BEGROTING 2026

GEMEENTE HATTEM

Inhoudsopgave:

NOTA VAN AANBIEDING 2
Nota van aanbieding 1
PROGRAMMA'S 5
0 - Bestuur en ondersteuning 7
1 - Veiligheid 35
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat 39
3 - Economie 45
4 - Onderwijs 53
5 - Sport, cultuur en recreatie 59
6 - Sociaal Domein 73
7 - Volksgezondheid en milieu 103
8 - Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing 119
PARAGRAFEN 127
Lokale heffingen 131
Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 137
Onderhoud kapitaalgoederen 147
Financiering 151
Bedrijfsvoering 159
Verbonden partijen 165
Grondbeleid 169
Wet open overheid (Woo) 171
MEERJARENRAMING 2027 T/M 2029 | BIJLAGEN 1
Overzicht van baten en lasten 2024 t/m 2029 2
Toelichting overzicht baten en lasten 2026 tot en met 2029 3
Begrotingsrichtlijnen 2026 3
Overzicht baten en lasten per taakveld naar indeling Iv3 4
Overzicht van incidentele baten en lasten. 7
Overzicht structureel begrotingssaldo 2026 t/m 2029 8
Meerjareninvesteringsprogramma 2026 t/m 2029 9
Meerjarenraming staat van reserves en voorzieningen 2026 t/m 2029 12
Meerjarenraming staat van reserves en voorzieningen 2026 t/m 2029 - Toelichting 14

NOTA VAN AANBIEDING

2026

Nota van aanbieding

• Inleiding

Hattem is een stad met karakter. Gelegen aan de rand van de Veluwe en omarmd door de IJssel, kent Hattem een rijke historie, een levendig verenigingsleven en een sterke gemeenschapszin. De compacte stadskern, het groene buitengebied en de betrokkenheid van inwoners maken Hattem tot een gemeente waar het goed wonen, werken en recreëren is. Tegelijkertijd staan we als gemeente voor stevige uitdagingen, met name op financieel vlak.

De financiële situatie van Hattem staat onder druk. In de Kadernota 2026 heeft het college geconstateerd dat deze druk aanhoudt en dat de situatie vraagt om terughoudendheid, scherpe prioritering en een gerichte inzet op het realiseren van begrotingsstabiliteit op de lange termijn. Met deze programmabegroting zetten we een belangrijke stap in die richting.

We kiezen voor een realistische en toekomstgerichte benadering. Dat betekent dat we niet alleen reageren op actuele ontwikkelingen, maar ook anticiperen op toekomstige risico's. Grote structurele posten, zoals het beheer van de openbare ruimte en de implementatie van de Omgevingswet, nemen we al mee in deze begroting. Zo ontstaat voor de raad de ruimte om financiële consequenties expliciet af te wegen ten opzichte van andere beleidskeuzes.

Om tot een structureel sluitende begroting te komen, is een taskforce ingesteld die twintig concrete ombuigingsvoorstellen heeft opgeleverd. Daarbij is bewust gekozen voor maatregelen die vooral intern ingrijpen en de samenleving ontzien. De lastenverzwaring via de OZB-maatregel die vorig jaar is doorgevoerd, heeft onze inwoners immers al stevig geraakt.

Deze begroting is daarmee niet alleen een financieel document, maar ook een bestuurlijke koersbepaling richting de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026. Die verkiezingen vormen een belangrijk moment waarop inwoners hun stem kunnen laten horen over de toekomst van Hattem. Met deze begroting leggen we een solide basis voor het nieuwe bestuur, zodat ook in de komende jaren ruimte blijft voor investeren in een leefbare, veilige en sociale gemeente.

• De financiële vertaling

Perspectief (meerjaren)begroting 2026:

(Bedragen x € 1.000,-)	2026	2027	2028	2029
Startpositie saldo meerjarenbegroting 2026-2029	-789	-299	663	663
1. Saldo voorjaars- en kadernota	-911	-553	-846	-1.167
Subtotaal:	-1.700	-851	-184	-504
2. Bijstelling algemene uitkering meicirculaire	1.298	1.138	491	716
3. Bijstellingen begrotingsvoorbereiding	1.348	45	689	341
4. Verrekeningen met reserves	-865	-343	-488	1
Begrotingssaldo 2026-2029	**81**	**-11**	**508**	**554**

Financieel perspectief
Bij de Kadernota 2026 is de zorgelijke financiële situatie van de gemeente verwoord en dat die vraagt om terughoudendheid, duidelijke prioritering en op termijn werken aan begrotingsstabiliteit. In de voorliggende primaire begroting zijn de aangedragen uitgangspunten vertaald. Keuzes zijn gemaakt op basis van prioriteiten en consequente naleving van afspraken. Dit helpt ons om situaties te voorkomen waarin in het verleden onvoldoende is geanticipeerd op financiële ontwikkelingen.
Het negatieve meerjarenperspectief dat bij de Kadernota is geschetst heeft geleid tot de opdracht aan het ambtelijk apparaat:
"Breng alle mogelijkheden in beeld om te kunnen komen tot een sluitende begroting en leg dit vast in een 'Bundel bezuinigingsmogelijkheden begroting 2026-2029' ".
Separaat wordt bij deze voorliggende begroting een lijst met heroverwegingsvoorstellen aangeboden die zijn verwerkt in de bij deze begroting vast te stellen 1e-begrotingswijziging.

Septembercirculaire 2025
De algemene uitkering voor de jaren 2026 en verder is begroot op basis van de informatie die in meicirculaire gemeentefonds 2025 bekend is gemaakt. De raad is hierover geïnformeerd voorafgaand aan de behandeling van de Voorjaarsnota 2025 en de Kadernota 2026-2029.
Op 16 september is de septembercirculaire gemeentefonds 2025 gepubliceerd. Te laat om mee te nemen in de financiële cijfers van de primaire begroting 2026-2029.
Evenals in eerdere jaren zal de raad vóór de begrotingsbehandeling (10 november) worden geïnformeerd over de financiële consequenties voor de gemeente Hattem.

Investeringsprogramma 2025 (2e hj) tot en met 2029 (MIP)
Het investeringsvolume is ten opzichte van de voornemens uit 2025 geactualiseerd met autonome ontwikkelingen als uitgangspunt. De ruimte aan kapitaallasten die voor 2026 op de exploitatie wordt gevraagd bedraagt € 66.000 en wordt rechtstreeks verantwoord op de desbetreffende programma's en taakvelden. Voor een aantal taakvelden geldt dat de kapitaallasten worden gedekt uit een hiervoor gevormde reserve.

De cumulatieve ruimte die voor 2026 en in meerjarenperspectief wordt gevraagd bedraagt:

(Bedragen x € 1.000,-)	2026	2027	2028	2029
Investeringsruimte	66	1.099	1.360	1.525

• Leeswijzer

De begroting is opgesteld volgens de landelijke indeling van de (hoofd)taakvelden. De inrichting past binnen het doel dat we met de ontwikkeling van de organisatie voor ogen hebben; cyclisch werken aan realisatie van doelen en verbeteren van resultaten.

De taakvelden zijn onderverdeeld in 9 'hoofdtaakvelden' die als programmering in deze begroting worden gehanteerd. Ofwel:

0 - Bestuur en ondersteuning
1 - Veiligheid
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat
3 - Economie

4 - Onderwijs
5 - Sport, cultuur en recreatie
6 - Sociaal Domein
7 - Volksgezondheid en milieu
8 - Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

- W Wat willen we bereiken?
  Met het bestuursakkoord Hattem 2022 – 2026 als vertrekpunt zijn per programma ontwikkelingen geschetst en zijn de investeringen benoemd die aan de uitvoering van de diverse taakvelden binnen het programma een bijdrage leveren.
  De taakvelden zijn generiek opgebouwd waarbij de (maatschappelijke) effecten en doelen zijn beschreven
- W Wat gaan we daar voor doen?
  Aangegeven is welke inspanningen verricht moeten worden om tot (op termijn) gewenste resultaten te komen.
- W Wat gaat het kosten?
  Per taakveld is de inspanningsverplichting vertaald naar de kosten en baten van inzet van middelen waarbij is aangegeven of middelen met een reserve zijn verrekend.
  Het taakveld sluit af met een verschillenanalyse tussen de begroting 2025 na het vaststellen van de Voorjaarsnota en de primaire begroting 2026.
- W Wat is de betrokkenheid van verbonden partijen?

  <u>Verbonden partijen</u>
  Gemeenten besteden steeds meer en steeds grotere taken uit aan andere partijen; de zogenaamde verbonden partijen. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. De gemeente blijft verantwoordelijk voor de taken die zij uitvoeren.

  Om de integraliteit en inzichtelijkheid te versterken, is vanuit het Besluit begroting en Verantwoording gemeenten (BBV) aangegeven om per programma expliciet en beknopt op te nemen welke verbonden partijen bijdragen aan de uitvoering, welke rol zij vervullen en welke financiële bijdrage daaraan is gekoppeld. Dit versterkt de toepassing van de vierde W-vraag en maakt de geldstromen inzichtelijker.

  Onder de programma's staat de beleidsmatige informatie over de manier waarop de verbonden partijen betrokken zijn en wat hun rol is bij de realisatie van de programmadoelen. In de paragraaf verbonden partijen staat de financiële informatie over de verbonden partijen en eventuele risico's voor de gemeente.

• Tot slot

Wij stellen u voor:

a. De programma begroting 2026-2029 met de daarbij behorende toelichtingen en staten vast te stellen, conform de betreffende ontwerpen;
b. De 1e begrotingswijziging 2026-2029 vast te stellen;
c. De exploitatiesaldi te verrekenen met de algemene reserve.

Hattem, 30 september 2025

Het college van Hattem,

de secretaris, de burgemeester,

PROGRAMMA’S

0

Bestuur en ondersteuning

Commissie Samenleving en Bestuur

Bestuursakkoord

Investeren in Hattem!
We werken aan een toekomstbestendige organisatie; veerkrachtig, betrouwbaar en voorspelbaar. We vragen onze gemeentelijke organisatie om goed in verbinding te blijven staan met de stad.

We benutten de kansen die (regionale) samenwerking biedt om de realisatie van onze bovenlokale opgaven bereikbaar te maken. Dat gaat niet alleen over het pakken van kansen op cofinanciering, maar ook over het langs regionale weg werken aan zaken die lokaal effect hebben voor onze inwoners.

Wonen in Hattem!
We werken samen in Regio Zwolle met de Kop van de Veluwe (Elburg, Hattem, Heerde, Nunspeet en Oldebroek) en stemmen af hoe wij ons willen verhouden tot de verstedelijkingsopgave waar Regio Zwolle zich voor gesteld ziet. Groei in kwaliteit en groei van de brede welvaart zijn daarbij ons doel. Ons gebied moet zich in samenhang ontwikkelen, het gaat niet alleen om wonen, maar ook om klimaatadaptatie, bereikbaarheid, kwaliteit van de leefomgeving en werkgelegenheid.

Dialogen met Hattem!
Nieuwe vormen van democratie: we willen samen met de gemeenteraad komen tot nieuwe vormen van democratie waarbij inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties actiever worden betrokken bij besluitvorming, beleid en uitvoering van plannen. We wensen een meer inclusieve democratie waarbij ruimte is voor initiatief en tegenspraak, waarbij we handelen vanuit de menselijke maat en een gezamenlijk toekomstbeeld van Hattem.

Ontwikkelingen

- **0.11 - Resultaat van de rekening van baten en lasten**

  Financiële opgave

  Met het vaststellen van de kadernota 2026 is het verslechterde financiële meerjarenbeeld bevestigd. Verwoord is dat de financiële situatie van de gemeente zorgelijk is en vraagt om terughoudendheid, duidelijke prioritering en op termijn werken aan begrotingsstabiliteit. Centraal is het principe 'Nee, tenzij', komen te staan waarbij keuzes worden gemaakt op basis van heldere prioriteiten en consequente naleving van afspraken. Het principe is de basis geweest voor het samenstellen van de voorliggende primaire begroting 2026-2029.

  Gelijktijdig met het opleveren van deze programmabegroting wordt een overzicht van maatregelen opgenomen als eerste wijziging. De maatregelen zijn aangedragen door de ingestelde 'Taskforce ombuigingen' en zijn het resultaat van zicht krijgen op enerzijds een reëel haalbaar ombuigingspotentieel van alle gemeentelijke activiteiten en beïnvloedbare budgetten. En anderzijds op de mogelijkheden om de inkomsten te vergroten.

  Na besluitvorming worden de maatregelen geconcretiseerd in voorstellen waarover in de loop van het nieuwe begrotingsjaar wordt besloten. In de voor- en najaarsnota zal worden gerapporteerd over de voortgang van beoogde resultaten en welke aanvullende maatregelen eventueel noodzakelijk zijn.

- **0.4 - Overhead**

  Personeelsstaat

  De gemeentelijke salarisstaat gaat uit van het salaris peil per 1 januari 2026 en is gebaseerd op de CAO Gemeenten. De CAO voor de gemeentelijke sector kent een looptijd van 2 jaar (tot 1 april 2027).
  Voor de jaren 2028 en 2029 is in de financiële ontwikkeling rekening gehouden met een loonstijging van jaarlijks 2%. Dit is een wijziging ten opzichte van de lijn dat de lonen vanaf de einddatum van de CAO tegen constante prijzen worden geraamd. De personeelslasten zijn hiermee begroot op zogenaamde 'lopende' prijzen.

- **0.5 - Treasury**

  Rente

  Het omslagpercentage (de gemiddelde toegerekende rente) is ten opzichte van 2025 ongewijzigd en is bepaald op 1,0%. Het percentage ligt aan de grondslag voor de berekening van de kapitaallasten van in het verleden uitgevoerde investeringsprojecten waar financiering voor is aangetrokken.
  De kosten voor rente en afschrijving voor nieuwe investeringen zoals opgenomen op het meerjareninvesteringsprogramma (MIP) worden na realisatie van het werk geraamd op een volledig jaar.
  Het investeringsvolume in de vorm van projecten en grondexploitaties zoals op het programma opgenomen voor de periode 2026-2029 vraagt een financieel beslag van € 45 miljoen waardoor er een financieringstekort ontstaat. De financiering wordt gerealiseerd door het aantrekken van vreemd vermogen in de vorm van langlopende leningen. Het percentage gerelateerd aan een twintig jarige lineaire lening bedraagt 3,5% (september 2025). De rentebedragen zijn verwerkt in de begrote kapitaallasten en doorbelast aan de diverse taakvelden. Voor een aantal taakvelden geldt dat de kapitaallasten worden gedekt uit een hiervoor gevormde reserve. De aan de kapitaallasten gerelateerde investeringen zijn bij deze begroting opgenomen onder de meerjarenraming bijlagen.

  Als basis voor het meerjareninvesteringsprogramma geldt de jaarschijf 2026 en verder die bij de behandeling van de begroting 2025 door de raad is vastgesteld. Bij de actualisatie van het investeringsprogramma is het uitgangspunt van autonome ontwikkelingen gehanteerd.

  Toerekening investeringsvolume naar de programma's:

Programma	Taakveld		*(Bedragen x € 1.000,--)*			
			2025/2026	2027	2028	2029
Bestuur en ondersteuning	0.4	Overhead	1.142	614	533	503
Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	81			
Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	3.687	1.451	999	
Onderwijs	4.2	Onderwijshuisvesting	10.500		660	6.812
	4.3	Onderwijsbeleid en leerling zaken	16			
Sport, cultuur en recreatie	5.2	Sportaccommodaties	36			
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	203	185	170	

Programma	Taakveld		*(Bedragen x € 1.000,--)*			
			2025/2026	2027	2028	2029
Volksgezondheid en milieu	7.2	Riolering	3.201	2.150	208	111
	7.4	Milieubeheer	62			
Grondexploitatie			2.854	2.764	5.395	669
		Totaal:	21.782	7.165	7.966	8.095

Toerekening kapitaallasten MIP:

Taak-veld	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
TV0.4	Overhead	48.200	38.400	44.100	38.400
TV1.1	Crisisbeheersing en brandweer		5.600		
TV2.1	Verkeer en vervoer		233.500	91.900	63.300
TV4.2	Onderwijshuisvesting		577.500		36.300
TV4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.600			
TV5.2	Sportaccommodaties		2.300		
TV5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie		19.600	17.900	16.500
TV7.2	Riolering	4.200	155.900	107.500	10.400
TV7.4	Milieubeheer	12.100			
Totaal	Kapitaallasten:	66.100	1.032.800	261.400	164.900
	Cumulatief:	66.100	1.098.900	1.360.300	1.525.200

- **0.61 - Onroerende zaakbelastingen**

  De bekendste gemeentelijke belasting is de onroerendezaakbelasting (ozb). De grondslag is de WOZ-waarde. Deze wordt ieder jaar opnieuw bepaald. De afgelopen jaren is de waarde van woningen sterk gestegen. Belastingbetalers zijn vaak bang dat een hogere WOZ-waarde leidt tot een evenredig grote stijging van de betaalde ozb. Dit is niet het geval omdat ozb-tarieven worden vastgesteld door de gewenste opbrengst te bepalen en die te delen door de belastinggrondslag. Een hogere WOZ-waarde betekent bij gelijkblijvende opbrengst dan een lager tarief.

  Bij de behandeling van de meerjarenbegroting 2025 is gelet op de financiële positie van de gemeente nadrukkelijk stil gestaan bij de balans tussen belastingdruk op onze burgers in relatie tot het overeind houden van ons voorzieningenniveau. Naast een pakket van ombuigingsmaatregelen heeft dit geleid tot het verhogen van de opbrengst uit de gemeentelijke belastingen. De onroerende zaakbelasting is hierbij voor de jaren 2026 tot en met 2028 naast het inflatiepercentage van 4% verhoogd; met extra 5% voor dekking van het gemeentelijk exploitatietekort en met extra 2,5% om de reservepositie (het eigen vermogen) te versterken. In de voorliggende begroting zijn de extra stijgingen in 2029 komen te vervallen.

- **0.7 - Algemene Uitkering**

  Algemeen

  De algemene uitkering voor de jaren 2026 en verder is begroot op basis van de informatie die in meicirculaire gemeentefonds 2025 bekend is gemaakt. De raad is hierover geïnformeerd voorafgaand aan de behandeling van de Voorjaarsnota 2025 en de Kadernota 2026-2029.
  Op 16 september is de septembercirculaire gemeentefonds 2025 gepubliceerd. Te laat om mee te nemen in de financiële cijfers van de primaire begroting 2026-2029.
  Evenals in eerdere jaren zal de raad vóór de begrotingsbehandeling (in 2025 op 10 november) worden geïnformeerd over de financiële consequenties voor de gemeente Hattem.
  De onderstaande tabel geeft de standen van de genoemde circulaires weer en de mutaties.

	(bedragen x € 1.000,--)			
Circulaire / Jaar	2026	2027	2028	2029
Mei 2024 eindstand	23.367	23.992	24.722	25.406
Mei 2025 eindstand	24.854	25.253	25.229	26.169
Financiële mutatie	1.487	1.261	507	763

In alle jaren is de mutatie voor afgerond € 0,5 mln. te verklaren door de ontwikkeling van de uitkeringsbasis en door aangroei vanwege loon- en prijsontwikkeling (LPO). In 2026-2029 wordt bovendien compensatie ontvangen voor Jeugdzorg en omdat het Rijk een deel van de tekorten Jeugdzorg voor haar rekening neemt. Vanaf 2028 wordt het aandeel baten Jeugdzorg in de algemene uitkering verlaagd. Gemeenten worden geacht de lasten verlaagd te hebben en/of een eigen bijdrage voor Jeugdzorg te gaan innen. Vanaf 2028 is de verlaging van de algemene uitkering in relatie tot Jeugdzorg nagenoeg even groot als de compensatie.

BTW compensatiefonds

Het BTW-Compensatiefonds (BCF) heeft een plafond. Gemeenten zijn de laatste jaren onder dit plafond gebleven met declaraties. Op basis van de ruimte onder het plafond van het jaar 2024 mag de gemeente in de begroting 2026 een (structurele) stelpost opnemen. De provinciaal toezichthouder gebruikt dit als richtlijn bij het beoordelen van de (meerjaren)begroting en geeft aan het reëel te vinden als gemeenten rekening houden met (een deel van) de beschikbare ruimte onder het plafond. In de voorliggende begroting is voor 2026 en de meerjarenramingen rekening gehouden met een stelpost voor een bedrag van € 186.000.

- **0.8 - Overige baten en lasten**

Stelpost

De begroting van de gemeente Hattem is van oudsher samengesteld met budgetten die zijn geraamd op constante prijzen. Dat betekent dat in beginsel de raming van het budget uit het basisjaar 2026 één op één wordt doorgetrokken naar de meerjarenramingen. Loon en prijsstijgingen worden opgevangen door als lastenbudget een stelpost op te nemen die is gebaseerd op de in de algemene uitkering ontvangen compensatie voor loonkosten- en prijsstijgingen. De compensatie is gebaseerd op de prijsontwikkeling BBP (Bruto binnenlands product). Hiermee wordt de begroting vertaald naar lopende prijzen.

De laatste jaren zien we steeds vaker dat we onze budgetten reëler begroten en we indexeringen toepassen op onze lastenbudgetten.
Voorbeelden zijn onder andere de bijdragen aan verbonden partijen en verstrekte subsidies. Ook de lasten van Wmo- en Jeugdzorg worden reëel begroot door jaarlijks prognoses te maken die zijn gebaseerd op de afspraken over de indexering van de zorgtarieven en de verwachte ontwikkelingen in de zorgvraag. Door het realistisch begroten van budgetten tegen lopende prijzen (dus met indexatie) komt de stelpost voor de loon- en prijsstijgingen voor de jaren 2026 en 2027 te vervallen. Gelet op de signalen die ons uit het 'Haagse' hebben bereikt over voorgenomen bijstellingen van het gemeentefonds (verlaging accres), is voor de jaren 2028 en 2029 vanuit de voorzichtigheidsprincipegedachte nog rekening gehouden met een stelpost voor loon en prijsstijgingen.

Onvoorziene uitgaven

Voor onvoorziene uitgaven wordt jaarlijks een basisraming opgenomen van € 1,35 per inwoner.

- **0.10 - Mutatie reserves en voorzieningen**

Reserves en voorzieningen

Het weerstandsvermogen van de gemeente wordt uitgedrukt in een ratio. Bij de beoordeling van de ratio wordt gebruik gemaakt van een waarderingstabel die in samenwerking tussen het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) en de Universiteit Twente is opgesteld. Het uitgangspunt is dat de ratio hoger of gelijk moet zijn aan 1,0. Dit betekent dat het weerstandsvermogen dan als voldoende wordt gecategoriseerd en de gevolgen van risico's op kan vangen.
Ons uitgangspunt is een reëel en structureel evenwicht tussen inkomsten en uitgaven en een reservepositie die risico's afdekt en individuele tegenvallers kan opvangen. Dit maakt dat we de ontwikkeling van de weerstandsratio continu monitoren.
In onderstaand overzicht is de ontwikkeling van de reserves en voorzieningen over de afgelopen jaren weergegeven:

Saldo (stand 1/1) *(bedragen x € 1.000,--)*	2023	2024	2025	2026	mutaties	2027
Algemene reserves	6.385	5.143	4.185	3.912	884	4.796
Bestemmingsreserves	2.429	2.553	1.955	2.177	20	2.197
Overige bestemmingsreserves (beklemd)	652	606	796	755	-39	716
Voorzieningen	2.966	3.477	4.299	3.955	99	4.054
Gerealiseerd resultaat	348	462	91	-685	81	-604
Totaal reserves en voorzieningen	12.780	12.241	11.326	10.114	1.045	11.159

Het begrote negatieve resultaat van baten en lasten 2025 (stand Voorjaarsnota) van € 685.000 wordt verrekend met de algemene reserve. De algemene reserve vaste buffer bedraagt € 4,5 miljoen. Dit betekent dat de algemene reserve die wordt ingezet onder de benaming 'vrij aanwendbaar' per 1 januari 2026 € 588.000 negatief bedraagt. Met het geprognosticeerde tekort van het begrotingsresultaat 2025 per saldo een volume van € 1,3 miljoen negatief.

In 2023 is om aan de richtlijnen van het BBV te voldoen een uitname uit de algemene reserve gedaan als dekking van de extra afschrijving op ICT-investeringen (Software as a Service) die ten onrechte zijn geactiveerd.
Mede door deze uitname en de correctie die hierop ook in 2024 en 2025 is doorgevoerd is ultimo 2025 de negatieve boekwaarde ontstaan. De verplichte verwerkingssystematiek betekent ook dat er geen afschrijvingslasten meer worden doorbelast aan de exploitatie. De vrijval hiervan wordt gedurende de gekozen afschrijvingstermijn jaarlijks ter compensatie van de uitname weer toegevoegd aan de reserve.

De negatieve boekwaarde en de financiële kwetsbaarheid die hierdoor is ontstaan is voor de raad aanleiding geweest om bij de begroting 2025 het besluit te nemen de opbrengsten uit de onroerend zaakbelastingen voor de periode 2025 t/m 2028 jaarlijks met 2,5% te verhogen en deze inkomsten te doteren aan de algemene reserve om deze boven de bepaalde ondergrens van € 500.000 te brengen.

Aan de reserves wordt over 2026 per saldo een bedrag van € 865 duizend toegevoegd.
Te weten aan:

Reserve ontwikkeling 2026	*(bedragen x € 1.000,--)*
Algemene reserve	884
Reserve sociaal domein	-50
Reserve ontwikkeling 't Veen	70
Reserve dekking kapitaallasten	-39
Totaal:	**865**

- **0.11 - Resultaat van de rekening van baten en lasten**

  Zoals bovenstaand verwoord is met het vaststellen van de kadernota 2026 focus aangebracht in het verslechterde financiële meerjarenbeeld. Bij de voorliggende begroting is een geprognosticeerd positief exploitatieresultaat 2026 in beeld gebracht van € 81 duizend oplopend naar een bedrag van positief € 554 duizend in 2029. Echter, ontwikkelingen die onder de noemer 'verwachte besluitvorming in 2025' zijn geschetst bij de Kadernota 2026 zijn niet vertaald in de primaire begroting zo die nu voorligt. Hierbij gaat het onder andere over de onderhoudskosten en -voorziening Beheer van de Openbare Ruimte (BOR) en de nadere uitwerking van de Omgevingswet en - plan. De verwachte exploitatiesaldi vormen mede voor de ingestelde taskforce de opdracht om te komen met maatregelen om het financiële perspectief te verbeteren.

Exploitatieresultaat (*bedragen x € 1.000,--*)	2026	2027	2028	2029
Saldo van baten en lasten	81	-11	508	554

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel is een recapitulatie van de baten en lasten van het programma opgenomen. De verschillen tussen de begroting 2025 na wijzigingen en de primaire begroting 2026, zijn toegelicht per taakveld.

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000,--)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	12.019	11.288	13.971	14.041	15.132	16.423
Totaal baten	-31.147	-31.159	-33.838	-35.385	-36.225	-37.868
Resultaat voor bestemming	-19.128	-19.872	-19.867	-21.344	-21.093	-21.445

Investeringen

Taakveld: 0.4 – Overhead *(x € 1.000,--)*	2025	2026	2027	2028	2029
- digitaliseren archief (fase 5)	10				
- restauratie archieven streekarchief fase III tot en met V	68	34			
- bewerking achterstanden Streekarchief Epe, Hattem en Heerde		40	40	40	40
- verbouw en herinrichting stadhuis	523	446	574	493	463
- camerasysteem voor de werf en stadhuis	21				
Totaal:	622	520	614	533	503

Beleidsdocumenten

Naam	Datum publicatie
Controleverordening gemeente Hattem 2023	30 oktober 2023
Financiële verordening gemeente Hattem 2023	30 oktober 2023
Nota misbruik en oneigenlijk gebruik gemeente Hattem 2023	30 oktober 2023
Nota rechtmatigheidsverantwoording gemeente Hattem 2023 - 1e-wijzigingebesluit	30 oktober 2023 14 april 2025

Verbonden partijen

Verbonden partij	Rechtsvorm	HTV	Programma
Bedrijfsvoeringsorganisatie Noord-Veluws Archief (NoVA)	GR	0	Bestuur en ondersteuning
Bedrijfsvoeringsorganisatie H2O	GR	0	Bestuur en ondersteuning
Alliander	NV	0	Bestuur en ondersteuning
Vitens	NV	0	Bestuur en ondersteuning
BNG Bank	NV	0	Bestuur en ondersteuning
Leisurelands	BV	0	Bestuur en ondersteuning

Gemeenschappelijke Regeling Bedrijfsvoeringsorg. Noord-Veluws Archief (GR NoVA) gevestigd te Elburg.

Doel:
a) het uitvoeren van het bepaalde in de Archiefwet 1995;
b) het vervullen van de functie van regionaal kennis- en informatiecentrum op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis door het opbouwen en beheren van een brede collectie (regionaal) historische bronnen en deze op een actieve wijze dienstbaar maken voor het publiek.

Betrokkenen:
Aan deze gemeenschappelijke regeling doen de gemeenten Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Nunspeet en Oldebroek mee.

Bestuurlijk belang:
De acht colleges van B&W nemen de besluiten voor een goede uitvoering van de Archiefwet 1995.

Financieel belang:
- Omvang financieel belang: 6,2%
- Verdeling kosten: de financiële verordening bevat de verdeelsleutel en de berekenings-methodiek voor de bijdrage van de deelnemers
- Aandelen: n.v.t.
- Dividend: n.v.t.
- Eigen vermogen 2025: n.n.b.
- Vreemd vermogen 2025: n.n.b.
- Resultaat: n.n.b.
- In de begroting Hattem 2026 is een gemeentelijke bijdrage opgenomen van € 133.359

Ontwikkelingen:
De GR NoVA is opgericht met ingangsdatum 1 juli 2025.

Voor de periode 'tweede helft 2025' is nog geen balans opgesteld. Deze wordt opgesteld ten behoeve van de Begroting 2026 – 2029.

Beleidsvoornemens:
Geen.

Bedrijfsvoeringsorganisatie H2O

Doel:
Verhogen van de kwaliteit van beleid. De samenwerking moet leiden tot schaalvoordelen en kostenbesparingen op het gebied van automatisering.

Het doel van deze gemeenschappelijke regeling is een verder professioneel beheer van onze IT infrastructuur en services op het gebruik van moderne tooling.

Betrokkenen:
Aan deze gemeenschappelijke regeling doen de gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek (H2O) mee.

Bestuurlijk belang:
Het bestuur van de GR wordt gevormd uit de portefeuillehouders van de afzonderlijke colleges.

Financieel belang:
Begroting van de GR is gebaseerd op een Producten en Diensten Catalogus (PDC). Deze wordt jaarlijks gemonitord. De kosten worden specifiek toegerekend aan de gemeenten (vertaald in een deelnemer bijdrage per gemeente).

x € 1.000,--	Begroot 2026	Begroot 2025	31-12-2024	31-12-2023
Eigen vermogen	0	0	-39	-215
Vreemd vermogen	2.728	2.985	2.985	2.912
Resultaat	0	0	-39	-215

(bron: programmabegroting BVO H2O 2026-2029 en Jaarrekening 2024)

- Omvang financieel belang: 22,5% (afgerond)
- In de begroting 2026 is een gemeentelijke bijdrage opgenomen voor het BVO-deel van € 789.431.

Ontwikkelingen:
Geen.

Beleidsvoornemens:
Geen.

N.V. Alliander gevestigd te Amsterdam

Doel:
Alliander is een netwerkbedrijf dat zorgt voor het vervoeren van energie en daaraan gerelateerde producten aan particuliere en zakelijke klanten op een betrouwbare, veilige en maatschappelijk verantwoorde manier.

Betrokkenen:
Aandeelhouder is een aantal provincies en een groot aantal gemeenten in Zuid-Holland, Friesland, Gelderland, Noord-Brabant en Noord-Holland.

Bestuurlijk belang:
De aandeelhoudersvergaderingen worden bijgewoond door de portefeuillehouder.

Financieel belang:
- Aandelen: de gemeente Hattem houdt per 1 januari 2025 169.659 aandelen NV Alliander in bezit met een nominale waarde van € 1,65 per aandeel. Met jaarlijkse rentebaten van € 15.000.
- Dividend: voor 2026 wordt een dividend geraamd van € 124.000
- Dividend: voor 2025 wordt een dividend geraamd van € 124.000
- Verwacht dividend 2024 (€ 0,70 per aandeel); € 118.000, ontvangen in 2025
- Uitgekeerd dividend 2023 (€ 0,88 per aandeel): € 149.000

x € 1,-- miljoen	Begroot 2026	Begroot 2025	31-12-2024	31-12-2023
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	6.038	4.749
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	6.918	6.897
Resultaat	niet bekend	niet bekend	976	267

(Bron: website Alliander - Jaarrekening 2024 en eerder)

Ontwikkelingen:
N.V. Alliander is het netwerkbedrijf dat in 2009 werd afgesplitst van Nuon.
De gegevens voor het jaar 2024 zijn afkomstig uit het Jaarverslag 2024 van Alliander.
De gegevens voor 2025 en 2026 - begrotingen - zijn niet beschikbaar.

Beleidsvoornemens:
Geen.

Vitens N.V. gevestigd te Zwolle

Doel:
Het uitoefenen van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water, evenals het verrichten van alles wat met de publieke watervoorziening verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Betrokkenen:
Aandeelhouders van de vennootschap Vitens N.V. is een aantal provincies en een groot aantal gemeenten in Gelderland, Overijssel, Flevoland en Midden-Nederland.

Bestuurlijk belang:
De gemeente Hattem heeft een wethouder in de aandeelhoudersvergadering.

Financieel belang:
- Aandelen: de gemeente Hattem heeft 10.682 aandelen in bezit met een nominale waarde van € 1,--. Binnen de continuïteitsdoelstelling is de solvabiliteit m.i.v. boekjaar 2019 te laag en wordt er tot nader besluit (AvA) geen dividend uitgekeerd.
- Vanaf 2025 wordt dividend begroot € 9.600 (afgerond)
- Geen dividend uitgekeerd over de boekjaren 2021-2024

x € 1,-- miljoen	Begroot 2026	Begroot 2025	31-12-2024	31-12-2023
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	714	678
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	1.684	1.560
Bedrijfsresultaat	niet bekend	niet bekend	34,5	27,2

(Bron: website Vitens - Jaarrekening 2024 en eerder)

Ontwikkelingen:
Al enige jaren heeft Vitens te maken met financiële ratio's die onder druk staan door het hoge investeringsniveau en de lage WACC (in 2023: 2,9%). Dat is een ratio die wordt vastgelegd door de Autoriteit Consument en Markt. De ratio heeft als gevolg dat wanneer het bedrijfsresultaat van Vitens boven de WACC uit komt, Vitens de overwinst het jaar daarop in de tarieven moet teruggeven.

De solvabiliteit in 2023 was 30,3%. In de begroting 2025-2028 verwachten we dat er vanaf 2024 weer dividend wordt uitgekeerd van € 0,90 per aandeel, afgerond € 9.600 per jaar.

Beleidsvoornemens:
Geen.

N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten gevestigd te 's Gravenhage

Doel:
De bank Nederlandse Gemeenten is voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecificeerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De strategie van de bank is gericht op het behouden van substantiële marktaandelen in het Nederlands maatschappelijk domein en het handhaven van een excellente kredietwaardigheid (Triple A). Daarnaast streeft zij naar een redelijk rendement voor haar aandeelhouders. De

BNG biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering en elektronisch bankieren. Daarnaast neemt zij deel aan projecten in de vorm van publiek private samenwerking.

Betrokkenen:
Overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, cultuur en openbaar nut (publieke sector).

Bestuurlijk belang/participatie:
De gemeente Hattem participeert in het aandelenkapitaal.

Financieel belang:
- Algemeen: De bank is een structuurvennootschap. Het rijk is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en het waterschap. Aangezien de aandeelhouders van de bank alle overheden zijn, is de BNG vanzelfsprekend onderdeel van de publieke sector.
- Aandelen: de gemeente Hattem heeft per 1 januari 2024 een aantal van 30.030 aandelen in bezit met een nominale waarde van € 2,50 per aandeel.
- Dividend: voor 2026 wordt een dividend geraamd van € 50.000
- Dividend: voor 2025 wordt een dividend geraamd van € 50.000
- Verwacht dividend 2024 (€ 2,51 per aandeel); € 75.000, ontvangen in 2025
- Uitgekeerd dividend 2023 (€ 2,13 per aandeel); € 64.000

x € 1 mln	Begroot 2026	Begroot 2025	31-12-2024	31-12-2023
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	4.800	4.700
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	123.100	110.800
Resultaat	niet bekend	niet bekend	294	254

(Bron: website BNG - Jaarrekening 2024 en eerder)

Ontwikkelingen:
Geen.

Beleidsvoornemens:
Geen.

Leisurelands gevestigd te Arnhem

Doel:
De handelsnaam van RGV Holding BV is Leisurelands. Leisurelands heeft tot taak de behartiging van het gemeenschappelijke belang van de deelnemende gemeenten wat betreft de ontwikkeling van recreatieve en toeristische mogelijkheden in het gebied, dit met bescherming van het landschappelijke karakter. RGV Holding B.V. is eigenaar van in totaal 19 openbare, laagdrempelig toegankelijke recreatiegebieden waaronder jachthaven Hattem en Heerderstrand.

Betrokkenen:
Aan de recreatiegemeenschap wordt onder andere door Veluwse gemeenten deelgenomen, waaronder de gemeente Hattem.

Bestuurlijk belang:
De vergaderingen van het algemeen bestuur worden bijgewoond door de portefeuillehouder.

Financieel belang:
- Aandelen: de gemeente Hattem heeft 1 aandeel in Leisurelands.
- Dividend: n.v.t.

x € 1.000	Begroot 2026	Begroot 2025	31-12-2024	31-12-2023
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	84.762	81.273
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	17.409	16.593
Resultaat	niet bekend	niet bekend	4.390	5.158

(Bron: Jaarrekening Leisurelands 2024, geconsolideerde balans en Resultaat voor belastingen)

Ontwikkelingen:
Hattem heeft om niet aandelen verworven in de besloten vennootschap RGV Holding. Het verwerven van de aandelen dient een algemeen belang. Met het verkrijgen van de aandelen worden geen financiële verplichtingen aangegaan

Taakvelden

0.1 Bestuur

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Meerjarige agenda Regio Zwolle 2024-2028

Doel/Effect
In Regio Zwolle werkt Hattem samen met 21 andere gemeenten, 4 provincies, 4 waterschappen, ondernemers, onderwijs en maatschappelijke organisaties aan de brede welvaart voor huidige en toekomstige inwoners en ondernemers. Dit doen we op het gebied van arbeidsmarkt, economie en ruimte.
Inspanning:

- De meerjarige agenda 'Regio Zwolle stapt door' is de basis voor de samenwerking. We werken samen aan onder andere de Human Capital Agenda, de verbetering van de ondernemers-dienstverlening, innovatieondersteuning via Kennispoort en de NOVEX-aanpak: een combinatie van de verstedelijkingsstrategie en de NOVI-uitwerking.
- Hattem is bestuurlijk trekker (in duo-schap) van een van de programma's van de Regio Zwolle: Het programma Vitale Kernen en Gezonde Buurten.
- In 2025 is een lobbyadvies vastgesteld, die als vertrekpunt ingezet wordt om de lobbystrategie van Regio Zwolle vorm te geven. De nieuw benoemde portefeuillehouder Public Affairs houdt hier regie op. In 2026 wordt dit proces gecontinueerd.
- Het uitvoeren van de projecten voor welke middelen zijn aangevraagd bij de Regio Deal. De uitvoering loopt tot (uiterlijk) eind 2028.
- Voor deelname aan de Regio Zwolle betalen alle gemeenten een jaarlijkse bijdrage per inwoner, zoals afgesproken in de meerjarige agenda. Sinds 2024 is dat € 2,37 per inwoner voor de basisinfrastructuur (structureel). En voor deelname aan de vier actielijnen is dat € 4,59 per inwoner (incidenteel). Dit geldt ook voor 2026. Er worden gesprekken gevoerd over het incidenteel of structureel verlagen van de gemeentelijke bijdrage.

Noord-Veluwe Bereikbaar

Doel/Effect
Met het project Noord-Veluwe Bereikbaar wordt op verschillende manieren gewerkt aan het bereikbaar houden van Hattem. Met name alternatieve vervoersmiddelen worden gestimuleerd. Denk aan de fiets en deelmobiliteit. Daarnaast wordt ingezet op een kwaliteitsimpuls van OV-knooppunten. Werkgevers en bewoners worden ook betrokken bij de manier waarop zij bij kunnen dragen aan mobiliteit van de regio. Doordat we met Noord-Veluwse gemeenten samenwerken, kunnen we direct met de provincie en buurgemeenten schakelen over de thema's bereikbaarheid, verkeersveiligheid en OV.
Inspanning:

- Bijdragen aan projecten van Noord-Veluwe Bereikbaar, zoals fiets- en deelmobiliteit campagnes, Hub 't Harde en de werkgeversaanpak (werkgevers worden ondersteund bij het optimaliseren en verduurzamen van hun mobiliteitsbeleid).
- Dragen van voorzitterschap en penvoerderschap Noord-Veluwe Bereikbaar.
- Deelnemen aan stuurgroep, samen met Nijkerk en Harderwijk.

Samenwerkingsagenda Kop van de Veluwe

Doel/Effect
Werken aan gezamenlijke opgaven op het gebied van economie, arbeidsmarkt, woningbouw, klimaat, mobiliteit en stikstof, waardoor de regio Kop van de Veluwe economisch sterker en leefbaarder wordt. We doen dit als onderdeel van de regio Zwolle en als zelfstandige regio binnen de provincie Gelderland.
Inspanning:

- Het uitvoeringsprogramma van de Samenwerkingsagenda realiseren is een belangrijke opgave voor de komende jaren. In 2026 gaat het onder ander om de uitwerking en uitvoering van de gebiedsopgaven. De gebiedsopgaven zijn de bouwstenen van de samenwerkingsagenda die voor de periode 2024-2028 is aangegaan. Hattem is direct betrokken bij de gebiedsopgave 'Kop van de Kop'. Bij de integrale aanpak van woningbouw, bedrijventerreinen en energie speelt deze gebiedsopgave een cruciale rol. Voor de uitvoering van de gebiedsopgave Kop van de Kop levert Hattem een incidentele bijdrage.
- Ambtelijk en bestuurlijk samenwerken binnen de Regio Zwolle en Kop van de Veluwe op het gebied van Ruimte, mobiliteit, economie en menselijk kapitaal. Dit gebeurd o.a. via een gezamenlijke lobbystrategie.
- Participeren in de programma's van Regio Zwolle, zoals bijvoorbeeld Vitale Kernen en Gezonde Buurten.

- Bijdragen aan het Ruimtelijk Voorstel dat de provincie Gelderland opstelt als input voor het Rijksbeleid en de provinciale Omgevingsvisie.
- Het uitvoeren van de projecten voor welke middelen zijn aangevraagd bij de Regio Deals van zowel de Regio Zwolle als de Veluwe.

Gemeenteraad

Doel/Effect
Het jaar 2026 staat in het teken van de gemeenteraadsverkiezingen. De voorbereidingen voor de verkiezingen zijn in volle gang, maar ook voor de tijd na de verkiezingen staat er veel te gebeuren. Nadat op 18 maart 2026 de verkiezingen zijn geweest, start er een nieuwe raad. De griffie is samen met de raadsleden druk met een goede afhechting van de oude raad en een goede start van de nieuwe raad. Tijdens het startprogramma voor de nieuwe raad wordt aan verschillende onderwerpen aandacht besteed. Voorbeelden van onderwerpen zijn: dualisme, regionale samenwerking, gemeentefinanciën en integriteit. Maar ook inhoudelijke onderwerpen komen aan bod, zodat de nieuwe raad snel aan de slag kan voor alle inwoners van Hattem.

Inspanning:
- De gemeenteraad blijft met de Hattemse samenleving in gesprek over de toekomst en de daarbij behorende visies.
- De gemeenteraad stuurt op hoofdlijnen en geeft invulling aan de kaderstellende en controlerende rol.
- Aan de adviezen van de Rekenkamer geeft de gemeenteraad gehoor.
- De werkgroep 'Raadscommunicatie' zal met voorstellen komen om haar doelstelling te behalen. Hierbij is het van belang dat vergaderingen live kunnen worden gevolgd.
- De werkgroep 'Werkwijze Raad' blijft actief met de verdere ontwikkeling van de gemeenteraad.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	2.482	2.222	2.224	2.255	2.233	2.274
Totaal baten	-471	-29	-55	-55	-55	-55
Resultaat voor bestemming	2.011	2.193	2.169	2.200	2.178	2.219

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Diversen	2
Baten	
• B&W - onttrekking aan voorzieningen	-26
Totaal	**-24**

0.2 Burgerzaken

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Burgerzaken

Doel/Effect
Zorgdragen voor het actueel houden van de Basisregistratie Personen (BRP).
Behandelen van aanvragen en de uitgifte van documenten voor burgers in relatie tot burgerzaken en het BRP zoals akten, identiteitskaarten of rijbewijzen
Inspanning:

- Het registreren, verwerken en beheren van alle zaken voor burgers in relatie tot burgerzaken en BRP.
  Voorbeelden:
  - aanvragen/uitgifte van paspoorten, id-kaarten, rijbewijzen.
  - verstrekken eigen verklaring rijbewijs (gezondheidsverklaring)
  - verwerken erkenningen, geboorteakten, overlijdensakten, huwelijksakten/ geregistreerd partnerschap.
  - Verwerken van verhuizingen (binnengemeentelijk/buitengemeentelijk), verklaring naamgebruik, verklaring omtrent gedrag VOG).
  - Verstrekken van uittreksels BRP/Burgerlijke stand, verstrekken bewijs van in leven, verstrekken attestatie de vita.
  - Verwerken van naturalisaties, eerste inschrijvingen, emigraties, vestiging vanuit het buitenland.
  - Verwerken van mutaties in de begraafplaatsadministratie

Secretarieleges burgerzaken

Doel/Effect
In rekening brengen van leges burgerzaken voor het behandelen van aanvragen en de uitgifte van documenten voor burgers.
Inspanning:

- Het heffen van leges overeenkomstig de legesverordening en de tarieventabel die bij deze verordening hoort
- Bij de invordering van leges wordt geen kwijtschelding verleend.

Verkiezingen

Doel/Effect
Organiseren van verkiezingen
Inspanning:

- De activiteiten/werkzaamheden zijn onder andere:
  - Regelen van stembureaus/opbouw stembureaus
  - Regelen bezetting stembureaus
  - Regelen stempassen/kandidatenlijsten/stembiljetten
  - Regelen van communicatie in kranten/website
  - Regelen van tellocaties dag na de verkiezing
  - Regelen dat de leden van de stembureaus de presentiegelden ontvangen

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	337	337	351	364	376	385
Totaal baten	-186	-186	-194	-201	-209	-218
Resultaat voor bestemming	151	151	158	163	167	167

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	4
• Verkiezingen - presentiegelden	4
• Diversen	6
Baten	
• Burgerzaken - legesopbrengsten	-7
Totaal	**7**

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Gronden

Doel/Effect
Uitvoering geven aan het grondbeleid door aan- en verkopen van gronden en beheren van gronden in eigendom
Inspanning:

- aan- en verkopen van gronden
- afsluiten, beëindigen, verlengen en beheren overeenkomsten voor huur, pacht, opstalrechten en gebruik gronden
- adviseren over en uitvoering geven aan grondbeleid

Overige gebouwen en opstallen

Doel/Effect
Uitvoering geven aan beleid door aan- en verkopen opstallen en beheren van opstallen in eigendom
Inspanning:

- aan- en verkopen opstallen
- beheren overeenkomsten huur en gebruik opstallen
- adviseren over en uitvoering geven aan beleid

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	222	222	204	213	222	228
Totaal baten	-40	-40	-43	-45	-47	-49
Resultaat voor bestemming	181	181	161	168	175	179

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Machinekosten - doorbelasting	-14
• Diversen	-3
Baten	
• Verkoop onroerend goed	-3
Totaal	-20

0.4 Overhead

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Toekomstbestendig organiseren.
De organisatie staat voor een aanzienlijke financiële opgave, wat impact heeft op onze organisatieontwikkeling. Tegelijkertijd signaleren we aspecten in de organisatieontwikkeling die bijsturing vragen. We richten ons op het doorvoeren van gerichte maatregelen, het aanpassen van werkprocessen en het optimaliseren van de inzet van medewerkers.
Er worden keuzes gevraagd tussen verschillende alternatieven, zodat duidelijk wordt op welke manier Hattem gelijktijdig financieel gezond kan blijven en kan blijven bouwen aan een organisatie met betekenisvol werk en goede randvoorwaarden om het werk uit te voeren.

Sturing verbeteren
We zetten nieuwe stappen in het belang van duidelijke sturing op de organisatie en uitvoering van het werk. In de praktijk bleek dat samensturing onvoldoende houvast te bieden voor effectief en resultaatgericht werken. Daarom kantelen we de koers van samensturing van teams naar een integrale management verantwoordelijkheid voor de Keteneigenaren. Hierdoor ontstaat meer focus op samen werken aan het behalen van gemeenschappelijke doelen en resultaten. Deze koerswijziging vraagt om aanpassingen in structuur, rolverdeling en werkwijze.

Personeel – formatie in tijden van krimp
Via de "basis op orde" hebben we geïnvesteerd in personeelsbestand en hebben onze inhuur kunnen afbouwen. We hebben een impuls gegeven aan het sturen op de kosten voor het in dienst hebben van medewerkers. De taakstelling voor toekomstbestendig organiseren, geldt hierbij als vliegwiel. In de context van bezuinigingen zijn de personeelslasten beïnvloedbaar als vervolg op keuzes over de uitvoering van taken. In de eerste fase van de bezuinigingen hebben we formatie (incidenteel) bevroren en het werk dat daarvoor gepland stond niet, minder of anders uitgevoerd. Deze aanpak geeft houvast, zodat de formatie voor deze taken structureel kan worden verlaagd. Hierdoor wordt de taakstelling voor productiviteitsgroei (beter, sneller, goedkoper) al vanaf 2026 grotendeels gerealiseerd.

Gelijktijdig met de sturing op de ontwikkeling van de vaste formatie en bezetting, is de grip op de inhuur van extern personeel verbeterd. We werken voortaan met categorieën – 1) zorg voor continuïteit dienstverlening door uitval wegens ziekte, 2) tijdelijke inhuur in geval van moeilijk vervulbare functies en 3) inhuur expertise voor een project of opgave waarvoor we zelf geen volwaardige functie/takenpakket kunnen organiseren.
Uiteraard is in alle gevallen pas sprake van inhuur zodra is vastgesteld dat deze maatregel ook de zgn " 3 O" toets doorstaat. We handhaven voorlopig het algemene budgetkader van 2% van de loonsom en rapporteren in de Vjn van 2026 over de ontwikkelingen binnen de verschillende categorieën en de mate waarin het budgetkader kan worden bijgesteld.

De Kadernota laat zien dat er naast de noodzaak tot ombuigen ook wettelijke taken zijn waarvoor onvoldoende middelen in de begroting beschikbaar zijn. Het is dan ook een puzzel om deze extra opgaven passend te krijgen binnen het kader vanuit de basis op orde.
Om scherp te blijven sturen op onze personeelskosten is de uitvoering van een benchmark van wezenlijkst belang. De uitkomsten van deze benchmark kunnen dan gebruikt worden voor een structureel formatievoorstel in 2026.

Samenwerken aan doelen en blijven groeien
Een belangrijke pijler hiervan is een duidelijke taak- en werkverdeling. Wanneer teamleden duidelijk weten wie wat doet, ontstaat er meer rust en balans in het werk. Dit helpt niet alleen om de werkdruk te verdelen, maar zorgt er ook voor dat iedereen zich verantwoordelijk voelt en gemotiveerd is. Daarnaast is het maken van heldere en tijdige keuzes essentieel. Teams die snel en duidelijk bepalen wat wel en niet wordt opgepakt, voorkomen verwarring en zorgen dat de focus op de juiste prioriteiten ligt. Dit draagt bij aan een efficiënte werkwijze en een goede werkbalans voor alle medewerkers.
Door duidelijke taakverdeling, tijdige keuzes en elkaar stimuleren, ontwikkelen teams zich tot krachtige en tevreden samenwerkingsverbanden die samen doelen bereiken en blijven groeien.

Procesmanagement (verder)invoeren.
Door procesmanagement willen we onze werkprocessen optimaliseren, inefficiënties verminderen en sneller inspelen op veranderingen. Dit zorgt niet alleen voor hogere productiviteit, maar ook voor een betere klantbeleving, omdat werkprocessen gestroomlijnder en betrouwbaarder worden.
Het vliegwieleffect ontstaat doordat verbeteringen elkaar versterken; naarmate processen beter worden beheerd en geoptimaliseerd, neemt de algehele prestaties toe, wat weer nieuwe kansen biedt voor verdere verbetering.

Dienstverlening
Net als voorgaande jaren richten we ons ook komend jaar op het verder doorontwikkelen van de dienstverlening van gemeente Hattem. Hiervoor is een concreet plan opgesteld, waarvan de eerste stappen al zijn gezet en dat in 2026 een vervolg krijgt. Het doel is om de dienstverlening naar een hoger niveau te tillen.
Een onderdeel van dit plan betreft de openingstijden van het stadhuis. Deze sloten niet langer aan bij de schaalgrootte van Hattem en de beschikbare formatie. Door de aanpassing die inmiddels is doorgevoerd, is de formatie beter op orde en kan de dienstverlening efficiënter worden uitgevoerd.

Overhead
Overhead is opgebouwd uit verschillende kostensoorten. Deze vallen onder de besturende - en ondersteunende processen en zijn samengebracht binnen de ketens ondersteuning en publieksdiensten, taakveld Klant Contact Centrum (KCC).

Het KCC vormt het centrale aanspreekpunt voor inwoners, ondernemers en bezoekers van de gemeente. Het gaat om dienstverlening dat als ondersteunende functie bijdraagt aan het functioneren van de primaire processen. Het KCC zorgt voor een laagdrempelige en toegankelijke dienstverlening. Vragen en verzoeken worden via telefoon, sociale media en aan de balie beantwoord en, waar nodig, doorgeleid naar de juiste medewerker van de andere ketens. Daarmee vormt het KCC het gezicht van de gemeente Hattem en is het de eerste en herkenbare schakel in het contact tussen gemeente en inwoners.

De keten ondersteuning wil op een voorspelbare en betrouwbare wijze het bestuur en de organisatie ondersteunen bij het organiseren, uitvoeren en verantwoorden van haar taken.

Binnen de ketens ondersteuning en publieksdiensten zijn teams/taakvelden gepositioneerd. Hieronder wordt per taakonderdeel beschreven welke doelen/effecten worden nagestreefd en welke inspanningen dat vraagt.

Het taakveld Informatiemanagement en Automatisering is ondergebracht in de gemeenschappelijke Bedrijfsvoeringsorganisatie H2O. De ontwikkelingen binnen dit taakveld worden beschreven in paragraaf Bedrijfsvoering.

Personeel en organisatie

Doel/Effect
Een organisatie die veerkrachtig, voorspelbaar en betrouwbaar is en wordt gedragen door aanmoedigende samenwerking tussen bestuur, leiding en medewerkers. De cultuur is actiegericht, medewerkers zijn gelukkig en willen (elkaar) inspireren om resultaten te halen
Inspanning:
- Pro-actieve samenwerking met Keteneigenaren voor effectieve instroom- doorstroom en uitstroom processen voor nieuwe en huidige medewerkers
- Verzuimmanagement - actief beleid gericht op preventie, versterken vitaliteit medewerkers en begeleiding bij ziekteverzuim
- Goed werkgeverschap vertalen naar moderne HR instrumenten
- Actuele PI en hoogwaardige salarisverwerking

Finance & Control

Doel/Effect
Bijdragen aan het in control zijn van de organisatie – stabiel financieel beleid, zorgvuldig beheersen van (financiële) processen en risico's zodat beleidsdoelstellingen rechtmatig, doelmatig en doeltreffend worden gerealiseerd.
Inspanning:
- Resultaatgerichte samenwerking door proactief advies te geven over de kaders en richtlijnen voor besturing, waarbij ketens worden ondersteund in de uitvoering van beleid en het realiseren van beleidsdoelstellingen.
- Het versterken van budgetdiscipline en projectsturing om grip te houden op de middelen, voortgang en resultaten binnen de P&C-cyclus.
- Optimaliseren van de financiële functie door het investeren in kennisontwikkeling, actualiseren van werkprocessen en het herijken van de rol- en taakverdeling.
- Doorontwikkeling van de P&C-documenten om de raad beter in staat te stellen om haar kaderstellende en controlerende rol te vervullen.
- Bevorderen van eigenaarschap binnen de organisatie om te komen tot een tijdige en kwalitatieve oplevering van de P&C documenten.

Communicatie

Doel/Effect
De organisatie betrekt de samenleving bij het tot stand komen en uitvoeren van beleid op een manier die bijdraagt aan een duidelijke en betrouwbare overheid en ruimte geeft aan initiatieven uit de samenleving.
Als adviseur en als team herkenbaar en aantoonbaar bijdragen aan de beleids- en organisatiedoelen
Inspanning:

- Pro-actieve samenwerkingspartner voor bestuur (extern), beleid - ketens & projecten (extern) en organisatie (intern)
- ondersteunen werkwijze participatie, opgave- en procesgericht werken
- ondersteunen crisiscommunicatie

Bestuursondersteuning & facilitair

Doel/Effect
Effectief beheer & planning afspraken voor overleg en voorbereiding daarvan.
Doelmatig gebruik kantoorruimten en werkplekvoorzieningen.
Gastheerschap en visitekaartje stadhuis.
Inspanning:

- Secretariaat & agendabeheer college, leiding en keteneigenaren
- Huismeesterschap; zorg voor kantoorfaciliteiten, schoonhouden van ruimten en vertegenwoordigen gemeente bij intergemeentelijke inkopen/aanbestedingen
- Ondersteuning trouwplechtigheden, bestuursbijeenkomsten en -vergaderingen
- Coördinatie fysieke postverzorging en repro-verzoeken
- Kabinetszaken; ondersteunen proces jaarlijkse KO's en huisbezoeken ivm jubilea
- Factuurafhandeling voor college en leiding
- Organiseren en notuleren van overleggen (o.a. GSO H2O, overlegvergadering OR, Willem Greevefonds)
- Bijdragen aan organisatie personeelsevenementen (niet zijnde PV)

Informatiebeheer

Doel/Effect:
Het taakveld Informatiebeheer richt zich op een duurzame en toegankelijke informatiehuishouding die voldoet aan wettelijke eisen zoals de Archiefwet, de Wet open overheid (Woo) en de AVG. Daarmee draagt het bij aan transparantie, efficiënte werkprocessen en publieke verantwoording.
Inspanningen:

- Verbeteren informatiehuishouding: begeleiding bij de invoering van SharePoint en opschoning van de netwerkschijf op basis van archiefeisen.
- Wegwerken archiefachterstanden: plan en uitvoering voor overbrenging van o.a. bestuurs-, milieu- en burgerzakenarchieven.
- Toepassing en borging van beleid: uitvoeren van kwaliteitscontroles op basis van het handboek vervanging, het kwaliteitshandboek en de bewaarstrategie. Uitvoering van vernietiging (digitaal)archief.
- Advisering: actieve openbaarmaking Wet Open Overheid (WOO), aanschaf nieuwe applicaties, uitfaseren oude applicaties
- Ondersteuning organisatie: verdere uitrol van ZGW en gebruik zaaksysteem, postverwerking en het beheren van het zaaksysteem.

Klant Contact Centrum

Doel/Effect:
Het realiseren van een laagdrempelige, toegankelijke en betrouwbare dienstverlening, zodat inwoners snel, correct en vriendelijk worden geholpen. Dit draagt bij aan hogere klanttevredenheid, transparantie en het vertrouwen in de gemeente.
Inspanningen:

- Beantwoorden en afhandelen van vragen via telefoon, balie en digitale kanalen binnen vastgestelde termijnen.
- Doorverwijzen naar de juiste medewerker of team bij complexe vragen.
- Signaleren van knelpunten en terugkerende vragen en deze doorzetten naar de juiste teams voor vervolgacties.
- Uitreiken van persoonsdocumenten, zoals paspoorten en identiteitskaarten, aan inwoners.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	7.754	7.076	6.851	6.855	7.169	7.364
Totaal baten	-350	-201	-204	-217	-193	-197
Resultaat voor bestemming	7.404	6.875	6.648	6.638	6.976	7.167

Verrekening met de reserves

	2026	2027	2028	2029
Algemene reserve				
• Frictiekosten personeel	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
• ICT-budget SaaS-oplossingen	-128.840	-141.720	-155.890	-171.480
• ICT-dotatie vrijval kap.lasten SaaS	200.600	204.900	210.800	226.400
Totaal	**21.760**	**13.180**	**4.910**	**4.920**

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Advies- en inleenkosten en diensten derden	40
• Onderhoud gebouwen	-30
• Uitvoering Wet open overheid	-30
• Algemeen - loonkosten	369
• Kosten sollicitaties	-10
• Informatisering- en automatiseringskosten	-20
• ICT - softwarecontracten	-157
• Er is 2025 eenmalig budget beschikbaar gesteld (budgetoverheveling 2024) voor Archiefbeheer (NoVA)	-57
• Afschrijving en rente	-41
• Doorbelaste rente en afschrijving voorgenomen investeringen	38
• Doorbelaste overhead naar investeringen en grondexploitatie	-330
• Doorbelaste machinekosten	-10
• Zakelijke lasten	6
• Diversen	8
Baten	
• Diversen	-3
Totaal	-227

0.5 Treasury

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Efficiënt Treasurybeleid

Doel/Effect
Het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden doelmatige inzet en risico's.

Inspanning:

- Wekelijks de daggeldmarkt en de kapitaalmarkt volgen
- Ieder kwartaal bewaken van de kasgeldlimiet (zie de paragraaf financiering)
- Bij aangaan en aflossen van langlopende leningen, de renterisiconorm mee wegen (zie de paragraaf financiering)

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	348	138	191	765	533	599
Totaal baten	-720	-344	-327	-325	-323	-323
Resultaat voor bestemming	-373	-206	-136	440	210	276

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Rente langlopende en nog te contracteren langlopende geldleningen	53
Baten	
• Rente kasgeldleningen en rekening courant	17
Totaal	**70**

0.61 OZB woningen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

OZB woningen

Doel/Effect
Genereren van inkomsten om het gemeentelijke takenpakket te dekken, door het heffen van gemeentelijke belasting op eigenaren woningen.
Inspanning:

- Door een geformaliseerde samenwerking met de gemeenten Elburg, Heerde en Oldebroek kosten en kwetsbaarheid verminderen en continuïteit en kwaliteit borgen
- jaarlijkse hertaxtatie van al het woning-vastgoed
- vaststellen van WOZ-beschikkingen;
- opleggen van belastingaanslagen onroerendezaakbelastingen;
- afhandelen van bezwaar- en beroepschriften die tegen de WOZ waarden worden ingediend.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	145	115	117	123	129	133
Totaal baten	-2.846	-3.303	-3.887	-4.473	-5.076	-5.031
Resultaat voor bestemming	-2.701	-3.189	-3.770	-4.350	-4.947	-4.898

Verrekening met de reserves

	2026	2027	2028	2029
Algemene reserve				
• 2,5% OZB verhoging 2025-2028	217.600	350.100	503.100	
Totaal	**217.600**	**350.100**	**503.100**	

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	3
Baten	
• Opbrengst OZB eigenaren woningen	-584
Totaal	**-581**

0.62 OZB niet-woningen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en heffingen behoren tot taakveld 6.3.

OZB niet-woningen

Doel/Effect
Genereren van inkomsten om het gemeentelijke takenpakket te dekken, door het heffen van gemeentelijke belasting op eigenaren en gebruikers niet-woningen zoals (bedrijfs)panden.
Inspanning:

- Door een geformaliseerde samenwerking met de gemeenten Elburg, Heerde en Oldebroek kosten en kwetsbaarheid verminderen en continuïteit en kwaliteit borgen
- Jaarlijkse hertaxtatie van alle niet-woningen;
- Vaststellen van WOZ-beschikkingen;
- Opleggen van belastingaanslagen onroerendezaakbelastingen;
- Afhandelen van bezwaar- en beroepschriften die tegen de WOZ waarden worden ingediend.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten						
Totaal baten	-981	-1.181	-1.413	-1.648	-1.849	-1.809
Resultaat voor bestemming	-981	-1.181	-1.413	-1.648	-1.849	-1.809

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
Baten	
• Opbrengst OZB eigenaren niet-woningen	-139
• Opbrengst OZB gebruikers niet-woningen	-93
Totaal	**-232**

0.64 Belastingen overig

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Toeristenbelasting, Watertoeristenbelasting en Woonforensenbelasting behoren tot taakveld 3.4 Economische promotie.

Reclamebelasting

Doel/Effect
Het promoten van gebruikers, eigenaren of exploitanten van een onroerende zaak in het centrumgebied van Hattem door activiteiten van het Ondernemersfonds
Inspanning:

- Het Ondernemingsfonds wendt de gelden aan ter promotie van een onroerende zaak in het centrumgebied van Hattem en organiseert daartoe bijvoorbeeld allerlei evenementen, of draagt daaraan bij. Bijv. intocht Sinterklaas.
- De heffing en de inning wordt volledig verzorgd door de gemeente. Net als de object- en subjectadministratie en de bestandscontroles. De jaaropbrengst wordt onder aftrek van de perceptiekosten volledig overgemaakt aan het Ondernemingsfonds.
- Vrijstellingen worden verleend overeenkomstig het bepaalde in de Verordening Reclamebelasting.

Precariobelasting

Doel/Effect
Genereren van inkomsten om het gemeentelijke takenpakket te financieren, door heffen precario belasting inzake het hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond, voor de openbare dienst bestemd. Vb. terrassen en standplaatsen
Inspanning:

- Verlenen van vergunningen en ontheffingen;
- Opleggen van belastingaanslagen;
- Bij de invordering van precariobelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	262	334	334	334	334	334
Totaal baten	-91	-70	-73	-78	-84	-79
Resultaat voor bestemming	171	264	261	256	250	255

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
Baten	
• Reclamebelasting	-3
Totaal	**-3**

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Algemene uitkering

Doel/Effect
Doel van het verdeelstelsel van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is om alle gemeenten in staat te stellen bij gelijke lastendruk een gelijkwaardig voorzieningenniveau te realiseren.
De financiële doorvertaling van de algemene uitkering levert een bijdrage aan het integrale afwegingsproces voor de inzet van de algemene middelen.
Inspanning:

- Berekenen van de Algemene uitkering op basis van de circulaires gemeentefonds van het Ministerie van BZK.
- Rapporteren over de uitkomsten van de berekening. Hetzij in een P&C-document, hetzij in een notitie Raadsinformatie (RI).
- Verwerken van de mutaties uit de Algemene uitkering als begrotingswijziging in de financiële administratie.
- Organisatie informeren over in de algemene uitkering opgenomen middelen ter compensatie van uitvoeringstaken

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten						
Totaal baten	-23.165	-24.109	-24.854	-25.440	-25.415	-26.355
Resultaat voor bestemming	-23.165	-24.109	-24.854	-25.440	-25.415	-26.355

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
Baten	
• Uitkering gemeentefonds	-752
• Uitkering deelfonds sociaal domein	7
Totaal	**-745**

0.8 Overige baten en lasten

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Onvoorziene uitgaven

Doel/Effect
Beschikbaar hebben van middelen voor onvoorziene uitgaven
Inspanning:

- In 2025: besluiten over inzet eenmalig budget 2025 obv herijking gemeentefonds
- Vanaf 2025: berekenen beschikbaar budget en besluiten over inzet structurele middelen van € 1,30 per inwoner

Stelposten

Doel/Effect
Beschikbaar hebben van middelen om loon- en prijsstijgingen op te kunnen vangen
Inspanning:

- Berekenen van beschikbare middelen vanuit de algemene uitkering gemeentefonds zijnde het verschil tussen de inkomsten tegen lopende en constante prijzen
- Berekenen van de benodigde aanvullende middelen als de stelpost op basis van de berekening bij de 1e bullit naar verwachting niet toereikend is

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	55	16	-37	-103	166	801
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming	55	16	-37	-103	166	801

Verrekening met de reserves

	2026	2027	2028	2029
Reserve dekking kapitaallasten				
• Nieuwbouw werkplaats werf (%)	-8.875	-8.875	-8.875	-8.875
• Toegangspoort begraafplaats	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200
Totaal	**-10.075**	**-10.075**	**-10.075**	**-10.075**

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Diversen	-53
Baten	
Totaal	**-53**

0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Vennootschapsbelasting

Doel/Effect
Bij uitvoering van markttaken en bij winstoogmerk de financiële consequenties van te voren meenemen bij de besluitvorming
Inspanning:

- Jaarlijks met de begroting en de jaarrekening bepalen of taken al dan niet vennootschapsplichtig zijn

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten						
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming						

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

Geen baten en lasten.

0.10 Mutaties reserves

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Op dit taakveld mag alleen worden geboekt op de economische categorie 7.1 Mutaties reserves. Mutaties in de voorzieningen worden op het taakveld geboekt waarop de voorziening is/wordt getroffen.

Mutaties reserves

Doel/Effect
Administreren van de toevoegingen en onttrekkingen van reserves conform de richtlijnen van het BBV en balans houden tussen eigen en vreemd vermogen

Inspanning:

- De begrote en gerealiseerde mutaties van reserves administreren en daar zichtbaar maken wanneer er specifiek een relatie ligt met een programma
- Het opstellen van de staat van Reserves en Voorzieningen bij de begroting en de jaarrekening gebeurt mede op basis van de mutaties van de reserves
- Vanuit financieel beleid de reservepositie bewaken in relatie tot het afdekken van financiële risico's (weerstandsvermogen)

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	351	815	1.133	625	784	296
Totaal baten	-2.179	-908	-268	-282	-296	-297
Resultaat voor bestemming	-1.828	-93	865	343	488	-1

Verrekening met de reserves

	2026	2027	2028	2029
- Algemene reserves	884.400	363.300	508.000	4.900
- Reserve sociaal domein	-50.200	-50.700	-51.200	-36.500
- Egalisatiereserve afvalstoffenheffing				
- Bestemmingsreserve ontwikkeling 't Veen	70.000	70.000	70.000	70.000
- Reserve dekking kapitaallasten	-39.200	-39.200	-39.200	-39.200
Totaal	**865.000**	**343.400**	**487.600**	**-800**

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Toevoegingen aan de reserves	319
Baten	
• Onttrekkingen aan de reserves	639
Totaal	**958**

0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Resultaat van de rekening van baten en lasten

Doel/Effect
Administreren van het resultaat van de rekening (het saldo op dit taakveld) conform de richtlijnen van het BBV.
Inspanning:

- Zorgdragen dat het resultaat van de rekening (exploitatie) als tegenhanger van de balanspost apart zichtbaar is

Financieel beleid

Doel/Effect
Zorgdragen voor een gezond financieel beleid met als doelen:
Begroting:

- opstellen van een structureel en reëel sluitende programmabegroting
- verkrijgen van een positief oordeel van de provinciale toezichthouder (repressief toezicht)

Rekening:

- verkrijgen van een goedkeurende controleverklaring inzake getrouwheid en rechtmatigheid van de externe accountant.

Inspanning:

- structurele lasten worden gedekt door structurele baten
- systeem van risicomanagement verbeteren, waarbij risico's worden gekwantificeerd en in relatie worden gebracht met de weerstandscapaciteit
- financiële consequenties van een nieuw coalitieakkoord na gemeenteraadsverkiezingen in de Programmabegroting verwerken

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	91	14	2.602	2.610	3.187	4.010
Totaal baten		-789	-2.521	-2.621	-2.679	-3.456
Resultaat voor bestemming	91	-775	81	-11	508	554

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Saldo van de rekening van baten en lasten (deel voordelige mutaties)	2.588
Baten	
• Saldo van de rekening van baten en lasten (deel nadelige mutaties)	-1.731
Totaal	**857**

Om aansluiting te houden met de afzonderlijke mutaties in de begroting met een voordelig of nadelig gevolg voor het begrotingsresultaat, worden de baten en de lasten afzonderlijk gepresenteerd. En niet gesaldeerd als de voordelige mutatie in 2026 ten opzichte van het begrotingsresultaat 2025 (na het vaststellen van de Voorjaarsnota 2025).

Het geprognosticeerde begrotingsresultaat 2025 na vaststelling van de voorjaarsnota bedraagt € 775.000 negatief. Het saldo als uitkomst van de voorliggende primaire begroting 2026 bedraagt € 81.000 positief. De resultante van beide bedragen zoals bovenstaand opgenomen is een te analyseren verschil van € 856.000. De exploitatieresultaten worden in de basis verrekend met de algemene reserve.

1

Veiligheid

Wijkagenten Hattem

Bestuursakkoord

Dialogen met Hattem!
We willen in overleg met de gemeenteraad komen tot een alternatieve viering van Oud & Nieuw. We voeren de dialoog met elkaar over hoe we willen omgaan met het afsteken van vuurwerk in Hattem tijdens de jaarwisseling.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel is een recapitulatie van de baten en lasten van het programma opgenomen. De verschillen tussen de begroting 2025 na wijzigingen en de primaire begroting 2026, zijn toegelicht per taakveld.

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000,--)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	1.650	1.658	1.648	1.713	1.820	1.815
Totaal baten	-86	-122	-28	-25	-20	-21
Resultaat voor bestemming	1.564	1.536	1.620	1.688	1.800	1.794

Investeringen

Taakveld: 1.1 - Crisisbeheersing en brandweer *(x € 1.000,--)*	2025	2026	2027	2028	2029
- verbouw brandweerkazerne		81			
		81			

Verbonden partijen

Verbonden partij	*Rechtsvorm*	*HTV*	*Programma*
Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland	GR	1	Veiligheid

Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland gevestigd te Apeldoorn

Doel:
De rode draad in de programmabegroting 2026-2029 zijn de Opgaven van VNOG die staan in het regionaal beleidsplan. Alle doelstellingen en activiteiten in de programma's in deze begroting zijn gerelateerd aan de Opgaven. De Opgaven vormen het concrete antwoord van VNOG op de vragen van de samenleving.
Deze Opgaven zijn:

- Opgave 0: Het voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten, rampen en (langdurige) crises (maatschappelijke opdracht, incidentbestrijding en crisisorganisatie)
- Opgave 1: Zelfredzaam & risicobewust
- Opgave 2: Vakbekwaam & deskundig
- Opgave 3: Sterke informatiepositie
- Opgave 4: Een gezonde financiële basis en betrokken medewerkers (randvoorwaarde, gezonde bedrijfsvoering) *(bron: programmabegroting VNOG 2026-2029)*

Betrokkenen:
In deze gemeenschappelijke regeling werken 22 gemeenten - onderverdeeld in een zestal clusters - in de provincie Gelderland samen op het gebied van veiligheid. De gemeente Hattem vormt samen met de gemeenten Elburg, Heerde en Oldebroek het cluster Veluwe-Noord.

Bestuurlijk belang:
Het Algemeen Bestuur wordt gevormd door alle burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit de bestuurlijke vertegenwoordigers (burgemeesters) van de clusters.

Financieel belang:

- Algemeen: De gemeenteraad wordt geïnformeerd aan de hand van de planning & control documenten van de VNOG. De vergaderfrequentie van het Algemeen- en Dagelijks Bestuur is vier keer per jaar.
- Verdeling kosten: de gemeentelijke bijdrage is het aandeel in de exploitatielasten en is gebaseerd op een bedrag per inwoner.
- Resultaat: € 0
- Aandelen: n.v.t.
- Dividend: n.v.t.
- In de begroting 2026 is een gemeentelijke bijdrage opgenomen van € 802.285.

x € 1.000,--	Begroot 2026	Begroot 2025	31-12-2024	31-12-2023
Eigen vermogen	17.135	21.160	22.717	19.874
Vreemd vermogen	86.573	67.810	30.501	25.424
Resultaat	0	0	1.793	2.832

(bron: programmabegroting VNOG 2026-2029 en Jaarrekening 2024)
(Toelichting: het resultaat is het jaarresultaat voor winstbestemming)

Ontwikkelingen:
Het regionale beleidsplan 2025-2028 is eind 2024 vastgesteld door de raden.
De basis voor het beleidsplan - en daarmee ook voor de nu voorliggende programma-begroting 2026 - zijn de vijf Opgaven van VNOG. De vijf Opgaven zijn: Incidentbestrijding en crisisorganisatie, Zelfredzaam en risicobewust, Vakbekwaam en deskundig, Sterke informatiepositie en Gezonde bedrijfsvoering (mensen en middelen).

Beleidsvoornemens:
Geen.

Taakvelden

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Crisisbeheersing

Doel/Effect
We werken we op basis van het regionaal risicoprofiel en beleidsplan binnen de Veiligheidsregio Noord en Oost-Gelderland (VNOG) aan een adequate voorbereiding op het voorkomen en bestrijden van crises en rampen

Inspanning:

- Multidisciplinaire voorbereiding binnen de VNOG op crises en rampen door opleiden, trainen, oefenen en planvorming.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	833	1.026	1.004	1.040	1.120	1.096
Totaal baten	-14	-14	-20	-17	-11	-12
Resultaat voor bestemming	819	1.012	984	1.024	1.109	1.084

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• De bijdrage aan de VNOG is verhoogd	26
• Er is 2025 eenmalig budget beschikbaar gesteld (budgetoverheveling 2024) voor natuurbrandbeheersing	-60
• De onderhoudskosten zijn hoger	21
• De reservering voorgenomen investeringen is lager	-9
Baten	
• De onttrekking aan de voorziening onderhoud gebouwen is hoger	-6
Totaal	-28

1.2 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Integraal Veiligheidsplan 2024-2027

Doel/Effect
Samenwerken aan een veilige woon- en leefomgeving door te focussen op de drie prioriteiten uit het gezamenlijke Integraal Veiligheidsplan 2024-2027: Jeugd en Veiligheid, Ondermijning en Gedigitaliseerde Criminaliteit, waardoor de objectieve en subjectieve veiligheid in de gemeenten Elburg, Epe, Hattem, Heerde, Nunspeet, en Oldebroek (ofwel politiebasisteam Veluwe Noord) verbetert.
Inspanning:

- Gemeenteraden bespreken en stellen het Integrale Veiligheidsplan iedere 4 jaar vast. Daarnaast kunnen gemeenteraden eens per 4 jaar hun zienswijze geven op het regionaal risicoprofiel en het beleidsplan van de VNOG.
- Jaarlijks Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid (UVP) wordt uitgewerkt en vastgesteld door het college om de prioriteiten aan te pakken.
- Gemeenten, Openbaar Ministerie, en politie geven uitvoering aan de acties zoals opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2026-2027.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	817	632	643	672	701	719
Totaal baten	-72	-108	-8	-9	-9	-9
Resultaat voor bestemming	744	524	635	664	692	710

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• De personele kosten zijn gestegen ten opzichte van 2025	11
Baten	
• De leges MOOR (Meldpunt Opbrekingen Openbare Ruimte) zijn begroot op taakveld 1.2 maar dienden conform de BBV-voorschriften begroot te worden op taakveld 2.1 Verkeer en Vervoer	100
Totaal	111

2

Verkeer, vervoer en waterstaat

Verkeersveiligheid Scouting

Bestuursakkoord

Bereikbaar Hattem!
We kiezen in Hattem voor de fiets. Hattem is een fietsstad en scoort al hoog op het aantal fietsbewegingen per dag, maar we willen dit verder stimuleren en faciliteren. Hattem kent een goed voorzieningenniveau en door de verbindingen met de directe omgeving en met name Zwolle, zijn veel voorzieningen ruim binnen fietsbereik. Fietsen is een duurzame manier om je te verplaatsen, maar daarnaast legt de fiets een minder grote claim op de openbare ruimte dan andere vervoersmiddelen. We willen samen met onze partners en de raad een fietsplan voor Hattem opstellen. Hierin willen we naast een visie ook een verdere concretisering van onze ambities opnemen over de fietsinfrastructuur, fietsveiligheid, fietsparkeervoorzieningen en de mogelijkheden om aan te sluiten bij (bestaande) fiets-snelwegen.

We kiezen voor een veilige, consequente en begrijpelijke verkeerssituatie en inrichting. We zetten in op één snelheidsregime binnen de bebouwde kom van 30 km/u. We passen hier de weginrichting waar nodig (verder) op aan. Als vertrekpunt hanteren we het Gemeentelijk Verkeers- en VervoersPlan. De daarin gesignaleerde knelpunten pakken we aan. Om verder in te zetten op de verkeersveiligheid in Hattem willen we verschillende vervoersmiddelen zo min mogelijk met elkaar in conflict laten komen. We zetten als eerste stap daarvoor in op een logische en veilige route voor het vrachtverkeer in Hattem. Het in de praktijk brengen van de Groenstructuurvisie kleurt de inrichting van de openbare ruimte ook en kan versterkend werken op de ruimte en veiligheid voor fietsers en voetgangers

We zetten ons in voor een hoogwaardige(re) OV-verbinding met Zwolle, Amersfoort en Apeldoorn. Binnen de regio bekijken we hoe een duurzaam, stabiel en hoogwaardig OV netwerk kan worden behouden en uitgebreid. Met de ontwikkeling van de Spoorzone in Zwolle en de ambities om de bereikbaarheid in de regio goed te houden, mobiliteit te verduurzamen en niet alleen te gaan voor meer asfalt, denken we dat de aanleg van een station in Hattem een belangrijke meerwaarde kan hebben op de lange termijn.

We willen het gebruik van de auto in Hattem ook verduurzamen: Hierbij zetten we in op een uitbreiding van de oplaadmogelijkheden in de openbare ruimte en stimuleren we particulieren en bedrijven om dit te doen op eigen terrein. We sluiten hierbij aan op de Integrale Laadvisie die in 2022 is vastgesteld door de gemeenteraad. Daarnaast stimuleren we het gebruik van deelauto’s.

Het centrum van Hattem!
We zetten in op het nog verkeersluwer maken van onze winkelstraten. Om de kwaliteiten van ons centrum nog meer tot z'n recht te kunnen laten komen en een veilig verblijfsklimaat te creëren, zetten we in op het nog verkeersluwer maken van het centrum winkelgebied (de Kruisstraat, de Kerkstraat en de Markt). Voor het laden en lossen stellen we venstertijden vast. Daarnaast gaan we de mogelijkheid onderzoeken om emissievrij te laden en te lossen in de binnenstad. Hierbij zien we de ontwikkeling van een stadshub aan de rand van de binnenstad als een van de mogelijkheden.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel is een recapitulatie van de baten en lasten van het programma opgenomen. De verschillen tussen de begroting 2025 na wijzigingen en de primaire begroting 2026, zijn toegelicht per taakveld.

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000,--)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	2.148	2.257	2.166	2.362	2.433	2.613
Totaal baten	-133	-41	-130	-135	-135	-140
Resultaat voor bestemming	2.016	2.216	2.036	2.227	2.298	2.474

Investeringen

Taakveld: 2.1 - Verkeer en vervoer *(x € 1.000,--)*	2025	2026	2027	2028	2029
- reconstructie Hilsdijk (bibekom) en Waalstraat (tot Vechtstraat)		463			
- reconstructie Hilsdijk (bubeko)		306			
- herinrichting Geldersedijk (bibeko)		247			
- reconstructie wegen				999	
- reconstructie Lageland e.o. (1/3)		1.460			
- reconstructie Rijnstraat e.o. (1/3)			874		
- herinrichting Verlengde Parklaan-Stationslaan		648			
- aanbrengen geluid-reducerend asfalt Nieuweweg		127			
- voorbereidingskrediet reconstructie Apeldoornseweg		62			
- voorbereidingskrediet reconstructie Grote gracht		43			
- voorbereidingskrediet F50 Doorfietsroute Epe - Zwolle		47			
- vervanging VRI Nieuweweg		83			
- optimalisatie hoofdroute Hessenweg-Vechtstraat-Bijleveldsingel		90			
- herinrichting Dorpsweg 2020		67			
- Dorpsweg-Oost		30			
- afronding Binnenstad		17			
- reconstructie Rosenboomspoor			447		
- voorbereidingskrediet Beekstraat, Spoorstraat en Vijverstraat			67		
- voorber. krediet herinrichting aansluiting Nieuweweg / Stationslaan			63		
		3.687	1.451	999	

Verbonden partijen

Geen verbonden partijen

Taakvelden

2.1 Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Toekomstbestendig Wegenbeheer

Doel/Effect

- Met ons wegbeheer willen we aansluiten bij de veranderende wensen rondom mobiliteit en toegankelijkheid. Duurzaamheid, innovatie en klimaatbestendigheid spelen hierbij een belangrijke rol.

Inspanning:

- Het aanpassen van de inrichting van wegen en pleinen op de (elektrische) fiets en de elektrische auto
- Uitvoeren levensduur verlengend onderhoud
- Het waar mogelijk toepassen van water passerende bestrating en infiltratiemogelijkheden in bermen
- Het versterken van de biodiversiteit in bermen

Onderhoud civieltechnische kunstwerken

Doel/Effect

- Het toekomstbestendig beheren en onderhouden van de civieltechnische kunstwerken. Inspelen op het veranderende klimaat en de rol van het watersysteem

Inspanning:

- Het inventariseren, inspecteren, onderhouden en reinigen van de civiele kunstwerken
- Toepassing duurzame materialen bij beheer en onderhoud

Inbesteding Beheer en onderhoud Buitenruimte

Doel/Effect

- Het inbesteden van diverse beheer en onderhoudswerkzaamheden Buitenruimte bij de ROVA. De inbesteding is uitgesteld tot 1 januari 2027, maar de voorbereidingen voor de inbesteding lopen door in 2026.

Inspanning:

- Het opstellen van taakbladen
- Actualiseren van beheer- en beleidsplannen
- Uitwerken taak- en rolverdeling ROVA en gemeente

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	2.069	2.090	2.081	2.275	2.347	2.521
Totaal baten	-129	-13	-125	-130	-135	-140
Resultaat voor bestemming	1.939	2.076	1.955	2.145	2.213	2.382

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	11
• Bewegwijzering	-12
• Rente en afschrijving	59
• Door belaste rente en afschrijving voorgenomen investeringen	-78
• Normaal en planmatig groot onderhoud wegen	15
• Verkeersmaatregelen - werkzaamheden derden	12
• Diversen	-16
Baten	
• De leges MOOR (Meldpunt Opbrekingen Openbare Ruimte) zijn begroot op taakveld 1.2 Openbare Orde en Veiligheid maar dienden conform de BBV-voorschriften begroot te worden op taakveld 2.1	-100
• De vergoeding voor openbare prullenbakken Verpact wordt met ingang van de begroting 2026 structureel als baten geraamd	-12
Totaal	**-121**

2.2 Parkeren

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Parkeergarage

Doel/Effect
Parkeergelegenheid bieden voor omwonenden en bezoekers van de binnenstad in een veilige en representatieve parkeergarage.
Inspanning:

- Uitvoeren van beheer en benodigd onderhoud conform de meerjarenonderhoudsplanning (MJOP)

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	64	148	68	71	70	73
Totaal baten	-2	-24	-2	-3		
Resultaat voor bestemming	63	124	66	68	70	73

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Onttrekking voorziening onderhoud gebouwen	-80
Baten	
• Onttrekking voorziening onderhoud gebouwen	22
Totaal	**-58**

2.3 Recreatieve havens

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Jachthaven Geldersedijk

Doel/Effect
Beheren overeenkomst erfpacht gronden parkeerterrein langs de Geldersedijk en ondergrond havengebouw
Inspanning:

- Beheren overeenkomst recht van erfpacht
- Zorg dragen voor jaarlijkse betaling pacht

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	15	19	17	16	15	19
Totaal baten	-2	-4	-3	-3		
Resultaat voor bestemming	13	16	14	13	15	19

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

Geen vermeldenswaardige verschillen

3

3 - Economie

Koningsdag Hattem 2025

Bestuursakkoord

Sociaal Hattem!
Met inwoners en ondernemers onderzoeken we of Hattem FairTrade gemeente kan worden. Zo dragen we ook buiten Hattem bij aan kansengelijkheid door een eerlijke prijs voor boeren, arbeiders en producenten

Het centrum van Hattem!
We willen de binnenstad vitaal en onderscheidend houden. De gemeente en de HAVO hebben in 2016 een convenant getekend met daarin acties om de vesting vitaal te houden. We zien graag dat Hattemers lokaal hun inkopen kunnen doen, zowel voor het vitaal houden van de binnenstad als vanuit het oogpunt van duurzaamheid. We willen ondernemers uitdagen en met hen meedenken over wat voor de komende jaren de acties moeten zijn om de levendigheid, beleving en de kwaliteit van onze binnenstad te versterken en de rol van ondernemers en winkelaanbod daarin. We zien daarbij ook een belangrijke rol voor het vermarkten en promoten van Hattem door Visit Hattem.

Door een afgebakende zondagsopenstelling van winkels kan mogelijk de kwaliteit van de beleving van de binnenstad versterkt worden. Dat levert wel spanning op met de ambitie om te werken aan de groei in kwaliteit die we nastreven en de rust en reflectie die we als mens en maatschappij ook nodig hebben om ons te ontwikkelen. De mogelijkheid om altijd en overal aankopen te doen, draagt niet bij aan het duurzamer omgaan met de aarde. Als een zondagsopenstelling niet door het grootste deel van de ondernemers benut zou gaan worden, dan leidt het slechts tot versnippering van het aanbod en doet het afbreuk aan de sfeer in en beleving van de binnenstad. Daarom willen we in samenspraak met de raad zorgvuldig onderzoeken of minimaal 2/3e van de ondernemers in de binnenstad de behoefte heeft aan een zondagsopenstelling, voordat we daar ruimte voor geven. Daar achteraan zou dan nog de vraag komen over hoeveel zondagen en welke tijdsvensters het zou moeten gaan.
Hattem kent immers vele kleinere winkels en speciaalzaken die belangrijk zijn voor de sfeer en beleving van de binnenstad, maar voor wie een zondagsopenstelling mogelijk een zware inspanning betekent.

De binnenstad levert een belangrijke bijdrage aan de Hattemse economie. Dat geldt ook voor de bedrijven die Hattem rijk is, of dat nu vanaf een industrieterrein is of door zelfstandigen die dat vanaf andere locaties doen. Voor veel Hattemers geldt dat zij hun inkomen buiten Hattem verdienen, veelal in Regio Zwolle. We blijven dan

ook volop deelnemen in Regio Zwolle en willen meepraten over en bijdragen aan het toekomstbestendig maken van de regionale economie en de arbeidsmarkt. We willen ook voor onze inwoners investeren in een Leven Lang Ontwikkelen zodat zij weerbaar en wendbaar zijn op de arbeidsmarkt.

Investeren in Hattem!
De nieuwe tarieven voor de toeristenbelasting bepalen we na afstemming met de raad en de ondernemers en willen we meerjarig vastzetten qua basisbedrag.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel is een recapitulatie van de baten en lasten van het programma opgenomen. De verschillen tussen de begroting 2025 na wijzigingen en de primaire begroting 2026, zijn toegelicht per taakveld.

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000,--)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	240	300	304	312	319	322
Totaal baten	-404	-371	-368	-383	-498	-518
Resultaat voor bestemming	-164	-71	-64	-71	-180	-196

Verbonden partijen

Verbonden partij	***Rechtsvorm***	***HTV***	***Programma***
Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek	BV	3	Economie

Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek B.V. gevestigd te Oldebroek

Doel:
Het samen met de gemeenten Oldebroek en Heerde ontwikkelen van een gemeentelijk bedrijventerrein waarbij de focus primair ligt op :

- werving van bedrijven in de logistiek en distributie (op circa 2/3 deel van terrein);
- vulling door lokale bedrijfsverplaatsingen (op ca. 1/3 deel van het terrein).

Betrokkenen:
De drie gemeenten Heerde, Hattem en Oldebroek zijn aandeelhouders elk voor een gelijk deel.

Bestuurlijk belang:
De structuur van Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV is in 2010 aangepast. Met de nieuwe structuur en doelstellingen ontstaat een constructie waarbinnen de B.V. zich uitsluitend kan focussen op het bedrijventerrein zelf. Als onderdeel van het Vernieuwde Perspectief is de governance verscherpt; het belang daarbij is een duidelijke en op de rol toegesneden deskundige invulling van de samenwerking (door de Directeur/bestuurder van de BV, de Raad van Commissarissen en de aandeelhouders).

Financieel belang:
Aandelen: de gemeente Hattem heeft 1 aandeel in de Ontwikkelingsmij. Hattemerbroek B.V. met een nominale waarde van € 6.000.

- Dividend: n.v.t.
- Garantstelling: De gemeenten staan garant voor de leningen die door financiers aan het Bedrijvenpark H2O zijn verstrekt. De totale garantstelling is € 39 miljoen. Elk van de drie gemeenten staat garant voor een derde deel van dat bedrag.
- Bijdrage op- en afritstelsel A28: In de overeenkomst met de Provincie Gelderland, Rijkswaterstaat en de Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV, die op 14 maart 2019 is ondertekend, is afgesproken dat de bijdrage door Hattem € 1 miljoen bedraagt.

x € 1.000,--	Begroot 2026	Begroot 2025	31-12-2024	31-12-2023
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	3.648	3.996
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	11.685	10.393
Resultaat	niet bekend	niet bekend	-348	1.070

(bron: Jaarrekening Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek 2024)

Ontwikkelingen:
Hoewel de toekomst zich moeilijk laat voorspellen, wordt er in de programmering van verkopen van uitgegaan dat in de jaren 2025, 2026 en 2027 het merendeel van de resterende kavels zullen worden verkocht. Dat is iets later dan vorig jaar gedacht, maar dat heeft te maken met het voorbehoud ten aanzien van de netcongestie; deze problematiek kan de snelheid van verkopen aanmerkelijk vertragen. Datzelfde geldt voor het recente, nieuwe beleid rondom stikstof qua beperkingen voor intern salderen.
(bron: Jaarrekening Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek 2024)

Beleidsvoornemens:
De Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV is verantwoordelijk voor de aan- en verkopen. Dekking vindt plaats uit de opbrengsten in de grondexploitatie

Taakvelden

3.1 Economische ontwikkeling

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Binnenstad

Doel/Effect
We streven naar een vitale en aantrekkelijke binnenstad waar inwoners, ondernemers en bezoekers zich welkom voelen. Een gevarieerd aanbod van winkels, horeca en evenementen draagt bij aan de leefbaarheid en de lokale economie.
Inspanning:

- We investeren in bijeenkomsten met actuele thema's om kennisdeling en samenwerking te vergroten.
- We werken aan het optimaliseren van ondernemersdienstverlening. Ondernemers kunnen terecht bij onze bedrijfscontactfunctionaris, die fungeert als vast aanspreekpunt binnen de gemeente.
- Jaarlijks organiseren we samen met de andere gemeenten van de Kop van de Veluwe een bijeenkomst specifiek bestemd voor winkeliers en VVV's die gericht is op kennisdeling, ontmoeting en inspiratie.
- We werken intensief samen met ondernemersvereniging HAVO. In gezamenlijkheid pakken we actuele thema's op.
- We onderzoeken of de eerder gestarte pilot voor een fietsvrije zone in de binnenstad een structureel karakter kan krijgen.

Lokale economie

Doel/Effect
We waarderen de kracht en inzet van onze lokale ondernemers en we blijven investeren in een sterk en veerkrachtig economisch vestigingsklimaat.
Inspanning:

- We stimuleren het organiserend vermogen van ondernemers door actief samen te werken met parkmanagement van de bedrijventerreinen.
- Samen met onze partners helpen we ondernemers om gezamenlijk op te trekken in thema's als duurzaamheid, bereikbaarheid, veiligheid en de uitstraling van bedrijventerreinen.
- We organiseren ontmoeting met lokale ondernemers waarbij een actueel en relevant thema centraal staat. De bijeenkomsten bieden ruimte voor ontmoeting, kennisdeling, samenwerking en versterking van de verbinding tussen ondernemers, maar ook gemeente en ondernemers.
- Met het oog op toekomstige behoefte van het lokale bedrijfsleven, verkennen we de mogelijkheden voor aantrekkelijke en toekomstbestendige vestigingslocaties.

Regionale Economie

Doel/Effect
Economische opgaven houden zich niet aan gemeentegrenzen en vragen om een gezamenlijke aanpak. We zetten daarom in op het versterken van regionale economie door actieve deelname aan strategische samenwerkingsverbanden
Inspanning:

- We blijven nauw samenwerken binnen Regio Zwolle. Via de Ruimtelijke Economische Bouwsteen 2040 werken wij mee aan het realiseren van een toekomstbestendige economische structuur met aandacht voor bereikbaarheid, duurzaamheid, innovatie en aantrekkelijke werklocaties.
- We participeren in de Regio Deal Regio Zwolle. We leveren een actieve bijdrage in zowel de voorbereiding als uitvoering van projecten die onze lokale en regionale economische positie versterken.
- Op subregionaal niveau werken wij samen binnen de Kop van de Veluwe. We richten ons op gezamenlijke profilering. De resultaten van de economische monitor uit 2025 bieden ons de mogelijkheid om samen de economische kansen te benutten die voortvloeien uit onze gezamenlijke ligging en identiteit.
- Een voorbeeld hiervan is het Bedrijvenregister Kop van de Veluwe waarbij ondernemers uit de regio zichtbaar worden gemaakt en we lokaal kopen stimuleren.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	43	61	62	64	67	69
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming	43	61	62	64	67	69

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

Geen vermeldenswaardige verschillen

3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Straatmarkt

Doel/Effect
Veilige en betrouwbare markt- en evenementenkasten voor de geprivatiseerde straatmarkt
Inspanning:

- Periodieke Veiligheidskeuringen (NEN3140, Scope 8) verrichten
- Doorbelasten kosten nutsvoorzieningen

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	5	3	3	3	3	3
Totaal baten	-4	-2	-2	-2	-2	-2
Resultaat voor bestemming	1	1	1	1	1	1

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

Geen vermeldenswaardige verschillen

3.4 Economische promotie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Toerisme en lokale voorzieningen

Doel/Effect
In 2026 blijven we werken aan het behouden en versterken van de aantrekkingskracht van Hattem voor zowel inwoners als toeristen. Daarbij nemen we uitdagingen waar we voor staan zoals leegstand en vergrijzing mee. Ons streven is een duurzaam toeristisch profiel dat de lokale economie stimuleert, de leefbaarheid vergroot en bijdraagt aan een vitaal en toekomstbestendig Hattem.
Inspanning:

- Het verstrekken van subsidie aan Visit Hattem voor het versterken en onderhouden van toeristisch aanbod.
- Het voeren van structureel overleg met belangrijke partners, zoals de HAVO, het Ondernemersfonds en andere lokale ondernemers, om gezamenlijk te werken aan een levendige en aantrekkelijke stad.
- Het onderzoeken van de effectiviteit van het huidige model van reclamebelasting en het verkennen van mogelijke verbeteringen, waarbij (toeristische) ondernemers actief worden betrokken.

Veluwe

Doel/Effect
We zetten in op het verder versterken van recreatie en toerisme als belangrijke pijler voor de leefbaarheid en economie van Hattem en de regio. Een aantrekkelijk toeristisch en recreatief aanbod draagt bij aan een vitale regio, waar inwoners trots op zijn en bezoekers graag verblijven.
Inspanning:

- We investeren in samenwerking met regionale partners.
- We benutten kansen om gezamenlijk projecten op te pakken die de aantrekkelijkheid van Hattem en de Veluwe als geheel vergroten.
- We onderzoeken de mogelijkheden om middelen te verkrijgen voor het verbeteren van wandelroutes, ontvangstlocaties en toeristisch aanbod in Hattem. We wachten hierbij op de uitkomst van subsidietoekenningen, die we willen inzetten als cofinanciering voor deze verbeteringen.
- We evalueren samenwerkingen met onze partners om inzicht te krijgen in welke mate zij bijdragen aan de versterking van recreatie en toerisme in Hattem en de regio en om vooruit te kijken naar onze toekomstige positie.

Hanze

Doel/Effect
Gemeente Hattem werkt samen met de andere acht Hanzesteden aan de verdere versterking van het gezamenlijke Hanzeprofiel. De samenwerking richt zich op het ontwikkelen van een meer innovatief en creatief aanbod, met nadruk op beleving en verbinding.

In aanloop naar de Internationale Hanzedagen in 2030 en 2031 zetten we in de versterking binnen het Hanzeverband. Hierbij leggen we de nadruk op inhoudelijke samenwerking, kennisdeling en gezamenlijke ontwikkeling.
Inspanning:

- Via negen moderne erfgoedverhalen, gekoppeld aan de negen Hanzesteden, wordt één gezamenlijk Hanzeverhaal verteld. Daarmee ontstaat een krachtige, samenhangende profilering van de Hanzesteden.
- In samenwerking met de provincies Gelderland en Overijssel wordt crosssectoraal verkend hoe het unieke Hanzeverhaal verder kan worden ontwikkeld tot een van de iconen van beide provincies. Voor de uitvoering van deze plannen wordt financiële ondersteuning en een impuls vanuit de provincies beoogd.
- We verkennen hoe we samen met andere Hanzesteden verder kunnen bouwen aan de inhoudelijke samenwerking als het gaat om de Internationale Hanzedagen. Dit doen we door het uitwisselen van kennis en ideeën, het aangaan van nieuwe partnerschappen en het actief deelnemen aan gezamenlijke projecten binnen het Hanzenetwerk.

Toeristenbelasting en Watertoeristenbelasting

Doel/Effect

- Genereren van inkomsten om het gemeentelijke takenpakket te financieren, door het heffen van gemeentelijke belasting op (water)toerisme.

Inspanning:

- De heffing en de inning wordt volledig verzorgd door de gemeente en/of de belastingsamenwerking. Net als de object- en subjectadministratie en de bestands-controles.
- Vrijstellingen worden verleend overeenkomstig het bepaalde in de Verordening (water) toeristenbelasting.
- Bij de invordering van de (water)toeristenbelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Woonforensenbelasting

Doel/Effect

- Genereren van inkomsten om het gemeentelijke takenpakket te financieren, door het heffen van gemeentelijke belasting m.b.t. woonforensen.

Inspanning:

- De heffing en de inning wordt volledig verzorgd door de gemeente en/of de belastingsamenwerking. Net als de object- en subjectadministratie en de bestands-controles.
- Vrijstellingen worden verleend overeenkomstig het bepaalde in de Verordening woonforensen-belasting.
- Bij de invordering van de woonforensenbelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	192	236	239	244	248	250
Totaal baten	-400	-369	-366	-381	-496	-516
Resultaat voor bestemming	-208	-133	-127	-137	-248	-266

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Diversen	3
Baten	
• Opbrengst toeristenbelasting	3
Totaal	**6**

4

Onderwijs

Peuter-kijkochtenden basisscholen

Bestuursakkoord

Sociaal Hattem!
We gaan in overleg met de schoolbesturen en andere relevante partners over de realisatie van een tweede integraal kindcentrum op het terrein van de voormalige middelbare school; De Noordgouw. We actualiseren de onderwijsvisie op de punten waar daarvoor aanleiding is. Het eerder door de Raad genomen besluit voor de vestiging van het eerste integrale kindcentrum op de oude ijsbaan staat daarbij niet ter discussie.

Ontwikkelingen

- De langlopende procedure en de ontwikkelingen van de Woonzorgzone Geldersedijk die de realisatie van IKC 1 vertragen, heeft als gevolg dat de van Heemstra school niet langer de verouderde noodgebouwen kan gebruiken en deze vervangen (moeten) worden.

- De zittingsdatum Woonzorgzone Geldersedijk en daarmee IKC 1 is bekend. Het proces met de desbetreffende scholen en de gemeente wordt zoveel mogelijk voorbereid tot de uitspraak bekend is.

- Afhankelijk van de besluitvorming in de gemeenteraad met betrekking tot de visie gemeentelijke gymzalen zal er een investeringskrediet beschikbaar worden gesteld voor de realisatie van het gekozen scenario.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel is een recapitulatie van de baten en lasten van het programma opgenomen. De verschillen tussen de begroting 2025 na wijzigingen en de primaire begroting 2026, zijn toegelicht per taakveld.

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000,--)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	1.121	1.026	1.066	1.592	1.619	1.711
Totaal baten	-326	-259	-312	-296	-295	-299
Resultaat voor bestemming	794	767	754	1.296	1.324	1.412

Investeringen

Taakveld: 4.2 – Onderwijshuisvesting *(x € 1.000,--)*	2025	2026	2027	2028	2029
- integraal kind centrum (IKC) cluster I		10.500			
- integraal kind centrum (IKC) cluster II				560	6.812
- integraal kind centrum (IKC) cluster III				100	
		10.500		660	6.812

Taakveld: 4.3 - Onderwijsbeleid en leerling zaken	2025	2026	2027	2028	2029
- vervanging terreinverharding kinderopvang Partou	16				
	16				

Verbonden partijen

Verbonden partij	***Rechtsvorm***	***HTV***	***Programma***
Plus OV	GR	4 6	Onderwijs (voor leerlingenvervoer) Sociaal domein (voor Wmo en jeugd)
Sociale recherche	GR	6	Sociaal Domein

Vervoerscentrale Stedendriehoek / Plus OV te Lochem

Doel:
Samenwerking op het gebied van aanvullend openbaar vervoer. Door het combineren van vervoersstromen kan het vervoer efficiënter worden vormgegeven.

Betrokkenen:
Aan deze gemeenschappelijke regeling doen de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Hattem, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen mee.

Bestuurlijk belang:
In het bestuur zitten wethouders uit alle 9 gemeenten.

Financieel belang:
De gemeentelijke bijdrage bedraagt voor alle 4 vervoersstromen samen over 2026 € 562.000 (incl. 9% BTW, met uitzondering van routegebonden vervoer waar geen BTW van toepassing is).

x € 1.000,--	Begroot 2026	Begroot 2025	31-12-2024	31-12-2023
Eigen vermogen	90	89	90	440
Vreemd vermogen	1.981	2.340	1.753	1.934
Resultaat	0	0	0	1

(bron: programmabegroting Plus-OV 2026-2029 en Jaarrekening 2024)

Hattem neemt af: leerlingenvervoer primair en (voortgezet) speciaal onderwijs, jeugdwet vervoer (route gebonden), vraagafhankelijk Wmo-vervoer en dagbestedings-vervoer (route gebonden).

Ontwikkelingen:
Het efficiënt uitvoeren van alle ritaanvragen met behoud van een hoge klanttevredenheid wordt een steeds grotere grote uitdaging. De medewerkers van PlusOV ervaren deze druk dagelijks maar blijven zich onverminderd inzetten om de missie van PlusOV te realiseren: 'Mensen prettig, betaalbaar en efficiënt vervoeren wanneer er geen vervoersalternatief is
(Bron: Begroting PlusOV 2026 Inleiding)

Beleidsvoornemens:
Geen

Taakvelden

4.1 Openbaar basisonderwijs

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Passend Onderwijs

Doel/Effect
Kinderen in Hattem kunnen zoveel mogelijk passend en thuis nabij onderwijs volgen.
Inspanning:

- We versterken de samenwerking tussen jeugdhulp, onderwijs en de kinderopvang.

- We investeren in kansrijk onderwijs. We bevorderen kansengelijkheid en zetten ons in om leerlingen te herkennen en erkennen en passende ondersteuning te kunnen bieden.
- We voeren de leerplichtwet uit, waarbij we uitgaan van het recht van kinderen om te leren.
- We werken samen met onderwijs en het samenwerkingsverband in Hattem. Er wordt op vier thema's ingezet (hoogbegaafdheid, taalonderwijs, gedrag en preventie).
- We werken regionaal samen aan het uitvoeren van de taken voor de leerplicht vanaf 12 jaar.
- We werken regionaal samen aan de uitbreiding van de taken als gevolg van de nieuwe wet 'van school naar duurzaam werk'

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	33	30	38	38	38	38
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming	33	30	38	38	38	38

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Schoolzwemmen	8
Baten	
Totaal	**8**

4.2 Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

IKC vorming

Doel/Effect
Een doorlopende ontwikkellijn voor kinderen van 0-12 jaar creëren
Inspanning:

- Voor IKC 1: Naar aanleiding van de tussenuitspraak van de Raad van State op 19 maart 2025 heeft de raad op 9 juli 2025 ingestemd met een herstelbesluit. De Raad van State moet nu besluiten of dit herstelbesluit voldoende is. De gemeente en de scholen hebben de procedure opgepakt en bereiden zich zoveel mogelijk voor op de uitkomst en het verdere proces.
- Voor IKC 2: is de ambitie om een buurtschool op te richten die plek gaat bieden aan leerlingen van de St. Andreasschool, OBS De Vlonder, en kinderen woonachtig in nieuwbouwwijk 't Veen, op het terrein van de Noordgouw. We gaan verder met dit proces in samenwerking met de betrokken partijen.
- We zijn de mogelijkheden aan het onderzoeken voor het opstellen van een integraal huisvestingsplan (IHP). Een integraal huisvestingsplan is een strategisch document waarin de langetermijnplanning voor de huisvesting wordt vastgelegd. Het plan houdt rekening met de toekomstige huisvestingsbehoeften en richt zich op aspecten zoals renovatie, nieuwbouw en verduurzaming van gebouwen. Het doel van een IHP is om een toekomstbestendige huisvestingssituatie te creëren die aansluit bij de visie en doelen van de scholen.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	274	249	249	825	823	837
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming	274	249	249	825	823	837

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
Baten	
Totaal	

Geen verschillen

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Volwasseneneducatie

Doel/Effect
De gemeente Hattem zet in op het vergroten van de bewustwording en het signaleren van laaggeletterdheid zodat meer inwoners met beperkte basisvaardigheden bereikt en ondersteund worden. Hierdoor wordt sociale inclusie bevordert en kunnen inwoners beter meedoen in de samenleving en hun kansen op de arbeidsmarkt vergroten.

Inspanning:

- De gemeente Hattem werkt samen met Stichting Welzijn Hattem, Vluchtelingencontact, Bibliotheek Noord-Veluwe, Stichting Lezen en Schrijven en het Taalpunt aan een lokale en integrale aanpak van laaggeletterdheid zodat signalering, bewustwording en doorverwijzing naar passend aanbod goed op elkaar aansluiten.
- Continuering van het Taalpunt voor het vinden van laaggeletterden, het aanbieden van een divers cursusaanbod, ondersteuning voor laaggeletterden en ex-inburgeraars en doorverwijzing naar van formeel onderwijs bij NL-training in Zwolle. Hattem verzorgt de inkoop ervan en de consulent Educatie van Zwolle draagt zorg voor de intake en begeleiding.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	814	747	779	729	758	836
Totaal baten	-326	-259	-312	-296	-295	-299
Resultaat voor bestemming	488	488	467	432	463	537

Verrekening met de reserves

	2025	2026	2027	2028
Reserve dekking kapitaallasten				
• Gymnastieklokaal Spoorstraat	-15.478	-15.478	-15.478	-15.478
Totaal	**-15.478**	**-15.478**	**-15.478**	**-15.478**

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) hogere voorlopige beschikking en daardoor hoger lastenbudget (budgetneutraal)	34
• Onderhoud gebouwen	66
• Leerlingenvervoer	-63
• Leerplicht - contributies en abonnementen	-7
• Diversen	3
Baten	
• Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) hogere voorlopige beschikking	-34
• Huren onroerend goed zijn geïndexeerd	-4
• Onttrekking voorziening onderhoud gebouwen	-16
Totaal	**-21**

5

Sport, cultuur en recreatie

Bibliotheek Hattem

Bestuursakkoord

Gezond Hattem!
Hattem biedt een prachtige omgeving om te verkennen en te bewegen. We investeren in mogelijkheden tot bewegen in de buurt, bijvoorbeeld door een goed wandelnetwerk of een bewegingsboulevard.

We willen de samenwerking met de sportkoepel intensiveren zodat de combinatie van faciliteiten en sportaanbod goed aansluit op de wensen en om alle Hattemers te stimuleren om te gaan sporten. Hierin willen wij ook de buitensportfaciliteiten binnen de gemeente meenemen. Hattem is een JOGG gemeente, ook daar speelt sport een belangrijke rol, we willen een gezonde leefstijl bij onze jeugd blijven aanmoedigen. De succesvolle elementen uit het programma Gezonde Generatie 2040 nemen we over. Bij de sportdag en de wandel- en zwem4daagse worden ook de kinderen betrokken die buiten Hattem naar school gaan.

We werken samen met de initiatiefnemers actief aan de plannen voor openbaar zwem- en recreatiewater in Hattem. We zetten ons waar mogelijk in om de plannen te concretiseren.

We gaan Hattem meer in contact brengen met de natuur, ecologie en biodiversiteit. Als gemeente gaan we daar zelf mee aan de slag in de aanleg en het beheer van de openbare ruimte om zo de kwaliteit en de leefbaarheid van de openbare ruimte te vergroten.

Het centrum van Hattem!
We gaan Hattem als cultuurstad versterken door de aandacht voor cultuur zowel in het basisonderwijs als in onze stadspromotie op niveau te houden en waar noodzakelijk gericht uit te breiden. Het verhaal van Hattem is veel breder dan alleen cultuur, ook ons Hanze verleden, het prachtige historische decor en ons landschap en de evenementen met bovenlokale aantrekkingskracht maken daar deel van uit. Wij gaan in 2024, als Hattem 725 jaar stadsrechten bezit, maar ook tijdens het Hanzejaar, aandacht besteden aan deze bijzondere momenten. In dat jaar willen we in samenwerking met onze musea alle Hattemers de mogelijkheid bieden om de stad en haar historie (nog beter) te leren kennen. De jeugd brengt via de scholen al een bezoek aan de musea. We willen nieuwe inwoners van Hattem ook kennis laten maken met de musea en ze op die manier niet alleen welkom heten, maar ook betrekken bij Hattem.

Inclusief Hattem!
We vinden het belangrijk dat we in Hattem belangrijke dagen vieren en herdenken. Dat zorgt er voor dat we stilstaan, reflecteren, en heden en verleden verbinden. –

Initiatieven als pumptrack (bewegen) en graffiti (cultuur) bespreken op kansrijkheid en bijdrage aan toekomstbestendig Hattem en mogelijke rol van de gemeente daarbij.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel is een recapitulatie van de baten en lasten van het programma opgenomen. De verschillen tussen de begroting 2025 na wijzigingen en de primaire begroting 2026, zijn toegelicht per taakveld.

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000,--)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	3.254	3.808	3.841	3.915	3.845	3.855
Totaal baten	-465	-438	-354	-318	-234	-238
Resultaat voor bestemming	2.789	3.371	3.487	3.598	3.611	3.617

Investeringen

Taakveld: 5.2 – Sportaccommodaties *(x € 1.000,--)*	2025	2026	2027	2028	2029
- vervanging terreinverharding kinderopvang Partou	16				
	16				

Taakveld: 5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2025	2026	2027	2028	2029
- vervanging speelvoorzieningen 2025-2028		203	185	170	
		203	185	170	

Verbonden partijen

Verbonden partij	***Rechtsvorm***	***HTV***	***Programma***
Archeologie	GR	5	Sport, Cultuur en Recreatie

Archeologie Hattem-Zwolle-Zwartewaterland gevestigd te Zwolle

Doel:
Het betreft een gemeenschappelijke regeling met het doel om de samenwerking tussen de gemeenten Hattem, Zwartewaterland en Zwolle voort te zetten waarbij de archeologische opgravingsexpertise van de gemeente Zwolle ook wordt ingezet in de gemeente Hattem en aldus tevens wordt bijgedragen aan het vergroten van inzicht in de regionale archeologische informatie en in de samenhangende bewoningsgeschiedenis van dit gebied. Uitgangspunt hierbij is ook het verdrag van Malta dat beoogt het cultureel erfgoed dat zich in de bodem bevindt beter (integraal) te beschermen. Het gaat om archeologische resten als nederzettingen, grafvelden, en gebruiksvoorwerpen.
Betrokkenen:
Gemeente Hattem, Zwolle en Zwartewaterland.

Bestuurlijk belang:
Verantwoordelijkheid nemen voor archeologie en daarin zelfstandig beleid willen voeren.

Financieel belang:

- Algemeen: de kosten voor de adviezen van de archeoloog worden berekend aan de hand van de standaard uurtarieven binnen de eenheid Expertisecentrum van de gemeente Zwolle. De uurtarieven worden jaarlijks aangepast.
- Aandelen: n.v.t.
- Dividend: n.v.t.
- Eigen vermogen 2026: n.v.t.
- Vreemd vermogen 2026: n.v.t.
- Resultaat: n.v.t.

Ontwikkelingen:
Geen.

Beleidsvoornemens:
Geen

Taakvelden

5.1 Sportbeleid en activering

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Gezonde Jeugd

Doel/Effect
Het bevorderen van een gezonde leefstijl van de Hattemse Jeugd bestaande uit het simuleren van dagelijks minimaal één uur bewegen en gezonde voeding.
Inspanning:

- We zetten HUB Hattem schooljaar 2025/2026 in voor het organiseren van Jungle beweeglessen, peutergym, schoolzwemmen en buitenschools beweegaanbod.
- We zetten de JOGG regisseur van HUB Hattem en de Gezonde school adviseur in voor de uitvoering van het plan van aanpak JOGG 2024 - 2026.
- De JOGG regisseur zet samen met ondersteuning van de regionale Team: Fit adviseur in op een gezonde sportkantines in Hattem.
- We signaleren overgewicht of een inactieve leefstijl en verwijzen door naar passende hulp binnen de ketenaanpak Kind naar Gezond Gewicht ofwel Hattem Heroes.

Vitaal Ouder Worden

Doel/Effect
We willen het netwerk Hattem Vitaal 50+ aanjagen en verbinden en door ontwikkelen. Daarmee willen we netwerk en publiciteit organiseren om activiteiten van verenigingen en clubs gericht op de doelgroep 50+ breed onder de aandacht te brengen. We streven hierbij naar het verbeteren van het fysieke en mentale welzijn en de sociale interacties van onze inwoners.
Voor dit onderwerp is ook overlap met het Goed ouder worden in Hattem binnen taakveld 6.1.
Inspanning:

- We versterken en breiden het netwerk Vitaal 50+ uit en lichten de doelgroep voor over vitaliteit, gezonde leefstijl en specifiek valpreventie.
- De buurtsportcoaches verbinden commerciële aanbieders, verenigingen en welzijnsorganisaties zodat we doorstroom naar regulier sport- en beweegaanbod motiveren.
- We organiseren activiteiten en beweeginterventies zoals de jaarlijkse vitaliteitsmarkt waarbij er aandacht is voor vitaliteit onder de doelgroep 50+, waarbij de partijen uit het netwerk betrokken worden.
- We ondersteunen en stimuleren verenigingen bij het organiseren van activiteiten voor senioren.
- We coördineren de ketenaanpak valpreventie vanuit HUB Hattem.

Uniek Sporten

Doel/Effect
In Hattem willen we dat iedereen kan sporten en bewegen met en zonder een beperking. Dit willen we bereiken door de zichtbaarheid en vindbaarheid van Uniek Sporten te vergroten. Ook willen we het sportaanbod voor Uniek Sporten verbreden wat moet leiden tot een verhoogde sportdeelname onder deze doelgroep.
Inspanning:

- Het onder de aandacht brengen van het platform Uniek Sporten door de buurtsportcoach Uniek Sporten.
- De buurtsportcoach Uniek Sporten brengt partner lokaal en regionaal bij elkaar en zet lokale ambassadeurs in.
- We ondersteunen sportaanbieders door middel van het scholen van trainers, workshops, clinics en het behalen van het Uniek Sporten certificaat.
- We organiseren nieuw beweegaanbod naar behoefte van de doelgroep.
- We werken regionaal samen op het gebied van uniek sporten en de uniek sporten uitleen.

Verenigingsondersteuning

Doel/Effect
In Hattem ondersteunen we sportverenigingen en ondernemende sportaanbieders Hiermee realiseren we meer toekomst bestendige, vitale en sociaal veilige sportverenigingen in Hattem.
Inspanning:

- Proactieve verenigingsondersteuning aanbieden die verenigingen versterkt op thema's zoals beleid, organisatie en financiën met behulp van de services uit Sportakkoord II. Door het ondersteunen van de verenigingen, kennisdeling te realiseren en verbindingen te leggen met andere partners werken we naar toekomstbestendige verenigingen.
- De verenigingen worden samen gebracht en geïnformeerd over diverse thema's en ontwikkelingen.
- Waar behoefte is zetten we de clubkadercoach in voor het verbeteren van de pedagogische en didactische kwaliteit van de jeugdsport.
- Het ondersteunen van vrijwilligers door de samenwerking met het vrijwilligerssteunpunt te versterken.
- We versterken de positie van de centrale vertrouwenscontactpersoon en stimuleren sportclubs bij de invoering van de 4V's.
- We ondersteunen verenigingen financieel door de uitvoering van de beleidsregels sportactiviteiten zoals beschreven in de subsidieregeling.

Subsidie sportstimulering

Doel/Effect
In Hattem ondersteunen we sportverenigingen financieel om hen te stimuleren sportbeoefening onder jeugdleden en mensen met een beperking te vergroten.
Inspanning:

- Een vergoeding te verstrekken voor verenigen die een accommodatie bezitten of huren.
- Een vergoeding te verstrekken per jeugdlid.
- Een vergoeding te verstrekken voor activiteiten specifiek voor inwoners met een beperking.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	253	275	247	194	197	198
Totaal baten	-75	-131	-58			
Resultaat voor bestemming	178	145	189	194	197	198

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Beschikking Sportinnovator Fitness loont en daardoor hoger lastenbudget in 2025 (budgetneutraal)	-15
• GALA - Leefomgeving: looptijd tot en met 2025 en daardoor lager lastenbudget (budgetneutraal)	-7
• GALA - Lokaal Sportakkoord en Combinatiefuncties: indexatie 2026 en ook 10% landelijke korting en daardoor lager lastenbudget (budgetneutraal)	-8
• Diversen	2
Baten	
• De Specifieke uitkering (SPUK) BTW Sport is in 2025 vastgesteld	43
• Beschikking Sportinnovator Fitness loont in 2025 ontvangen	15
• GALA - Leefomgeving: looptijd tot en met 2025	7
• GALA - Lokaal Sportakkoord en Combinatiefuncties: indexatie 2026 en ook 10% landelijke korting	8
Totaal	**44**

5.2 Sportaccommodaties

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Sportvelden en -terreinen

Doel/Effect
Kwaliteitsniveau van de sportparken van de voetbalverenigingen op peil houden en daardoor sport en bewegen te stimuleren.
Inspanning:

- Het onderhouden van de voetbalvelden zoals maaien, vegen, bemesten, bezanden en het uitvoeren van jaarlijks groot onderhoud.
- Het onderhouden van het groen rondom de voetbalvelden op de sportparken.

Exploitatie Stichting Kulturhus de Marke

Doel/Effect
Het Kulturhus is een openbaar toegankelijke, laagdrempelige maatschappelijke voorziening, waarin een passend aanbod van producten, activiteiten en diensten wordt aangeboden op minimaal drie van de gebieden van zorg, welzijn, onderwijs, sport, cultuur, recreatie en goede informatievoorziening.
Bewegingsonderwijs mogelijk maken door het beschikbaar stellen van de wettelijk verplichte accommodaties en daarnaast het bevorderen van een gezonde leefstijl een leefbaarheid van de inwoners van de gemeente Hattem.
Inspanning:

- Bijdragen aan het exploiteren van Kulturhus de Marke.
- De Stichting Exploitatie Kulturhus de Marke vervult de rol van organisator, verbinder en facilitator van het kulturhusconcept waarbij zij toewerken naar een gezamenlijke inhoudelijke programmering.
- De Stichting Exploitatie Kulturhus draagt zorg voor een optimale bezetting en multifunctionele inzet van ruimten onder professioneel beheer en management.

Exploitatie Stichting Zwembad Hattem

Doel/Effect

- Optimale bezetting van het zwembad door slimme(re) programmering
- Toegankelijk aanbod voor alle doelgroepen (jong, oud, met en zonder beperking)
- Regionale functie versterken en bezoekers van buiten Hattem binden
- Intensieve samenwerking met Kulturhus De Marke en andere partners
- Vergroten maatschappelijke waarde via vrijwilligerswerk, stages en meetbaar maken SROI

Inspanning:
a. Zwemlessen & doelgroepactiviteiten
b. Schoolzwemmen
c. Recreatief zwemmen en evenementen
d. Samenwerking met verenigingen
e. Synergie met Kulturhus De Marke
f. Social Return on Investment (SROI)
g. Profilering en communicatie

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	1.011	1.355	1.397	1.524	1.354	1.358
Totaal baten	-251	-198	-184	-209	-149	-150
Resultaat voor bestemming	761	1.157	1.213	1.315	1.205	1.208

Verrekening met de reserves

	2026	2027	2028	2029
Reserve dekking kapitaallasten				
• Gymnastieklokaal Spoorstraat	-15.478	-15.478	-15.478	-15.478
• Kleedaccommodatie vv Hattem	-2.253	-2.253	-2.253	-2.253
Totaal	**-17.731**	**-17.731**	**-17.731**	**-17.731**

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Op basis van de Begroting MFC De Marke 2026 neemt de (voorschot) bijdrage toe	25
• Op basis van de Begroting Zwembad 2026 neemt de (voorschot) bijdrage toe	15
• In 2025 is eenmalig een specifieke uitkering MEOZ (Meerkosten Energie Openbare Zwembaden) ontvangen	28
• Rente en afschrijving	-19
• Onderhoudskosten gebouwen en groenvoorziening sportvelden	-9
• Diversen	2
Baten	
• Gymzalen - de baten van de SPUK sport BTW nemen af	7
• Diversen	7
Totaal	**56**

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Cultuureducatie

Doel/Effect
Alle kinderen die in Hattem naar de basisschool gaan kennis laten maken met cultuur en erfgoed wat bijdraagt aan de persoonlijke ontwikkeling van kinderen; het zorgt voor overdracht van maatschappelijke en culturele verworvenheden; het rust kinderen uit tot deelname aan de maatschappij; het leidt kinderen op tot wereldburgers; het draagt bij aan verbinding met lokale erfgoedlocaties.
Inspanning:

- Een duurzame samenwerking tussen gemeente, cultuurplein, lokale cultuuraanbieders en het primair onderwijs door het aanbieden van een doorgaande leerlijn op het gebied van cultuur en erfgoed, vastgelegd in het Convenant Cultuureducatie.

Regiosamenwerking

Doel/Effect
Het verbeteren van de regionale culturele infrastructuur waardoor het cultuuraanbod voor iedereen beschikbaar, toegankelijk en nabij is.
Inspanning:

- Regionale samenwerking op de Noord Veluwe met 9 andere gemeenten en de provincie Gelderland voor wat betreft het Cultuur & Erfgoed-pact
- Regionale samenwerking binnen de cultuurregio Zwolle met 22 andere gemeente en de provincie Overijssel met als doelen kennisdeling, aanjagen en ontwikkelen van talenten en verbeteren van de samenwerking tussen culturele instelling

Lokale en regionale culturele voorzieningen

Doel/Effect
Een divers en rijk aanbod in Hattem op het gebied van cultuur, amateurkunst en muziek-onderwijs.
Inspanning:

- Ondersteunen van culturele, kunstzinnige en cultuurhistorische instellingen en verenigingen middels het subsidieprogramma
- Het aanjagen van een goede samenwerking tussen de verschillende culturele partijen binnen Hattem

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	197	167	160	154	159	160
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming	197	167	160	154	159	160

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Muziekonderwijs	-9
• Diversen	2
Baten	
Totaal	**-7**

5.4 Musea

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Hattemse musea

Doel/Effect
Het ondersteunen van de Hattemse musea wat bijdraagt aan een positieve profilering van Hattem als Hanzestad op de Veluwe waardoor cultuurtoeristen en recreanten Hattem bezoeken.
Inspanning:

- het ondersteunen van de Hattemse musea o.a. middels het subsidieprogramma
- het aanjagen van een goede samenwerking tussen alle cultuuraanbieders in Hattem, waaronder de musea

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	152	176	197	165	159	165
Totaal baten	-55	-51	-56	-49	-41	-43
Resultaat voor bestemming	97	124	141	115	118	123

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Afschrijving en rente	4
• Onderhoud gebouwen	14
• Diversen	4
Baten	
• Diversen	-5
Totaal	**17**

5.5 Cultureel erfgoed

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Monumenten

Doel/Effect
De monumentale gebouwen en het beschermde stadsgezicht en overige objecten met historische waarde in de publieke ruimte bewaren en bewaken.
Inspanning:

- beheer, onderhoud, toezicht en handhaven van cultureel erfgoed
- adviseren over verduurzaming monumentale panden
- zichtbaar en beleefbaar maken van cultuurhistorische waarden
- samenwerken met partijen met vergelijkbare instandhoudingsdoelstelling (o.a. Stichting Stadskern en molenaars)

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	215	203	167	177	198	157
Totaal baten	-53	-30	-27	-30	-15	-15
Resultaat voor bestemming	162	173	140	146	183	142

Verrekening met de reserves

	2026	2027	2028	2029
Reserve dekking kapitaallasten				
• Restauratie stadsmuur (bij molen)	-2.053	-2.053	-2.053	-2.053
Totaal	**-2.053**	**-2.053**	**-2.053**	**-2.053**

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	-17
• Monumentensubsidies	-10
• Onderhoud gebouwen	-7
• Diversen	-2
Baten	
• Diversen	3
Totaal	**-33**

5.6 Media

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Bibliotheek

Doel/Effect
De gemeente streeft ernaar dat de bibliotheek als moderne en centrale ontmoetingsplek alle inwoners bereikt en ondersteunt in een snel veranderende digitale samenleving. Zo draagt de bibliotheek bij aan het verbeteren van leesvaardigheid, taalontwikkeling, participatie en zelfredzaamheid. Met het Informatiepunt Digitale Overheid helpt zij inwoners beter digitaal mee te doen.
Inspanning:

- Subsidiëring van de bibliotheek is bedoeld ter uitvoering van de wettelijke taken, zoals kennisverspreiding, leesbevordering en literatuur en aandacht voor basisvaardigheden zoals taal, rekenen en digitale vaardigheden. Het laatste via het Informatiepunt Digitale Overheid.
- Met extra middelen van het Rijk geven we uitvoering aan de ambities uit de beleidsnotitie 2025-2029. Zoals het versterken van de bibliotheek als ontmoetingsplek en de samenwerking tussen scholen. Dit door activiteiten te organiseren ter stimulering van het leesplezier en de taalontwikkeling.

RTV Hattem

Doel/Effect
Een lokale, publieke omroep als onmisbaar onderdeel van de checks-and-balances in een gezond democratisch staatsbestel en een belangrijke bindende factor in de lokale gemeenschap van Hattem.
Inspanning:

- Het ondersteunen van RTV Hattem middels het subsidieprogramma

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	247	329	334	290	296	296
Totaal baten	-12	-12	-12	-12	-12	-12
Resultaat voor bestemming	235	317	323	278	284	284

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• De bijdrage aan de bibliotheek is geïndexeerd	5
Baten	
Totaal	**5**

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Speeltuinen

Doel/Effect
In Hattem zal er de komende jaren verbetering plaatsvinden van de openbare speel-, sport en ontmoetingsruimten. Dit doen wij door middel van (grootschalige) vervangingen en het uitvoeren van ingrepen die nodig zijn om aan de gemeentelijke ambities te werken, onder andere: klimaatbestendigheid, een gezonde leefomgeving en inclusiviteit.
Inspanning:

- Vervanging reguliere speel- en sportplekken volgens het in 2025 vastgestelde Speelbeleidsplan Hattem. In 2026 staan de volgende speeltuinen op de planning voor vervanging: ABC speeltuin aan de Allee en de Rode Berk aan de Berkenlaan, beide zijn verbonden aan een speeltuinvereniging. Daarnaast worden er nog kleine speelplekken vervangen aan de Hessenweg, Zevenhuizen, Klaas Adamsweg en het Tinnenplein.
- Evalueren van het proces en de financiën van de in 2025 te vervangen speelplekken. De evaluatie wordt aan de raad aangeboden inclusief een voorstel voorzien van benodigde budgetten voor de vervangingen van 2026.

Onderhoud openbaar groen

Doel/Effect
Een gezond, biodivers en toekomstbestendig areaal.
Inspanning:

- De basis op orde: verdere digitalisering areaalgegevens en gegevens beheer en onderhoud
- Renoveren achterstallige groenvakken
- In beheer en onderhoud nemen van nieuw areaal uit projecten en ontwikkelingen
- Bestrijding invasieve exoten

Groenstructuurvisie

Doel/Effect
Groenbeheer en -beleid verder in lijn brengen met de Groenstructuurvisie
Inspanning:

- Kap- en herplantbeleid verder in lijn brengen met de Groenstructuurvisie
- Bomenlijst actualiseren
- Maaiplan verder in lijn brengen met de Groenstructuurvisie
- Adoptiebeleid herzien in lijn met de Groenstructuurvisie
- Adviseren vanuit Groenstructuurvisie bij nieuwe ontwikkelingen en renovaties

Inbesteding Beheer en onderhoud Buitenruimte

Doel/Effect

- Het inbesteden van diverse beheer en onderhoudswerkzaamheden Buitenruimte bij de ROVA. De inbesteding is uitgesteld tot 1 januari 2027, maar de voorbereidingen voor de inbesteding lopen door in 2026.

Inspanning:

- Het opstellen van taakbladen
- Actualiseren van beheer- en beleidsplannen
- Uitwerken taak- en rolverdeling ROVA en gemeente

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	1.178	1.304	1.339	1.412	1.483	1.520
Totaal baten	-19	-16	-17	-17	-18	-19
Resultaat voor bestemming	1.159	1.288	1.322	1.395	1.466	1.502

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	13
• Kosten van rente en afschrijving investeringen in speeltuinen	12
• Onderhoud en beheer van het openbaar groen	15
• Er is 2025 eenmalig budget beschikbaar gesteld (budgetoverheveling 2024) voor het actualiseren van het bosbeheerplan	-30
• Doorbelaste machinekosten	23
• Per saldo overige lasten & baten	2
Baten	
• Diversen	-1
Totaal	**34**

6

6 - Sociaal Domein

Nationale Naturalisatie dag

Bestuursakkoord

Inclusief Hattem!
We gaan voor een kleurrijk Hattem, waar iedereen zichzelf kan zijn. We willen een diversiteits- en inclusiebeleid vormgeven op basis waarvan we structureel aandacht geven aan de vrijheid om in Hattem jezelf te kunnen zijn. We gaan samen met de gemeenteraad op zoek hoe we dit invullen.

Een inclusieve samenleving kan niet zonder ontmoeting. Bij de inrichting van buurten en wijken met speel- en recreatievoorzieningen willen we daar op inspelen. We stimuleren het ontstaan van nieuwe ontmoetingsplekken om ervaringen te delen en van elkaar te leren en ruimte te bieden voor rust en reflectie. Voorbeelden zijn initiatieven als een jonge-ouderscafé, of koffieochtenden voor doelgroepen -of juist voor een brede mix van Hattemers. Wij willen initiatieven die zich hierop richten, faciliteren in de opstartfase.

We willen ons samen met inwoners, ondernemers en instellingen inzetten om van Hattem een zeer toegankelijke gemeente te maken. We zien deze toegankelijkheid op verschillende vlakken: zowel de fysieke toegankelijkheid van onze stad, de sociale toegankelijkheid maar juist ook de informatie toegankelijkheid.

Als Hattem zetten we ons als gemeente en gemeenschap naar vermogen in bij de opvang van vluchtelingen en de huisvesting en inburgering van statushouders. Het behalen van de taakstelling voor huisvesting zien we daarbij als het minimum. Als gemeente willen we met raad en waar passend ook met daad initiatieven uit de samenleving ondersteunen.

Sociaal Hattem!
We zetten in op de beweging dat elk kind opgroeit bij zijn of haar ouders. We onderzoeken wat er nodig is om kinderen thuis te laten opgroeien en het aantal uithuisplaatsingen te verminderen.

Iedereen kan oud worden in Hattem. We bestrijden eenzaamheid door oog te hebben voor ontmoeting, verbinding en omzien naar elkaar.
In de woonzorgzones verbinden we het wonen van de toekomst met de zorg- en dienstverlening aan ouderen: zij hebben regie op de eigenzorginzet en kunnen langer zelfstandig wonen. We integreren de zorg met welzijn, ook als bepaalde onderdelen niet door de gemeente worden bekostigd. Op de huidige van Heemstra locatie krijgen ouderen een plek voor intra- en extramurale 24-uurs zorg. Tevens streven wij, in samenwerking met Triada, naar een ontmoetingsplek in dat gebouw.

Iedere Hattemer doet naar vermogen mee. Voor wie dat niet volledig kan, bieden wij passende ondersteuning. We handhaven ons ruimhartige minimabeleid. We proberen werkgevers en werkzoekenden te koppelen door inzet van onze werkmakelaar. Mensen met een bijstandsuitkering moeten parttime kunnen bijverdienen als opstap naar bestaanszekerheid door betaald werk.

We zien een groeiende kwetsbaarheid voor veel Hattemers voor het ontstaan van schulden als gevolg van inflatie en stijgende energielasten. We zetten met andere partijen in op het voorkomen van schulden of bieden vroegtijdig ondersteuning. We beperken ons niet tot Hattemers die gebruik maken van de Participatiewet, en willen breed kijken naar de (regionale) instrumenten die we daarbij in kunnen zetten (zie ook programma 2 A - dichten energiekloof en bestrijden energie-armoede).

We ontmoedigen gokken en willen gokverslavingen voorkomen. In dat kader is er in Hattem geen ruimte voor gokreclames.

Gezond Hattem!
Wij zetten in op een gezonde en vitale samenleving waarin Hattemers zichzelf redden, meedoen en zich fijn voelen. Lukt het zelf niet goed, dan bieden we hulp en ondersteuning. Hattem kent veel vrijwilligers en daar zijn wij dankbaar voor. Jaarlijks zetten wij mantelzorgers in het zonnetje door het voortzetten van het mantelzorgcompliment.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel is een recapitulatie van de baten en lasten van het programma opgenomen. De verschillen tussen de begroting 2025 na wijzigingen en de primaire begroting 2026, zijn toegelicht per taakveld.

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000,--)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	13.723	13.154	13.815	13.718	13.436	13.472
Totaal baten	-3.718	-2.636	-2.841	-2.890	-3.040	-3.051
Resultaat voor bestemming	10.005	10.519	10.975	10.829	10.396	10.422

Verbonden partijen

Verbonden partij	***Rechtsvorm***	***HTV***	***Programma***
Plus OV	GR	4 6	Onderwijs Sociaal domein
Sociale recherche	GR	6	Sociaal Domein

Sociale recherche IJssel-Vechtstreek, gevestigd te Zwolle

Doel:
De taak en doelstelling van de Sociale recherche is het voorkomen en opsporen van fraude en misbruik van sociale verzekeringswetten en een consultfunctie.
De Gemeenschappelijke Regeling is ontstaan uit het oogpunt van effectiviteit. In een groter dienstverband kan een betere kwaliteit en dienstverlening worden geboden.

Betrokkenen:
Aan de unit Regionale Sociale Recherche van de gemeente Zwolle zijn negen gemeenten aangesloten; Zwolle, Dalfsen, Hardenberg, Ommen, Zwartewaterland, Olst-Wijhe, Kampen, Dronten en Hattem.

Bestuurlijk belang/participatie:
In het bestuursoverleg participeren de wethouders uit de deelnemende gemeenten.

Financieel belang:
- Algemeen: de gemeente Zwolle voert de werkzaamheden uit. De kosten worden verrekend op basis van het aantal uitkeringsgerechtigden.
- Aandelen: n.v.t.
- Dividend: n.v.t.
- Eigen vermogen 2026: n.v.t.
- Vreemd vermogen 2026: n.v.t.

- Resultaat: n.v.t.
- In de begroting 2026 is een gemeentelijke bijdrage geraamd van € 24.000.

Ontwikkelingen:
Geen

Beleidsvoornemens:
Zoveel mogelijk voorkomen en opsporen van fraude en misbruik.

Vervoerscentrale Stedendriehoek / Plus OV te Lochem

Doel:
Samenwerking op het gebied van aanvullend openbaar vervoer. Door het combineren van vervoersstromen kan het vervoer efficiënter worden vormgegeven.

Betrokkenen:
Aan deze gemeenschappelijke regeling doen de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Hattem, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen mee.

Bestuurlijk belang:
In het bestuur zitten wethouders uit alle 9 gemeenten.

Financieel belang:
De gemeentelijke bijdrage bedraagt voor alle 4 vervoersstromen samen over 2026 € 562.000 (incl. 9% BTW, met uitzondering van route-gebonden vervoer waar geen BTW van toepassing is).

x € 1.000,--	Begroot 2026	Begroot 2025	31-12-2024	31-12-2023
Eigen vermogen	90	89	90	440
Vreemd vermogen	1.981	2.340	1.753	1.934
Resultaat	0	0	0	1

(bron: programmabegroting Plus-OV 2026-2029 en Jaarrekening 2024)

Hattem neemt af: leerlingenvervoer primair en (voortgezet) speciaal onderwijs, jeugdwet vervoer (route-gebonden), vraagafhankelijk Wmo-vervoer en dagbestedingsvervoer (route-gebonden).

Ontwikkelingen:
Het efficiënt uitvoeren van alle ritaanvragen met behoud van een hoge klanttevredenheid wordt een steeds grotere grote uitdaging.
De medewerkers van PlusOV ervaren deze druk dagelijks maar blijven zich onverminderd inzetten om de missie van PlusOV te realiseren: 'Mensen prettig, betaalbaar en efficiënt vervoeren wanneer er geen vervoersalternatief is *(Bron: Begroting PlusOV 2026 Inleiding).*

Beleidsvoornemens:
Geen.

Taakvelden

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Jongerenwerk

Doel/Effect
We organiseren jongerenwerk dat er aan bijdraagt dat de jeugd in Hattem:
- veilig opgroeit, zich veilig voelt in hun omgeving en niet de veiligheid van anderen aantast;
- een gezonde leefstijl ontwikkelt;

zich goed kan voorbereiden op de toekomst, breed kan ontwikkelen en actieve en zelfredzame deelnemers aan de samenleving worden.

Inspanning:
- We organiseren jongerenwerk als voorliggende voorziening, dat zowel ambulant als locatie gebonden, jongerenwerk biedt en individuele en groepsgerichte activiteiten/ begeleiding opzet en uitvoert
- We investeren in de samenwerking met het jongerenwerk binnen loket 0-100.
- We werken samen met SWH aan het behalen van de doelen van Krachtig Hattem

Welzijn - SPOOR

In Hattem kennen we sinds 2017 een vrij toegankelijke voorziening voor laagdrempelige ondersteuning op diverse leefgebieden. Voorheen heette dit de brede basisvoorziening, SPOOR is een doorontwikkeling en staat voor Signalering, Preventie, Oriëntatie/voorlichting, Ontmoeting en Relatie.

Doel/Effect
Inwoners met een hulpvraag preventief ondersteunen, zodat escalatie naar zwaardere zorg wordt voorkomen en mensen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. De activiteiten dragen eraan bij dat inwoners zich in het hier en nu prettig voelen en mee kunnen doen in de samenleving.

Inspanning:
- In samenwerking met Stichting Welzijn Hattem (SWH) en Zoethout inzetten op vroegsignalering, ontmoeting, voorlichting en preventie binnen SPOOR;
- Ondersteuning van mantelzorgers via het Steunpunt Mantelzorg van SWH en continueren van het mantelzorgcompliment.

Goed ouder worden in Hattem

We vinden het belangrijk dat iedere inwoner goed oud kan worden. Goed oud worden gaat in Hattem over een sterke sociale basis waar mensen op elkaar kunnen terugvallen en mee kunnen doen in de samenleving. We willen, samen met inwoners en netwerkpartners, een beweging op gang brengen om de gemeenschap te versterken en deze waar nodig aan te vullen met welzijn voordat we professionele zorg en ondersteuning inzetten.

Doel/Effect
Uitvoering geven aan de ambities van de intentieverklaring om de levenskwaliteit van ouderen te verbeteren door wonen, welzijn en zorg te integreren. Zodat ouderen zelfstandig kunnen blijven wonen in een ondersteunende omgeving met de juiste zorg en infrastructuur dichtbij.

Inspanning:
- Met inwoners en partners zoals welzijns- en maatschappelijke organisaties, belangenbehartigers uitvoering geven aan de intentieverklaring Goed oud worden in Hattem en volgens de vier thema's in de uitvoeringsagenda: een actieve gemeenschap, continuiteit van (informele) zorg, een geïntegreerde aanpak van wonen, welzijn en zorg en een dementievriendelijke stad.
- Door diverse communicatie-activiteiten bijdragen aan de bewustwording van inwoners (ouder en jonger) over thema's die samenhangen met het ouder worden: zorg, wonen en fit blijven.

Maatschappelijk werk

Doel/Effect
We organiseren Algemeen en Schoolmaatschappelijk werk als ondersteuning voor inwoners en onderwijsprofessionals in Hattem

Inspanning:
- We zetten in op samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp, samen met Verián binnen het CJG en binnen Krachtig Hattem;
- We organiseren het algemeen maatschappelijk werk als voorliggende voorziening in Hattem;

- We organiseren het schoolmaatschappelijk werk daar waar de kinderen zijn, op de basisscholen in Hattem

Inclusie en Diversiteit - Kleurrijk Jezelf Zijn

In de afgelopen jaren is er wereldwijd een groeiend besef ontstaan van de waarde van diversiteit in al zijn vormen – van etniciteit en cultuur tot gender, seksuele geaardheid, en religie. In een steeds diverser wordende samenleving is het essentieel dat we actief werken aan het bevorderen van inclusie en het wegnemen van barrières die bepaalde groepen uitsluiten of benadelen. Ook in Hattem zijn we ons hier steeds meer en beter van bewust.

Doel/Effect

- Gelijke kansen bieden aan iedereen, ongeacht afkomst, identiteit of beperking.
- Werken aan een samenleving waarin respect, tolerantie en begrip voor de ander hoog in het vaandel staat.
- Ongelijkheid en discriminatie in de samenleving aanpakken.
- Toegankelijkheid van openbare ruimte en (openbare) gebouwen bevorderen

Inspanning:

- Het thema continue onder de aandacht brengen middels de 3 speerpunten uit de Lokale Inclusie Agenda:
- Ontmoeting & Dialoog
- Voorlichting & Educatie
- Samenwerking, zowel intern, lokaal als regionaal
- Jaarlijks terugkerende themaweek in oktober

Vroegsignalering

Doel/Effect

- Vroegtijdig betalingsachterstanden bij inwoners signaleren en hen proactief benaderen om zo escalatie van financiële problemen te voorkomen. Hierdoor wordt het aantal inwoners met betalingsproblemen verminderd, verbetert het financieel bewustzijn en wordt tijdige hulp geboden om een stabiele financiële basis te bevorderen.

Inspanning:

- We gebruiken een outreachende aanpak op basis van signalen uit het systeem RIS Matching. De benadering stemmen we af op de hoogte van de betalingsachterstand. We onderzoeken hoe deze aanpak effectiever kan worden ingezet.
- We subsidiëren Op Ko€rs en investeren in een samenwerking met hen om inwoners te verwijzen voor ondersteuning bij financiële problemen.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	1.388	1.335	1.432	1.413	1.446	1.460
Totaal baten	-1.131	-397	-464	-414	-414	-413
Resultaat voor bestemming	257	938	968	999	1.032	1.046

Verrekening met de reserves

(€ x 1.000)	2026	2027	2028	2029
Reserve dekking kapitaallasten				
• Verbouw pand van Galenstraat	-9.372	-9.372	-9.372	-9.372
Totaal	**-9.372**	**-9.372**	**-9.372**	**-9.372**

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	13
• Opvang ontheemden Oekraïne	98
• GALA - Eén tegen eenzaamheid: looptijd tot en met 2025 en daardoor lager lastenbudget (budgetneutraal)	-5
• GALA - Lokaal Sportakkoord en Combinatiefuncties: indexatie 2026 en ook 10% landelijke korting en daardoor lager lastenbudget (budgetneutraal)	-8
• Wonen, zorg, welzijn ouderen	10
• Maatschappelijke zorg	4
• Sociaal cultureel werk	-6
• Diversen	-9
Baten	
• Opvang Ontheemden Oekraïne - verhoging minimaal verwachte Rijksbijdrage	-80
• GALA - Eén tegen eenzaamheid: looptijd tot en met 2025	5
• GALA - Lokaal Sportakkoord en Combinatiefuncties: indexatie 2026 en ook 10% landelijke korting	8
Totaal	**30**

6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Aanpak Veilig Thuis en kindermishandeling

Doel/Effect

- We vergroten de veiligheid in gezinnen, voorkomen huiselijk geweld en kindermishandeling. Waar het nodig is ondersteunen we gezinnen bij het oplossen van hulpvragen rondom veiligheid.

Inspanning:

- We werken regionaal samen met Veilig Thuis aan de uitvoering van het toekomstscenario kind en gezinsbescherming
- We werken regionaal samen aan de uitvoering van de regiovisie
- We werken lokaal samen met Veilig thuis aan de uitvoering van de taken om huiselijk geweld en kindermishandeling tegen te gaan.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	545	350	354	358	363	363
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming	545	350	354	358	363	363

Verrekening met de reserves

(€ x 1.000)	2026	2027	2028	2029
Reserve sociaal domein				
• Pilot inloop GGZ/LVB Zoethout	-35.000	-35.500	-36.000	-36.500
Totaal	**-35.000**	**-35.500**	**-36.000**	**-36.500**

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Diversen	4
Baten	
Totaal	**4**

6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Stevige lokale toegang Jeugdhulp

Doel/Effect
In Hattem krijgen gezinnen en kinderen wanneer nodig tijdig, passende jeugdhulp. De toegang tot jeugdhulp is goed vindbaar als onderdeel van loket 0-100 in het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Het CJG fungeert als een netwerk waar activiteiten van verschillende partners op elkaar worden afgestemd en gezinnen met een hulpvraag of kwetsbaarheden vroegtijdig in beeld komen.

Inspanning:

- We organiseren een laagdrempelig aanspreekpunt voor inwoners op het gebied van vragen over opvoeden en opgroeien. We verwijzen inwoners indien mogelijk naar passende voorliggende voorzieningen, of waar nodig naar geïndiceerde jeugdhulp.
- We voeren regie op casuïstiek, in samenwerking met andere betrokkenen hulpverleners, kinderen en gezinnen en het informele netwerk
- We investeren in de samenwerking tussen de toegang en de lokale partners; met het oog op een intensieve samenwerking binnen het CJG door het Toegangsteam jeugd, jeugdgezondheidszorg, (school)maatschappelijk werk, jongerenwerk, leerplicht en logopedie.
- We passen de maatregelen uit de hervormingsagenda, die betrekking hebben op stevige lokale teams, toe op een manier die past bij Hattem
- We investeren in het werken met een verklarende Analyse, om de hulpvraag van kinderen en gezinnen en de mogelijke oplossing te vinden vanuit en binnen de context van de gezinnen.
- We zetten in op het versterken van de samenwerking tussen partners binnen het sociaal domein door activiteiten van verschillende partners af te stemmen, obstakels wegnemen en flexibiliteit binnen taken en functies organiseren.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	480	323	335	348	362	364
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming	479	323	335	348	362	364

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Uitvoeringskosten	11
Baten	
Totaal	**11**

6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	252	61	76	76	76	76
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming	252	61	76	76	76	76

Verrekening met de reserves

(€ x 1.000)	2026	2027	2028	2029
Reserve sociaal domein				
• Huisbezoeken aan 75-jarigen	-15	-15	-15	
Totaal	**-15**	**-15**	**-15**	

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Huisbezoek aan 75-jarigen	15
Baten	
Totaal	**15**

6.3 Inkomensregelingen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Vangnetuitkering Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG)

Doel/Effect

- Opvangen van het financiële tekort op de BUIG door het aanvragen van een vangnetuitkering. Tegelijkertijd wordt beoogd het bijstandsvolume te verlagen door bevordering van uitstroom naar werk.

Inspanning:

- Voorbereiden en indienen van een aanvraag voor de vangnetregeling in 2026 vanwege het verwachte tekort in 2025.
- Gericht inzetten op re-integratie van uitkeringsgerechtigden om uitstroom naar werk te bevorderen en toekomstige tekorten te beperken.

Schulddienstverlening

Doel/Effect

- We willen dat inwoners financiële stabiliteit en zelfredzaamheid bereiken door problematische schulden sneller en beter aan te pakken. Zo krijgen minder inwoners te maken met schulden en krijgen zij beter inzicht in hun financiële situatie. Dit helpt hen om sneller weer een stabiele financiële basis op te bouwen.

Inspanning:

- We zetten de samenwerking tussen de gemeenten Zwolle en Hattem voort voor schuldhulpverlening aan onze inwoners. Daarbij bouwen we voort op de versterkte samenwerkingsafspraken om de dienstverlening verder te verbeteren.
- We zetten in op preventie door de inzet van vrijwilligers van Op Ko€rs, die waar nodig doorverwijzen naar afdeling Schulddienstverlening van de gemeente Zwolle.

Participatiewet in Balans

Doel/Effect

- Het doel van de Participatiewet in Balans is dat de wet beter aansluit bij wat mensen kunnen en dat er meer oog is voor hun persoonlijke situatie. Vertrouwen en de menselijke maat staan daarbij centraal. Het verwachte effect is meer maatwerk doordat we beter aansluiten bij de mogelijkheden en de persoonlijke situatie van de inwoner. We kijken daarbij niet alleen naar kansen voor werk maar ook naar hoe iemand op een andere manier kan meedoen in de samenleving. Zo richten we ons nog meer op wat wel kan.

Inspanning:

- De wet treedt gefaseerd in werking. Per 1 januari 2026 verwerken we het eerste deel van de wet in ons gemeentelijk beleid. In de loop van 2026 wordt ook het vervolg van de wet verder uitgewerkt binnen het beleid van de gemeente.
- We richten ons op het versterken van maatschappelijke participatie. Op basis van de samenstelling van het bestand onderzoeken we voor welke inwoners dit geschikt is. We bekijken ook welke vormen van maatschappelijke participatie mogelijk zijn.

Gemeentepolis

Doel/Effect

- Tijdens de Begrotingsraad 2025 is besloten om de collectieve zorgverzekering (gemeentepolis) vanaf 2026 stop te zetten als bezuinigingsmaatregel (ombuiging 54: Aanpassen inkomensregelingen).
  Omdat het lopende contract met zorgverzekeraar Aevitae doorloopt tot en met 31 december 2026, wordt de bezuiniging pas vanaf 2027 gerealiseerd.

Inspanning:

- Per 1 januari 2027 zeggen we de collectiviteitsverzekering (gemeentepolis) op. Inwoners die nu gebruikmaken van de gemeentepolis worden in 2026 actief geïnformeerd en begeleid bij het kiezen van een passende zorgverzekering.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	3.264	3.168	3.532	3.440	3.404	3.378
Totaal baten	-2.152	-1.940	-2.306	-2.284	-2.279	-2.286
Resultaat voor bestemming	1.113	1.228	1.226	1.156	1.126	1.092

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Hogere lasten uitkeringen Participatiewet	346
• Advieskosten	4
• Sociale recherche	9
• Algemeen - loonkosten	5
Baten	
• Hogere uitkering BUIG	-216
• Prognose vangnetuitkering vanwege een verwacht tekort op de uitkeringen Participatiewet	-150
Totaal	**-2**

6.4 WSW en beschut werk

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wet Sociale Werkvoorziening

Doel/Effect

- Uitvoering geven aan de Wet Sociale Werkvoorziening, met als doel om kwetsbare kandidaten op de arbeidsmarkt betaald werk te bieden dat aansluit bij hun mogelijkheden zodat zij naar vermogen bij kunnen dragen aan de maatschappij.

Inspanning:

- Door middel van inkoop van verschillende diensten werkplekken aanbieden aan kandidaten die behoren tot de doelgroep van de Wet Sociale Werkvoorziening zodat zij naar vermogen in hun inkomen kunnen voorzien en kunnen werken op een plek die past bij hun persoonlijke omstandigheden en naar vermogen kunnen bijdragen aan de maatschappij.
- Door middel van de inzet van een consulent bieden we begeleiding en ondersteuning aan kandidaten die behoren tot de doelgroep van de Wet Sociale Werkvoorziening. Door de ondersteuning van de consulent worden de kandidaten ondersteunt in het functioneren op de werkvloer. Dit draagt bij aan het behouden van het werk en het welzijn van de kandidaten.

Beschut Werk in het kader van de Participatiewet

Doel/Effect

- Invulling geven aan de taakstelling beschut werk in het kader van de Participatiewet.

Inspanning:

- Een werkplek en ondersteuning aanbieden aan de kandidaat die reeds werkzaam is middels beschut werk.
- Conform de taakstelling werkplekken en ondersteuning organiseren voor kandidaten die van het UWV de indicatie Beschut Werk krijgen.

Sociale Infrastructuur

Doel/Effect

- Het creëren van een toekomstbestendige sociale infrastructuur voor kandidaten met grote afstand tot de arbeidsmarkt/arbeidsbeperking.

Inspanning:

- Op regionaal niveau bijdragen aan toekomstbestendige sociale infrastructuur.
- Op lokaal niveau waar mogelijk werkplekken organiseren voor kandidaten met een afstand tot de arbeidsmarkt of met een arbeidsbeperking.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	897	976	971	977	953	956
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming	897	976	971	977	953	956

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Subsidies en bijdragen WSW	-5
Baten	
Totaal	**-5**

6.5 Arbeidsparticipatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Arbeidsparticipatie/Participatiewet

Doel/Effect
Op grond van de Participatiewet kandidaten met een korte of lange afstand tot de arbeidsmarkt en kandidaten die zijn opgenomen in het doelgroepregister begeleiden naar betaald werk (met ondersteuning) of andere vormen van participatie met als doel zo zelfstandig mogelijk functioneren op de arbeidsmarkt of anders op een andere manier bijdragen aan de maatschappij.
Inspanning:

- Daar waar nodig inzet van re-integratie instrumenten en loonkostensubsidies
- Begeleiding door consulenten

Wet van school naar duurzaam werk

Doel/Effect
Uitvoering geven aan de Wet van school naar duurzaam werk met als doel om jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt beter te ondersteunen bij de overgang van school naar werk, en hen te helpen duurzaam aan het werk te blijven.
Inspanning:

- Begeleiden van de jongeren bij het vinden van betaald werk en het behouden van betaald werk
- Daar waar nodig inzet van re-integratie instrumenten en loonkostensubsidies

Regionaal Werkcentrum

Doel/Effect
In het kader van de hervorming arbeidsmarktinfrastructuur is een aantal maatregelen voorgesteld ter verbetering van de gezamenlijke en private dienstverlening voor werk en scholing aan werkzoekenden, werkenden en werkgevers. Met als doel grotere vindbaarheid en toegankelijkheid, evenals meer samenwerking tussen partijen die op dit vlak diensten verlenen.
Inspanning:

- Op basis van de uitkomsten van de pilot periode in 2025 bepalen hoe invulling wordt gegeven aan de fysieke variant van het Regionaal Werkcentrum (RWC).
- Actief Groei Vooruit onder de aandacht van de inwoners brengen en specifiek inzetten op inwoners met een opleidingsniveau tot en met MBO niveau 3.

Inburgering

Doel/Effect
Inburgeraars ondersteunen zodat zij voldoen aan de inburgeringsplicht en bijdragen aan de integratie in de samenleving
Inspanning:

- Het aanbieden van de verschillende verplichte onderdelen van het inburgeringstraject, middels regionale of lokale inkoop
- Begeleiding en coaching door consulenten

Huisvestingstaakstelling

Doel/Effect
Voldoen aan de door het Rijk opgelegde huisvestingstaakstelling voor statushouders
Inspanning:
In afstemming met Triada, op basis van de gemaakte Prestatie afspraken, invulling geven aan de huisvesting van statushouders.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	472	265	288	295	302	307
Totaal baten	-19					
Resultaat voor bestemming	453	265	288	295	302	307

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Verhoging budget participatie en re-integratie	20
• Algemeen - loonkosten	3
Baten	
Totaal	**23**

6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

PlusOV

We verzorgen vraagafhankelijk vervoer (Wmo/regiotaxi) en route gebonden vervoer (Wmo-dagbesteding, Jeugdwet-vervoer en leerlingenvervoer) samen met 8 andere gemeenten in de gemeenschappelijke regeling PlusOV. PlusOV is de publieke regiecentrale die het vervoer van deze vervoersstromen inplant en laat uitvoeren.

Doel/Effect

- Zorgen voor efficiënt en effectief vervoer voor Wmo (dagbesteding en regiotaxi-vervoer) en Jeugd (leerlingenvervoer en jeugdwetvervoer).

Inspanning:

- In de uitvoering hebben we oog voor effectief vervoer die past bij de behoefte van de doelgroep.
- Voor het leerlingenvervoer kijken we of er mogelijkheden zijn om leerlingen meer eigenschappen mee te geven om op termijn zelfstandig te leren reizen.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	537	495	480	498	517	533
Totaal baten	-27	-12	-12	-12	-12	-12
Resultaat voor bestemming	510	483	469	487	505	522

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• PlusOV: verhoging lasten vraagafhankelijk vervoer / regiotaxi	15
• PlusOV: verlaging routegebonden Wmo-vervoer / dagbesteding	-29
Baten	
Totaal	**-14**

6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Regionale inkoop maatwerkvoorzieningen Wmo

Betreft inkoop van hulp bij huishouden, begeleiding individueel en dagbesteding. Op dit moment is een raamwerkovereenkomst van kracht waarin naast deze Wmo-producten ook Jeugd en beschermd wonen zit. In 2024 is de keuze is gemaakt om voor elke wet apart in te kopen.
Met de acht deelnemende gemeenten wordt deze inkoop eind 2025 afgerond en per 1 januari 2026 geïmplementeerd. De nieuwe overeenkomst biedt meer flexibiliteit om in te spelen op innovatie, landelijke ontwikkelingen en wensen van de deelnemende gemeenten. In 2026 worden de producten van deze raamovereenkomst geëvalueerd en waar nodig doorontwikkeld.

Doel/Effect

- implementeren en doorontwikkelen van de nieuwe raamovereenkomst voor maatwerkvoorzieningen Wmo

Inspanning:

- de ingekochte producten aan laten sluiten bij de behoefte van onze inwoners zodat zij de best passende hulp krijgen.

Respijtopvang

Respijtopvang kan ingezet worden in de vorm van logeerzorg. De zorgvrager gaat voor een aantal nachten logeren bij een zorginstelling. De mantelzorgers van deze inwoners worden daardoor tijdelijk ontlast van hun zorgtaak waardoor zij de zorg voor hun naaste beter en langer aankunnen. Hier is in 2025 een start mee gemaakt om te verkennen wat het huidige aanbod en wat dit aanbod wordt bij de nieuwe regionale inkoop. Na deze verkenning wordt in 2026 verder beoordeeld wat het beste past voor de inwoners van Hattem.

Doel/Effect

- Inwoners van Hattem kunnen gebruik maken van respijtopvang.

Inspanning:

- Verder verdiepen welke lokale mogelijkheden er zijn naast regionale inkoop / samenwerking op dit thema.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	1.299	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
Totaal baten	-55	-60	-60	-180	-180	-180
Resultaat voor bestemming	1.244	1.240	1.240	1.120	1.120	1.120

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
Baten	
Totaal	

Geen verschillen

6.712 Begeleiding (Wmo)

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

zie toelichting bij Huishoudelijke hulp (Wmo)

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	704	815	765	690	690	690
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming	704	815	765	690	690	690

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Wmo-begeleiding: de ombuigingen uit de Begroting 2025 nemen jaarlijks toe en daardoor lagere lasten	-50
Baten	
Totaal	**-50**

6.713 Dagbesteding (Wmo)

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

zie toelichting bij Huishoudelijke hulp (Wmo)

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	141	250	250	250	250	250
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming	141	250	250	250	250	250

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
Baten	
Totaal	

Geen verschillen

6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Omdat het Rijk vanaf 2025 de taakveldindeling volledig heeft gewijzigd ten opzichte van 2024, zijn de vergelijkende cijfers van de Jaarrekening 2024 niet per taakveld te reproduceren. Uiteraard wel in het totaal, zoals ook gerapporteerd in de jaarrekening.
Pragmatisch is er voor gekozen om alle baten en lasten uit 2024 te verantwoorden onder taakveld 6.721 Jeugdhulp ambulant lokaal.
Met uitzondering van de taakvelden 6.792 PGB, 6.821 JB en 6.822 JR. Hiervan zijn de lasten uit 2024 wel per taakveld beschikbaar.

De doelen/effecten en de inspanning zijn ook eenmalig opgenomen onder taakveld 6.721 Jeugdhulp ambulant lokaal. Om herhaling van dezelfde informatie te voorkomen.

Jeugdhulp

De budgetten voor jeugdhulp onder de jeugdwet omvatten de volgende taakvelden:
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk
6.792 PGB Jeugd
6.821 Jeugdbescherming
6.822 Jeugdreclassering

Doel/Effect
Jeugdigen en gezinnen krijgen passende jeugdhulp, wanneer ze dit nodig hebben. Dit betekent dat Jeugdhulp geboden wordt die aansluit bij de hulpvraag. We willen uithuisplaatsingen voorkomen en jeugdhulp zo thuis nabij als mogelijk bieden.

Inspanning:

- we werken regionaal samen in een Gemeenschappelijke Regeling rondom de inkoop van jeugdhulp
- We werken regionaal samen op beleidsthema's en aan toezicht
- We werken regionaal samen aan het implementeren van maatregelen uit de hervormingsagenda, zoals de ombouw van residentiële hulp naar kleinschaligheid.
- We werken in de regio samen met aanbieders aan doorontwikkeling van jeugdhulpproducten
- We werken bovenregionaal samen aan het ontwikkelen van hoog specialistische vormen van verblijf binnen de essentiële functies
- We werken regionaal en bovenregionaal samen aan de inkoop van jeugdbescherming en jeugdreclassering

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	3.464	2.489	2.695	2.690	2.348	2.342
Totaal baten	-10				-156	-160
Resultaat voor bestemming	3.454	2.489	2.695	2.690	2.192	2.182

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Jeugdhulp ZIN - hogere lasten begroot	206
Baten	
Totaal	**206**

6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten		200	200	200	200	200
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming		200	200	200	200	200

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
Baten	
Totaal	

Geen verschillen

6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten		100	100	100	100	100
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming		100	100	100	100	100

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
Baten	
Totaal	

Geen verschillen

6.791 PGB Wmo

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming (€ x 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Meerjarenraming 2027	2028	2029
Totaal lasten	16	75	75	75	75	75
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming	16	75	75	75	75	75

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
Baten	
Totaal	

Geen verschillen

6.792 PGB Jeugd

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	23	20	20	20	20	20
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming	23	20	20	20	20	20

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
Baten	
Totaal	

Geen verschillen

6.811 Beschermd Wonen (Wmo)

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Implementeren transformatie Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis

Beschermd Wonen is een onderdeel van de Wmo. De financiën vanuit het Rijk worden uitgekeerd aan de centrumgemeenten. De gemeente Apeldoorn is de centrumgemeente voor Hattem. We hebben sinds enkele jaren de beweging in gang gezet om te komen van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis.

Doel/Effect

- 2025 is het eerste jaar dat we gewerkt hebben met indicaties voor Beschermd Thuis. Vanwege de woningtekorten in Nederland gaat de uitstroom van een verblijfsinstelling voor Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis in de thuissituatie langzaam. Voor de gemeente Hattem hebben weinig mensen een indicatie voor Beschermd Wonen of Beschermd Thuis. Het uit- en doorstroomprobleem is beperkt voor Hattemers.
  Vanwege de centrumgemeente-constructie komt een indicatie voor Beschermd Thuis voor een inwoner van Hattem niet gelijk tot uiting in de uitgaven van de gemeente Hattem.

Inspanning:

- Regionale afspraken maken voor het bieden van urgentie aan woningzoekenden die uit Beschermd Wonen komen.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	209	10	4	4	4	4
Totaal baten	-324	-227				
Resultaat voor bestemming	-114	-218	4	4	4	4

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Uitvoeringskosten	-6
Baten	
• Overschot regionaal budget MO/BW 2024 is begroot in 2025	228
Totaal	**222**

6.821 Jeugdbescherming

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	56	40	40	40	40	40
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming	56	40	40	40	40	40

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
Baten	
Totaal	

Geen verschillen

6.822 Jeugdreclassering

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	1	24	24	24	24	24
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming	1	24	24	24	24	24

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
Baten	
Totaal	

Geen verschillen

6.91 Coördinatie en beleid Wmo

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten		483	492	517	541	557
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming		483	492	517	541	557

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	9
Baten	
Totaal	**9**

6.92 Coördinatie en beleid Jeugd

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten		375	383	403	422	434
Totaal baten						
Resultaat voor bestemming		375	383	403	422	434

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	8
Baten	
Totaal	**8**

7

Volksgezondheid en milieu

Zwerfafval opruimen

Bestuursakkoord

Duurzaam Hattem!
We dichten de energiekloof en bestrijden energie-armoede. We maken duurzaamheids-regelingen aantrekkelijk voor lagere inkomens, zodat zij ook maximaal kunnen profiteren. Alle Hattemers, maar ook het Hattemse bedrijfsleven, hebben de mogelijkheid om mee te komen in ons duurzaamheidsoffensief. Hierin krijgt Veluwe Duurzaam een prominente rol.

Hattem sluit aan op het Schone Lucht Akkoord en verbindt zich aan de doelstelling om de gezondheidsschade de komende jaren fors te verminderen. We maken hierbij gebruik van wat het Rijk, de provincie Gelderland, het RIVM en TNO ons aanreiken.

De klimaatnotitie Hattem actualiseren we, waarbij een energieneutraal Hattem in 2030 leidend blijft. De warmtevisie wordt per wijk verder uitgevoerd. We wachten het lopende onderzoek over het zonnepark op de vuilstort af en nemen in dialoog met de gemeenteraad hierover een besluit. We streven naar geïntegreerde wind, geluid en energieschermen langs de A50. We blijven ons sterk maken voor meer zonnepanelen op daken.

We zijn tegen de opening van Lelystad Airport, vanwege de CO2 uitstoot en de negatieve effecten voor mens en natuur. Zeker in een klimaat- en stikstofcrisis is het voor ons onvoorstelbaar dat het Kabinet een opening op welke termijn dan ook wil overwegen. We vragen onvermoeibaar aandacht voor de Veluwe als natuur- en stiltegebied en vinden de extra overlast van geluid en van fijn- en stikstof die de opening van Lelystad Airport met zich mee zou brengen onaanvaardbaar. Dit standpunt dragen we actief uit, ook op alle (bestuurlijke) overlegtafels.

Wonen in Hattem!
We gaan Hattem meer in contact brengen met de natuur, ecologie en biodiversiteit. Als gemeente gaan we daar zelf mee aan de slag in de aanleg en het beheer van de openbare ruimte om zo de kwaliteit en de leefbaarheid van de openbare ruimte te vergroten. We willen de nieuwe generaties ook in de praktijk kennis laten maken met natuur, ecologie en biodiversiteit. Het liefste zien we dat tot stand komen vanuit een initiatief als bijvoorbeeld een Stadsboerderij. We willen de kennis en kracht in Hattem de ruimte geven.

Zo'n initiatief zou ook plek kunnen bieden aan Hattemers die zorg of ondersteuning nodig hebben of hen een kans kunnen bieden om naar vermogen te participeren. Daarnaast willen we natuurinclusief bouwen in Hattem bevorderen.

Sociaal Hattem!
We introduceren een Hattems Model voor preventie en zorg: een preventieaanpak gericht op het creëren van een positieve leefomgeving, waarin jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien, zonder middelengebruik. Het Hattemse Model gaat uit van de kracht van de Hattemse gemeenschap.

Gezond Hattem!
We zetten ons in voor het versterken van de mentale gezondheid in Hattem en het voorkomen van somberheidsklachten, depressies en angststoornissen. Hiervoor gaan we een nauwe samenwerking aan met Stichting Welzijn Hattem.

Dialogen met Hattem!
Afvalscheiding. We willen samen met de gemeenteraad het systeem van afval scheiden tegen het licht houden. De oprichting van een eigen milieustraat willen we in nauw overleg met alle partijen onderzoeken.

Green Deal Hattem is een project van heel Hattem. We nemen maatregelen op het gebied van duurzaamheid met een horizon van tientallen jaren. Van groot belang is dat iedere Hattemer hierin een stem krijgt. In dit project werken we nauw samen met de gemeenteraad om tot een pakket van duurzame maatregelen te komen.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel is een recapitulatie van de baten en lasten van het programma opgenomen. De verschillen tussen de begroting 2025 na wijzigingen en de primaire begroting 2026, zijn toegelicht per taakveld.

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000,--)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	5.003	5.036	5.129	5.213	5.439	5.592
Totaal baten	-4.017	-4.120	-4.148	-4.192	-4.391	-4.485
Resultaat voor bestemming	986	916	981	1.021	1.048	1.107

Investeringen

Taakveld: 7.2 – Riolering *(x € 1.000,--)*	2025	2026	2027	2028	2029
- vervanging mechanische riolering		97	97	97	
- reconstructie Lageland e.o. (2/3)		2.910			
- reconstructie Rijnstraat e.o. (2/3)			1.943		
- DPRA Middelen	83	111	111	111	111
	83	3.118	2.150	208	111

Taakveld: 7.4 – Milieubeheer	*(x € 1.000,--)*	2025	2026	2027	2028	2029
- machine nr. 9 Fiat Doblo (afval)		62				
		62				

Verbonden partijen

Verbonden partij	***Rechtsvorm***	***HTV***	***Programma***
GGD Noord- en Oost Gelderland	GR	7	Volksgezondheid en milieu
Omgevingsdienst Veluwe	GR	7	Volksgezondheid en milieu
ROVA	NV	7	Volksgezondheid en milieu

GGD Noord- en Oost Gelderland gevestigd te Warnsveld

Doel:
De gemeenten in de regio Noord- en Oost Gelderland zetten zich op bepaalde terreinen van lokale gezondheidszorg samen in voor hun inwoners. Een belangrijke plek daarin hebben gezondheid en hulpverlening.
De GGD Noord- en Oost Gelderland heeft tot taak de behartiging van het gemeenschappelijke belang van de deelnemende gemeenten op het gebied van volksgezondheid.

Betrokkenen:
GGD Noord- en Oost-Gelderland is de gezondheidsdienst van 22 gemeenten in de regio's Achterhoek, Midden-IJssel/Oost-Veluwe en Noord-Veluwe, waaronder de gemeente Hattem.

Bestuurlijk belang/participatie:
De deelnemende gemeenten hebben hun samenwerking vastgelegd in een gemeenschappelijke regeling, de 'statuten' van de GGD. Hattem neemt deel in het bestuur. Verder wordt bestuurlijk en ambtelijk deelgenomen in diverse portefeuillehoudersoverleggen van de regio.

Financieel belang:
- Verdeling kosten: de gemeente Hattem draagt evenals de andere deelnemers middels een jaarlijkse bijdrage per inwoner bij in de kosten van de gemeenschappelijke regeling. In 2026 voor € 298.742.
- Aandelen: n.v.t.
- Dividend: n.v.t.
- Vermogen: in de begroting wordt het resultaat verrekend met de reserves.

x € 1.000,--	Begroot 2026	Begroot 2025	31-12-2024	31-12-2023
Eigen vermogen	2.050	2.050	1.921	3.182
Vreemd vermogen	7.984	8.884	11.330	13.266
Resultaat	0	0	-170	910

(bron: programmabegroting GGD-NOG 2026-2029 en Jaarrekening 2024)

Ontwikkelingen:
De koers van gemeenten en GGD en gemeenten in huidige bestuursperiode ligt vast in de Bestuursagenda 2023-2027.

De inhoudelijke speerpunten in deze bestuurs-agenda zijn:
- Vergroten van gelijke kansen op gezondheid voor iedereen;
- Mentale gezondheid;
- Gezonde leefstijl;
- Gezonde fysieke en sociale leefomgeving.

Omgevingsdienst Veluwe gevestigd te Apeldoorn

Doel:
Omgevingsdienst Veluwe behandelt voor de deelnemers de aanvragen voor vergunningen in het kader van het omgevingsrecht, toetst meldingen, houdt toezicht op en handhaaft de milieuaspecten van de Omgevingswet. Daarnaast adviseert ODVeluwe gemeenten en provincie bij de opstelling van beleid en bij specifieke ontwikkel- of uitvoeringsprojecten op het gebied van ruimtelijke ordening, circulariteit en duurzaamheid.

Betrokkenen:
Aan de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Veluwe wordt door dertien deelnemers deelgenomen, waaronder twaalf Veluwse gemeenten en de provincie Gelderland. De gemeenten zijn: Apeldoorn, Brummen, Elburg, Ermelo, Epe, Harderwijk, Hattem, Heerde, Nunspeet, Oldebroek, Putten en Voorst.

Bestuurlijk belang:
De gemeente heeft een vertegenwoordiger in het algemeen bestuur.

Financieel belang:
- Verdeling kosten: de gemeente Hattem draagt in 2026 voor € 305.244 bij als vaste bijdrage in de kosten van de Gemeenschappelijke regeling ODV.
- Aandelen: n.v.t.
- Dividend: n.v.t.
- Vermogen: in de begroting wordt het resultaat verrekend met de reserves.

x € 1.000,--	Begroot 2026 ODV	Begroot 2025 ODV	31-12-2024 ODV	31-12-2023 ODNV
Eigen vermogen	347	361	584	1.459
Vreemd vermogen	4.213	3.962	3.852	2.312
Resultaat	0	0	463	1.028

(bron: programmabegroting ODV 2026-2029 en Jaarrekening 2024 en eerder)
(Toelichting: het EV ultimo 2024 is inclusief het resultaat in 2024)

Ontwikkelingen:
Op 1 januari 2024 zijn de ODNV (Omgevingsdienst Noord-Veluwe) en OVIJ (Omgevingsdienst Veluwe IJssel) gefuseerd in één nieuwe organisatie: de Omgevingsdienst Veluwe (ODV). Deze dienst is sinds 1 januari 2024 operationeel.

Beleidsvoornemens:
Geen.

N.V. ROVA gevestigd te Zwolle

Doel:
Het op financieel, milieutechnisch en maatschappelijk verantwoorde wijze exploreren en exploiteren van de afvalzorgplicht van gemeenten.

Betrokkenen:
23 gemeenten zijn aandeelhouder van de vennootschap N.V. ROVA.

Bestuurlijk belang:
De gemeente is vertegenwoordigd in de algemene vergadering van aandeelhouders.

Financieel belang:
- Aandelen: de gemeente Hattem heeft 172 aandelen A in bezit met een nominale waarde van € 113,45. Met jaarlijkse rentebaten van € 24.000.
- Dividend: voor 2026 wordt een dividend geraamd van € 51.000
- Dividend: voor 2025 wordt een dividend geraamd van € 51.000
- Verwacht dividend 2024: € 58.000 (te ontvangen in 2025)
- Uitgekeerd dividend 2023 aandelen A (€ 337 per aandeel): € 58.000

x € 1,-- miljoen	Begroot 2026	Begroot 2025	31-12-2024	31-12-2023
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	44,2	43,0
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	63,7	60,0
Resultaat	niet bekend	niet bekend	4,8	5,4

(Bron: website ROVA - Jaarrekening 2024 en eerder)

Ontwikkelingen:
Geen.

Beleidsvoornemens:
Geen.

Taakvelden

7.1 Volksgezondheid

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Krachtig Hattem

Doel/Effect
Een gezonde en veilige omgeving creëren waarin kinderen en jongeren van 0-18 zo kansrijk mogelijk kunnen opgroeien, we versterken de pedagogische basis. We maken hierbij gebruik van de kracht van de gemeenschap en dragen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor het ondersteunen van kinderen en jeugdigen, zoveel mogelijk binnen het 'normale leven'. We voorkomen dat alledaagse opgroei- en opvoedproblemen uitgroeien tot ernstige problemen en er minder verwijzingen nodig zijn naar specialistische jeugdhulp.
Inspanning:

- We zetten binnen Krachtig Hattem een aantal interventies in, die door de werkgroepen zijn uitgewerkt op de thema's fysieke en mentale gezondheid en het versterken van de omgeving. We doen dit in samenwerking met de partners die betrokken zijn bij Krachtig Hattem.
- In 2026 starten we met het uitrollen van de interventies, we nemen deel aan campagnes en organiseren activiteiten en bijeenkomsten voor inwoners die ondersteunend zijn aan de interventies.
- We monitoren de effecten van onze aanpak in samenwerking met partners als de GGD en het onderwijs.
- Vanuit het CJG worden reguliere preventieve groepsinterventies geboden zoals weerbaarheidstrainingen etc.

Jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar

Doel/Effect
Bevorderen, beschermen en beveiligen van de gezondheid en de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van jeugdigen.
Inspanning:

- Investeren in interventies gericht op verbeterde gezondheid en ontwikkeling van jeugdigen.
- Inzetten op vroegtijdig signaleren van kwetsbaarheden en hulpvragen, zodat effectieve en tijdige hulp ingezet kan worden voor ouders en kinderen.
- Investeren in een stevige basis voor kinderen in de eerste 1000 dagen van hun leven, met speciale aandacht voor de meest kwetsbare doelgroep.
- Meer aandacht voor maatwerk binnen de JGZ 0-4; hulp wordt daar ingezet waar het nodig is.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Doel/Effect
De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040, met weerbare, gezonde mensen die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving, en waarin sprake is van een sterke sociale basis. Waarin de fysieke en mentale gezondheid vanaf het prille begin, de eerste 1000 dagen, wordt bevorderd en behouden en waar speciale aandacht uitgaat naar mensen in kwetsbare situaties. Hiermee dragen we ook bij aan het betaalbaar houden van het zorgstelsel, zodat mensen die dat nodig hebben kunnen blijven rekenen op zorg. In eerste instantie geven mensen zelf invulling aan een zo gezond mogelijk leven.
Waar nodig wordt door gemeenten, rijk en zorgpartijen passende hulp geboden die aansluit op de behoeften en de mogelijkheden van de hulpvrager.
Inspanning:

- Met het plan van aanpak GALA geven we uitvoering aan de 15 programma's binnen de Brede SPUK, gebaseerd op de afspraken zijn vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord II en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Daarbinnen zetten we in op de kracht van de lokale samenleving, we werken aan sterke sociale basis die ervoor zorgt dat jonge generaties gezond opgroeien en oude generaties lang gezond en zelfstandig kunnen leven.

Bestuurs-agenda GGD NOG 2023-2027

Doel/Effect

De GGD heeft samen met gemeenten in de regio Noord- en Oost-Gelderland afgesproken zich in de periode 2023-2027 te richten op de volgende vier inhoudelijke gezondheidsdoelen.

1. Het vergroten van gelijke kansen op gezondheid voor iedereen.
2. Het bevorderen van de mentale gezondheid van onze inwoners.
3. Het bevorderen van een gezonde leefstijl van onze inwoners.
4. Het verbeteren van een gezonde fysieke e sociale leefomgeving

Inspanning:

- Uitvoering geven aan de werkagenda MIJOV 2024 -2026. In de begroting 2026 van GGD NOG is zichtbaar welke taken en acties er specifiek voor de gemeente Hattem worden ingezet.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	1.026	1.002	1.049	938	958	971
Totaal baten	-239	-63	-177			
Resultaat voor bestemming	788	939	872	938	958	971

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• De vergoeding voor de werkzaamheden ten behoeve van het Integraal Zorgakkoord (IZA) wordt incidenteel begroot bij de Najaarsnota 2025 en daardoor ook de lasten	130
• GALA - diverse budgetten: looptijd tot en met 2025	-22
• GALA - Valpreventie en Kansrijke start: indexatie 2026 en ook 10% landelijke korting	1
• Er is in 2025 eenmalig budget beschikbaar gesteld (budgetoverheveling 2024) voor Krachtig Hattem	-75
• Preventief jeugdbeleid - in 2025 is eenmalig budget beschikbaar gesteld voor het programma VoorZorg	-19
• De bijdrage aan de GGD-NOG is verhoogd	12
• Wet integrale suïcidepreventie - uitvoeringskosten	8
• Diversen	12
Baten	
• De vergoeding voor de werkzaamheden ten behoeve van het Integraal Zorgakkoord (IZA) wordt incidenteel begroot bij de Najaarsnota 2025	-135
• GALA - diverse budgetten: looptijd tot en met 2025	22
• GALA - Valpreventie en Kansrijke start: indexatie 2026 en ook 10% landelijke korting	-1
Totaal	**-67**

7.2 Riolering

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Inzamelen stedelijk afvalwater

Doel/Effect
Als gemeente dragen wij zorg voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater. Wij willen ons watersysteem klimaatbestendig inrichten, beheren en onderhouden.
Inspanning:

- Het uitvoeren van beheer en onderhoud van het rioolsysteem (leidingen, putten, goten en pompen). Dit betreft het beheren en onderhouden van zowel het vrijvervalriool als het persrioolsysteem.
- Het reinigen van leidingen, putten, goten en pompen.
- Realiseren van nieuwe (huis)aansluitingen.
- Afkoppelen van hemelwater conform de nieuwe hemelwatervisie
- Contracteren onderhoudsaannemer persriolering.

Inzamelen hemelwater

Doel/Effect
Als gemeente dragen wij zorg voor een doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater. Wij willen ons watersysteem klimaatbestendig inrichten, beheren en onderhouden.
Inspanning:

- Het uitvoeren van beheer en onderhoud van het regenwatersysteem (leidingen, putten, goten en Wadi's).
- Het reinigen van leidingen, putten en Wadi's.
- Het onderhouden en inspecteren van drainageleidingen.
- Realiseren van nieuwe (huis-)aansluitingen.

Watergangen en duikers

Doel/Effect
Het doelmatig afvoeren van hemel- en grondwater via het oppervlaktewater.
Inspanning:

- Het inspecteren, onderhouden en reinigen van duikers.
- Het onderhouden en maaien van watergangen.

Grondwatermeetnet

Doel/Effect
Het zicht hebben op de actuele grondwaterstanden.
Inspanning:

- Het beheren en laten onderhouden van het grondwatermeetnet.

Inbesteding Beheer en onderhoud Buitenruimte

Doel/Effect

- Het inbesteden van diverse beheer en onderhoudswerkzaamheden Buitenruimte bij de ROVA. De inbesteding is uitgesteld tot 1 januari 2027, maar de voorbereidingen voor de inbesteding lopen door in 2026.

Inspanning:

- Het opstellen van taakbladen
- Actualiseren van beheer- en beleidsplannen
- Uitwerken taak- en rolverdeling ROVA en gemeente

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	1.099	1.277	1.309	1.419	1.532	1.638
Totaal baten	-1.429	-1.680	-1.671	-1.799	-1.939	-2.068
Resultaat voor bestemming	-330	-403	-363	-381	-406	-430

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	6
• Afschrijving en rente	13
• Aframen subsidie Stimuleringsregeling	-15
• Kosten normaal onderhoud	-25
• Voorziening rioolheffing - storting	52
Baten	
• Opbrengsten rioolheffing eigendom en gebruik obv 4% en de verrekening met de voorziening rioolheffing	9
Totaal	**40**

7.3 Afval

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Inzameling huishoudelijk afval

Doel/Effect
Hattem werkt toe naar een efficiënter en duurzamer huishoudelijk afvalbeheer, waarbij de focus ligt op het optimaliseren van de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen. In 2050 streven we naar een circulaire economie waarin grondstoffen optimaal worden hergebruikt. Door actief te werken aan het verbeteren van scheiding en verwerking van afval en grondstoffen, willen we de impact op het milieu verminderen.
Inspanning:

- **Grondstoffenplan**: Er is een grondstoffenplan opgesteld, waarin wordt beschreven hoe Hattem zich inzet richting een circulaire economie. Dit plan richt zich op het maximaliseren van hergebruik en het verbeteren van de zuiverheid van de grondstoffen door betere scheiding.
- **Controle op vervuiling:** We zetten in op frequenter controleren van de afvalstromen om vervuiling tegen te gaan. Dit houdt in dat er periodiek inspecties worden uitgevoerd om te zorgen dat de juiste materialen in de juiste containers terechtkomen.
- **Informatie en bewustwording:** We informeren inwoners actief over hoe zij hun afval correct van grondstoffen kunnen scheiden. Dit gebeurt door middel van voorlichting via de GRIP-wagen en mensen die meelopen met de ophaalronde van de container. We willen communicatie verbeteren, zodat we inwoners meer betrekken bij het verbeteren van de kwaliteit van grondstoffen door hen te laten zien hoe belangrijk juiste scheiding is voor recycling en hergebruik van materialen.
- **Gesprekken met bedrijven:** Enkele bedrijven zijn aangesloten op het ondergrondse systeem in onze gemeente. We onderzoeken daarom de effectiviteit van het huidige ondergrondse afvalsysteem voor bedrijven en onderzoeken de verschillende opties voor verbetering. Het doel is om het systeem efficiënter en duurzamer maken, met oog voor de toekomstbestendigheid van het systeem.
- **Spreiding van inzamellocaties:** We onderzoeken de spreiding van afvalcontainers, zoals de glas- en textielcontainers door de gemeente. Het doel is om te zorgen dat deze containers op strategische plaatsen staan, zodat het voor inwoners gemakkelijker is om hun afval en grondstoffen op de juiste manier in te leveren.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	1.379	1.242	1.392	1.396	1.400	1.403
Totaal baten	-1.642	-1.664	-1.783	-1.783	-1.783	-1.783
Resultaat voor bestemming	-262	-422	-392	-387	-383	-380

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Voorziening afvalstoffenheffing - storting	88
• Kosten verwerking huisvuil door ROVA	60
• Diversen	2
Baten	
• Toename van de opbrengsten afvalstoffenheffing	-81
• Inkomsten Nedvang	-39
Totaal	**30**

7.4 Milieubeheer

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Green Deal Hattem

Doel/Effect
In het laatste jaar van het bestuursakkoord wordt de Green Deal Hattem in 2026 voortgezet. De Green Deal Hattem is een beweging waarin inwoners, ondernemers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden in Hattem elkaar helpen om te verduurzamen. De Green Deal Hattem is een duurzaamheidsoffensief waarmee we mens, milieu, natuur en economie in evenwicht brengen en onze stad zo min mogelijk uitputten.
Inspanning:

- We faciliteren de Green Deal Hattem door een procesbegeleider in te zetten die het netwerk en initiatiefnemers ondersteunt in het komen tot concrete plannen en uitvoering daarvan.
- We stellen het nieuwe college in staat om te besluiten over mogelijke voortzetting van de Green Deal vanaf 2027.

Duurzame energie

Doel/Effect
In 2050 is gemeente Hattem CO2-neutraal, waarbij de benodigde energie uit hernieuwbare energiebronnen komt, zoals zonne- en windenergie. We zetten in op energiebesparing, het bevorderen van duurzame opwekking en het verlagen van de CO2-uistoot.
Inspanning:

- We zetten in op energiebesparing bij inwoners door in te zetten op verschillende initiatieven. Zoals praktische hulp op het gebied van energiebesparing bij huishoudens met een smalle beurs, energiecoach gesprekken en ondersteuning bij het isoleren van koopwoningen.
- We stimuleren de opwek van hernieuwbare energie door de energiestrategie verder toe te passen, verkennen oplossingen voor netcongestie en blijven aangesloten bij de Regionale Energiestrategie (RES) en het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (PMIEK). Daarnaast volgen we de ontwikkelingen rondom de Smart Energy Hub op H2O om kansen voor Hattem verder te benutten.
- We werken aan een aardgasvrije gebouwde omgeving door het opstellen en uitvoeren van het warmteprogramma, nemen actief deel aan regionale werkgroepen die bijdragen aan een duurzame warmtetransitie. Daarnaast leveren de aanpak tegen energiearmoede, het Hattems Isolatieprogramma en het duurzaamheidsloket een directe bijdrage aan de vermindering van aardgasgebruik in de gebouwde omgeving.
- We zorgen ervoor dat de energietransitie voor alle inwoners toegankelijk blijft door het verder ontwikkelen van subsidies en ondersteunende regelingen, zodat niemand wordt buitengesloten in deze transitie.

Circulaire economie

Doel/Effect
Hattem heeft in 2050 een circulaire economie waarin er geen restafval meer is en grondstoffen optimaal worden hergebruikt. We bevorderen het gebruik van duurzame materialen en zetten in op samenwerking met lokale ondernemers en organisaties om circulaire principes te integreren in de praktijk.

Inspanning:

- We werken met het grondstoffenplan waarin wordt beschreven hoe Hattem toewerkt naar een afvalvrije toekomst en maximaal hergebruik van grondstoffen.
- We stimuleren circulair denken en handelen binnen de gemeente door uit te zoeken hoe wij als gemeente kunnen inzetten op circulair bouwen, duurzaam materiaalgebruik en het beoordelen van vervangingsbehoeften.
  Vanuit het rijk is een krachtenbundeling gestart om onze gezamenlijke circulaire ambities te realiseren. De uitkomsten hiervan vertalen wij door naar gemeente Hattem door te onderzoeken welke stappen wij kunnen nemen voor een lokale circulaire economie op bijvoorbeeld het gebied van bouwen, inkoop en ruimtelijke ontwikkeling. Deze stappen zullen in 2026 steeds concreter worden en de verdere basis vormen voor de komende jaren in beleidsontwikkeling en uitvoering voor gemeente Hattem.

- We bevorderen lokale samenwerking op het gebied van circulariteit via koplopersprojecten voor bedrijven en door het ondersteunen van onderzoek, zoals het RAAK-project met Hogeschool Windesheim en Saxion.
- We maken circulaire economie tastbaar en toegankelijk voor inwoners door bewustwordingsacties zoals de Textielrace en E-wasterace te organiseren en het informeren van inwoners, zoals het bewustmaken dat er een Repair Café bestaat in Hattem.

Klimaatadaptatie

Doel/Effect
Om ons aan te passen aan de gevolgen van klimaatverandering, zoals extreme hitte, droogte en wateroverlast, werken we aan het vergroenen van de leefomgeving en het versterken van de biodiversiteit.
Inspanning:

- We ondersteunen inwoners bij het klimaatbestendig maken van hun woning via informatievoorziening en beschikbare subsidies, onder meer via het duurzaamheidsloket.
- We beschermen de biodiversiteit in Hattem onder andere via natuurvriendelijk isoleren. We onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor het opstellen van een Soorten Management Plan (SMP).

Omgevingskwaliteit

Doel/Effect
We streven naar een hoge omgevingskwaliteit door het verbeteren van lucht-, water- en bodemkwaliteit en het bevorderen van duurzaam bouwen en wonen. Dit omvat ook het integreren van duurzaamheid in alle beleidssectoren en het ondersteunen van initiatieven die bijdragen aan een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.
Inspanning:

- We nemen actief deel aan landelijke, provinciale en regionale samenwerkingen die gericht zijn op het verbeteren van de omgevingskwaliteit, zo werken we in de geest van het Schone Lucht Akkoord en onderzoeken we welke mogelijkheden er zijn voor een Hattemse aanpak voor een betere luchtkwaliteit.
- We beperken emissies bij (woning)bouwprojecten door in te zetten op Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) als standaard werkwijze.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	1.059	1.091	863	901	957	986
Totaal baten	-413	-255				
Resultaat voor bestemming	646	836	863	901	957	986

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• De baten (en lasten) van de SPUK Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE) zijn nog niet bekend ten tijde van het opstellen van de primaire begroting 2026	-255
• Algemeen - loonkosten	9
• Bijdrage gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Veluwe (ODV)	33
• Er is 2025 eenmalig budget beschikbaar gesteld (budgetoverheveling 2024) voor het schrijven van de energiestrategie	-15
Baten	
• De baten (en lasten) van de SPUK Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE) zijn nog niet bekend ten tijde van het opstellen van de primaire begroting 2026	255
Totaal	**27**

7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Begraven

Doel/Effect
Gemeente Hattem is verplicht om ten minste één begraafplaats te hebben voor het begraven of waar asbestemming plaats kan vinden. Gemeente Hattem biedt een goed onderhouden begraafplaats om te begraven, voor asbestemmingen en om te herdenken.
Inspanning:

- Het graven delven wordt in opdracht van de gemeente uitgevoerd door de aannemer.
- Onderzoeken en doorvoeren aanpassing tarieven voor begraven op zaterdag en verlengen grafrecht met 10 jaar.

Begraafplaats beeldkwaliteit ambitieniveau A

Doel/Effect
Gemeente Hattem heeft de beeldkwaliteit op de begraafplaats op onderhoudsniveau A vastgesteld.
Inspanning:

- Wij plegen onderhoud aan graven, aan de hagen en gazons.
- Het rechtzetten en ophogen van grafmonumenten.
- Gebruik van de heetwaterinstallatie voor een duurzame manier van onkruidbestrijding op de paden.

Ruimen graven

Doel/Effect
Gemeente Hattem wil ervoor zorgen dat er minimaal tot 2050 voldoende capaciteit (graven) beschikbaar is op de begraafplaats Kerkhofdijk te Hattem.
Inspanning:

- Vanaf 2024 tot en met 2029 worden er jaarlijks circa 50-60 graven geruimd waar afstand van gedaan is of graven waar geen rechthebbenden meer van bekend zijn, zodat deze graven op den duur weer opnieuw uitgegeven kunnen worden.

Inbesteding Beheer en onderhoud Buitenruimte

Doel/Effect

- Het inbesteden van diverse beheer en onderhoudswerkzaamheden Buitenruimte bij de ROVA. De inbesteding is uitgesteld tot 1 januari 2027, maar de voorbereidingen voor de inbesteding lopen door in 2026.

Inspanning:

- Het opstellen van taakbladen
- Actualiseren van beheer- en beleidsplannen
- Uitwerken taak- en rolverdeling ROVA en gemeente

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	439	423	517	558	591	594
Totaal baten	-295	-457	-517	-609	-669	-634
Resultaat voor bestemming	144	-34		-50	-77	-40

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	4
• Voorziening afkoopsommen graven - storting	87
• Diversen	3
Baten	
• Voorziening afkoopsommen graven - onttrekking	66
• Verhoging baten begraafrechten en afkoopsommen graven op basis van het ingroeipad naar 100% kostendekkendheid	-126
Totaal	**34**

8

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Woninguitbreiding 't Veen

Bestuursakkoord

Duurzaam Hattem!
We willen Hattemers de mogelijkheid bieden om hun woning te verduurzamen. We gaan de mogelijkheid onderzoeken om met Triada, maatschappelijke organisaties en bedrijven een samenwerking op te zetten die er voor zorgt dat energie bespaard wordt en, dat warmte en stroom goedkoper én schoner wordt opgewekt. Inzet is dat de besparingen terugvloeien in de stad in leefbaarheidsprojecten en vergroening.

Wonen in Hattem!
We zien in Hattem mogelijkheden voor groei. Deze groei kan echter niet alleen op de huidige inbreidingslocaties gefaciliteerd worden. Om grip te houden en zelf richting te kunnen geven aan onze ontwikkeling gaan we tegelijk aan de lopende locaties op zoek naar nieuwe locaties en ontwikkelrichtingen. We staan open voor groei waarbij groen en/of natuur niet aangetast worden. We kiezen voor niet grondgebonden woningen en gaan daarover graag het gesprek met de raad en de samenleving aan. Hierbij hanteren we de Omgevingsvisie Hattem en de Gebiedsverkenning Kop van de Veluwe als vertrekpunt.

We gaan voor een woningmarkt waar voor iedereen een passende woning te vinden is; starters, gezinnen, alleenstaanden en ouderen. Dit doen we zonder gereserveerdheid over de inzet van enig instrument, zolang het ons doel - een ruimer en diverser en betaalbaar aanbod van woningen voor huidige en toekomstige inwoners - dient. Er wordt specifiek ruimte gegeven aan Hattemers om in Hattem te kunnen blijven wonen door inzet van een zelfbewoningsplicht, anti-speculatiebeding en een percentage voor inwoners met een sociaal economische binding met Hattem. Om de inzet van deze instrumenten af te stemmen op de doelstelling omarmen wij het Woonplan Hattem en gaan samen met de raad in gesprek om tot een integrale Woonvisie voor Hattem te komen.

In Hattem is ruimte voor de ontwikkeling van alternatieve woonvormen, zoals bijvoorbeeld een Knarrenhof, tiny houses en coöperatieve woonvormen. We zien daarnaast ook mogelijkheden in het splitsen van kavels en woningen. We zijn enthousiast over het initiatief Knarrenhof Hattem en bekijken op welke manier we een verdere bijdrage aan de realisatie ervan kunnen geven.

We willen inzetten op het verder versimpelen en inzichtelijker maken van vergunningsprocedures. De nieuwe Omgevingswet biedt hiervoor kansen, maar we zoeken ook in onze werkprocessen naar winst voor onze inwoners.

Dialogen met Hattem!
Duurzaamheidsinitiatieven. We gaan onderzoeken hoe de vergunningplicht voor (kleine) duurzaamheidsinitiatieven kan worden verminderd of zelfs kan komen te vervallen. We willen alle mogelijkheden benutten om initiatieven van Hattemers die bijdragen aan het halen van de duurzaamheidsdoelstelling van onze gemeente en het Rijk onderzoeken. We gaan de mogelijkheden in het vergunning traject hiervoor verkennen en onderzoeken.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel is een recapitulatie van de baten en lasten van het programma opgenomen. De verschillen tussen de begroting 2025 na wijzigingen en de primaire begroting 2026, zijn toegelicht per taakveld.

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000,--)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	2.296	1.361	1.219	1.266	1.318	1.352
Totaal baten	-1.157	-742	-1.140	-508	-523	-538
Resultaat voor bestemming	1.139	619	79	758	795	815

Verbonden partijen

Geen verbonden partijen

Taakvelden

8.1 Ruimte en leefomgeving

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Project 't Veen

Doel/Effect
Het faciliteren en aanmoedigen van de transformatie van een deels verouderd bedrijventerrein naar een gemengd gebied waar duurzaam, klimaatbestendig en vitaal wonen in 643 woningen (alle prijscategorieën) centraal staat

Inspanning:

- vaststellen Chw bestemmingsplan 't Veen
- realisatie ondergronds brengen hoogspanningsverbinding
- faciliteren ontwikkeling ontwikkelvelden
- inrichting openbare ruimte
- faciliteren bij alternatieven voor bedrijven

Ruimtelijke ordening

Doel/Effect
Het zo optimaal mogelijk ordenen, verdelen en inrichten van de (schaarse) beschikbare ruimte in Hattem zodat de kwaliteit voor de gebruikers maximaal is.

Inspanning:

- Het stellen van regels en richtlijnen voor de inrichting en het gebruik van de ruimte via het omgevingsplan.
- Het afhandelen van aanvragen voor ruimtelijke initiatieven via ruimtelijke procedures (Omgevingsvergunning, OPA, BOPA, Omgevingsplan)
- Het uitwerken van de Omgevingsvisie naar thematische programma's.
- Op regionaal, provinciaal en landelijk niveau afstemmen om de grote ruimtelijke opgaven die spelen goed aan te kunnen pakken.
- Het realiseren van gebiedsontwikkelingsprojecten (lokaal) en gebiedsopgaven (regionaal) waarin uitvoering wordt gegeven aan de ambities van Hattem.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	1.116	805	733	768	801	824
Totaal baten	-140	-140	-50	-50	-50	-50
Resultaat voor bestemming	976	665	683	718	751	774

Verrekening met de reserves

(x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Bestemmingsreserve ontwikkeling 't Veen				
• Toekomstige kapitaallasten	70	70	70	70
Totaal	**70**	**70**	**70**	**70**

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	13
• Advies en inleenkosten	-125
• Basisregistratie GEO-domein - werkzaamheden derden	40
Baten	
• In het kader van de transitie van de Omgevingswet werd voor 2025 een Rijksbijdrage verwacht	90
Totaal	**18**

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Grondexploitatie: Woonzorgzone Geldersedijk en IKC cluster 1

Doel/Effect
Het vormgeven van en uitvoering geven aan de realisatie van een Integraal Kind Centrum (IKC).
Met actief grondbeleid realiseren van een zone voor 120 zorggeschikte appartementen voor senioren en bijzondere doelgroepen in vier woongebouwen en een integraal kindcentrum, ingepast in een openbaar gebied dat uitnodigt tot ontmoeten, spelen en bewegen.
Inspanning:
Afhankelijk van de uitspraak in beroep in de bodemprocedure (zitting op 2 oktober 2024, tussenuitspraak 19 maart 2025 en herstelbesluit 9 juli 2025):

- Bouwrijp maken gehele plangebied
- Omgevingsvergunning bouwen verlenen voor het IKC
- Tender fase 2 voor de verkoop van twee bouwkavels (Hollewand Noord en Midden) aan een marktpartij voor de realisatie van koop- en huurappartementen (met gebouwde parkeervoorziening)
- Verkoop van locatie Van Heemstra aan Triada voor de realisatie van zorgappartementen in de sociale huursfeer
- Verkoop van bouwkavel Hollewand Zuid ter realisatie van het begeleid wonen initiatief van Stichting De Luwte
- Woonrijp maken van het openbare gebied, inclusief de Beweegboulevard

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	564					
Totaal baten	-306					
Resultaat voor bestemming	258					

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

Geen lasten en baten

8.3 Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Nationaal Isolatieprogramma

Doel/Effect
Verbeteren van de isolatie van woningen met een laag energielabel door gebruik te maken van financiële middelen van het Rijk via het Nationaal Isolatieprogramma.
Inspanning:

- Buurtgerichte aanpak om woningen effectief te isoleren (zie ook Taakveld 7.4).
- Gebruik maken van beschikbare financiële middelen van het Rijk voor isolatie.

Omgevingswet

Doel/Effect
De Omgevingswet beoogt met een integrale benadering te zorgen voor een veilige, prettige en gezonde leefomgeving. In de nieuwe wet zijn nu 26 wetten gebundeld. De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden en moet in de opvolgende jaren verder worden geïmplementeerd. Voor het budget voor 2026 en opvolgende jaren neemt de gemeenteraad in september 2025 een besluit over de verdere voortgang van de implementatie en over het omgevingsplan.
Inspanning:

- Bepalen van strategie en proces voor doorontwikkeling en implementatie van de Omgevingswet in de lijnorganisatie.

  Gedetailleerder implementeren van de Omgevingswet

  Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. De algemene verwachting onder lokale overheden is dat het circa 3 tot 5 jaar in beslag neemt voordat de wet goed werkend is ingebed in gemeenten.
  In het 3e kwartaal 2024 is een momentopname gemaakt van de toepassing van de wet in de gemeente Hattem. Daarin worden de knelpunten en succesverhalen benoemd. In de momentopname is een plan van aanpak opgenomen over hoe de knelpunten worden verholpen. Knelpunten ontstaan o.a. uit:
  - (nog) onvoldoende kennis en ervaring in de organisatie;
  - nog onvoldoende ingerichte applicaties;
  - het onvoldoende zijn uitgewerkt van afspraken met ketenpartners;
  - regelingen en verordeningen die nog niet 'Omgevingswetproof' zijn.

  In het plan van aanpak wordt ook aandacht besteed aan nieuwe activiteiten/taken die we verplicht zijn op te pakken, zoals het (periodiek) opstellen van een Basisgeluidemissiekaart voor gemeentelijke wegen.

  Het plan van aanpak wordt verder uitgevoerd in 2026 en in opvolgende jaren.

  Het (eind)doel is om in 2029 de Omgevingswet volledig en goed werkend te hebben geïmplementeerd, waartoe intensief zal worden samengewerkt in H2O verband.

- Het maken van een Plan van Aanpak om voor 2032 te komen tot een gebiedsdekkend Omgevingsplan voor de gemeente Hattem.

  Van start met het omgevingsplan

  In de geest van de Omgevingswet heeft de gemeente Hattem speelruimte om zelf te bepalen wat wordt geregeld in een toekomstig gebiedsdekkend omgevingsplan. In ieder geval moet het omgevingsplan volgens de wet zijn vastgesteld in 2032.
  In 2026 wordt doorgegaan met het het formuleren van de uitgangspunten - in samenspraak met de gemeenteraad -, met het maken van een basisopzet en casco en met een pilot voor een deelgebied- of deelthema. Deze onderdelen vormen Fase 1 van het opstellen van het omgevingsplan. Eind 2026 volgt een stappenplan voor Fase 2. Voor het opstellen van het omgevingsplan wordt nauw samengewerkt met de buurgemeenten Heerde en Oldebroek.

- Communiceren en participeren onder de Omgevingswet

  Vanaf begin 2026 zal extra aandacht worden besteed aan interne communicatie om de organisatie kennis aan te reiken voor het werken met de Omgevingswet. De teams in het ruimtelijke domein

zullen zo concreet mogelijk worden ondersteund in het oplossen van knelpunten. Andere teams zullen worden geïnformeerd daar waar de Omgevingswet raakvlakken heeft met de activiteiten, zoals bijvoorbeeld het sociaal domein. De raad en het college zullen zoveel als nodig en gewenst worden meegenomen in de plannen van aanpak voor de gedetailleerde implementatie en voor het omgevingsplan. Voor wat betreft de externe communicatie zal een herhaling plaatsvinden van de informatiebijeenkomst voor professionele initiatiefnemers, zoals aannemers en architecten- en ingenieursbureaus die actief zijn in de gemeente. Op het gebied van participatie zullen projectleiders, case managers en vergunningverlener meer kennis worden aangereikt over het beoordelen van de participatie bij aanvragen voor één van de zes kerninstrumenten van de Omgevingswet: de omgevingsvergunning.

Vastgoed: 't Veen (4 panden)

Doel/Effect
Beheren en inzetten vastgoedportefeuille bestaande uit 4 panden in het plangebied 't Veen
Inspanning:

- beheren overeenkomsten huur en gebruik vastgoed
- adviseren over en uitvoering geven aan strategische inzet van vastgoed in de ontwikkeling van 't Veen

Volkshuisvesting

Doel/Effect
Het doel is een passende en betaalbare woning voor alle Hattemers.

De wijze waarop we dit doel willen bereiken is vastgelegd in het Programma Wonen. Dit programma is een beleidsmatige uitwerking van de Omgevingsvisie. Om hierin genoemde doelen te realiseren zijn keuzes gemaakt voor de in te zetten instrumenten. In 2025 is een groot deel van het instrumentarium uitgewerkt en geïmplementeerd. In 2026 zullen de resterende instrumenten worden uitgewerkt.
Inspanning:

- Uitwerken van het instrumentarium van het Programma Wonen
- Via de diverse woningbouwprojecten invulling geven aan de Woondeal en de lokale en regionale woningbouwopgave.
- Het realiseren van tijdelijke huisvesting voor Oekraïners en spoedzoekers
- Regionale afstemming op het gebied van wonen en verstedelijkingsopgaven
- Het opstellen van een huisvestingsverordening met urgentieregeling

Woonwagens / standplaatsen

Doel/Effect
Het huisvesten van de doelgroep die vanwege hun culturele identiteit de voorkeur heeft voor het wonen in een woonwagen.
Inspanning:

- Beheer en onderhoud van de woonwagenstandplaatsen en bijbehorende voorzieningen
- Toewijzing van vrijkomende standplaatsen

Baten bouwleges

Doel/Effect
Het innen van bouwleges voor het dekken van de kosten die de gemeente maakt voor het behandelen van aanvragen omgevingsvergunning. Doel is om kostendekkend te zijn.
Inspanning:

- Het bepalen van de juiste hoogte van de leges
- Het innen van de bouwleges

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal lasten	616	557	486	498	516	529
Totaal baten	711	-602	-1.090	-458	-473	-488
Resultaat voor bestemming	-95	-46	-603	40	44	41

Verrekening met de reserves

(€ x 1.000)	2026	2027	2028	2029
Algemene reserve				
• Incidentele baten bouwleges	645			
Totaal	**645**			

Verschillenanalyse begroting 2025 <-> 2026

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	7
• Inleen personeel	-50
• Volkshuisvesting - werkzaamheden derden	-20
• Wetbetaalbare huur - lagere Rijksbijdrage en daardoor lagere lasten	-8
Baten	
• De bouwleges vallen hoger uit, onder andere als gevolg van bouwprojecten waarvan geplande start van de uitvoering verschuift van 2025 naar 2026	-487
Totaal	**-558**

Paragrafen

• Inleiding

De begroting bevat acht voorgeschreven paragrafen. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten van de begroting bezien vanuit een bepaald perspectief. Het gaat met name om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten. Deze kunnen grote financiële gevolgen hebben. Mogelijk is hun politieke betekenis groot, of zijn ze van belang voor het realiseren van de programma's. De paragrafen geven de raad de mogelijkheid om de kader stellende en controlerende rol ook op de beheersmatige aspecten waar te maken. Met andere woorden: de raad geeft zo bewust de kaders aan waarbinnen het college de beleidsuitvoering vervult zonder dat de raad die uitvoering op detail hoeft te volgen.

A. Lokale heffingen (artikel 10)
B. Weerstandsvermogen, inclusief risicoparagraaf (artikel 11)
C. Onderhoud kapitaalgoederen (artikel 12)
D. Financiering (artikel 13)
E. Bedrijfsvoering (artikel 14)
F. Verbonden partijen (artikel 15)
G. Grondbeleid (artikel 16)
H. Openbaarheid (Wet open overheid)

A

Lokale heffingen

• Inleiding

In deze paragraaf wordt u geïnformeerd over het beleid ten aanzien van de lokale heffingen en de kwijtschelding, de geraamde inkomsten en hoe deze ramingen tot stand zijn gekomen, de lokale lastendruk, de tariefstructuur en het doel van de verschillende gemeentelijke heffingen.
In de gemeente Hattem worden in 2026 de volgende heffingen opgelegd:

a. de onroerendezaakbelastingen;
b. de afvalstoffenheffing;
c. de rioolheffing;
d. de precariobelasting;
e. de reclamebelasting;
f. de forensenbelasting;
g. de toeristenbelasting;
h. de begraafrechten;
i. de leges, waaronder de WABO-leges.

Deze lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente en zijn daarom een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid.
De inkomsten uit de onroerendezaakbelastingen, toeristenbelasting, forensenbelasting en precariobelasting gebruiken we als algemeen dekkingsmiddel. Dat wil zeggen dat de opbrengst vrij aanwendbaar is ter dekking van de algemene gemeentelijke kosten en aanvullend is op de uitkering uit het gemeentefonds. De inkomsten van de reclamebelasting betalen we, na aftrek van de gemeentelijke kosten, door aan het Ondernemersfonds. De afvalstoffenheffing, rioolheffing, begraafrechten en leges wordt geheven ter gehele of gedeeltelijke compensatie van de kosten die de gemeente maakt bij de realisering en het onderhoud van die voorzieningen of de verleende diensten.
Op grond van de Gemeentewet beschikt de gemeente Hattem over verordeningen inzake de boven genoemde heffingen. Hierin zijn de grondslagen opgenomen voor de berekening van prijzen en tarieven voor rechten.

<u>Belastingsamenwerking</u>
Met ingang van 1 september 2024 zijn de gemeenten Hattem, Heerde, Oldebroek en Elburg gaan samenwerken voor het heffen en innen van de gemeentelijke belastingen.
De belastingsamenwerking is gehuisvest in het gemeentehuis van Heerde. De gemeente Heerde draagt daarmee zorg voor de verdere vormgeving van deze samenwerking.
Voor onze inwoners verandert er weinig tot niets. Het contact voor inwoners en bedrijven blijft via de eigen gemeente lopen.

• Tarievenbeleid

Het beleid inzake de lokale lasten is opgenomen in:
- de diverse belastingverordeningen;
- het kwijtscheldingsbeleid gebaseerd op de Invorderingswet 1990;
- de nota lokale heffingen 2004.

De bestendige lijn van voorgaande jaren qua indexering is gehanteerd. Uitgangspunt is kostendekkende tarieven.

• Belastingsoorten

- **Wet WOZ/Onroerende zaakbelastingen**

  Feiten:
  Vanaf 2006 is het wettelijk verplicht dat jaarlijks alle onroerende zaken worden gewaardeerd. Conform de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) vindt jaarlijks een hertaxatie plaats van alle onroerende zaken per prijspeildatum van 1 januari van dat jaar (i.c. 2025). De vastgestelde waarden gelden voor belastingjaar 2026. In januari 2026 ontvangen de belanghebbenden de gecombineerde aanslag gemeentelijke heffingen met daarop de vastgestelde WOZ-waarde. De WOZ-beschikkingsregel staat op dit aanslagbiljet vermeld.

  Ontwikkeling:
  Voor de begroting 2026 zijn de werkelijke baten per 1 september 2025 het uitgangspunt van de OZB-opbrengst.
  Deze OZB-opbrengst is voor de begroting 2026 geïndexeerd met 11,5%; naast het inflatiepercentage van 4% met extra 5% voor dekking van het gemeentelijk exploitatietekort en met extra 2,5% om de reservepositie (het eigen vermogen) te versterken.
  Daarnaast maakt ook de uitbreiding van het woningcontingent onderdeel uit van de opbrengstenraming. Dit heeft ook structureel effect voor 2027 en verder.

Omschrijving		2025		2026
OZB opbrengsten - woningen	€	3.418.800		
- Uitbreiding contingent: 103 woningen	€	67.100		
	€	3.485.900		
Indexatie met + 11,5%			€	3.886.800
OZB opbrengsten - niet woningen	€	1.252.300		
- Uitbreiding contingent: 3 bedrijven	€	15.000		
	€	1.267.300		
Indexatie met + 11,5%			€	1.413.000
Totaal			**€**	**5.299.800**

  In de primaire begroting 2026 is de stijging van de baten OZB 11,5%, conform het raadsbesluit genomen bij het vaststellen van de begroting 2025 en bij de Kadernota 2026.

- **Afvalstoffenheffing**

  Feiten:
  In de Nota Omgekeerd Inzamelen is bepaald dat Hattem gefaseerd over gaat op een nieuw inzamelsysteem.

  Ontwikkeling:
  De afvalstoffenheffing ligt onder het landelijk gemiddelde en Hattem kent een relatief hoog scheidingspercentage. Toch wordt niet bij alle percelen in Hattem het groente-, fruit- en tuinafval afzonderlijk ingezameld. Het basistarief (vastrecht) en het tarief voor de lediging van het restafval wordt in 2025 verhoogd met een indexatie gebaseerd op de Rova tarieven van 4,35%.

- **Reclamebelasting**

  Feiten:
  De reclamebelasting is ingevoerd voor het centrumgebied van Hattem. Tevens is een ondernemersfonds ingesteld op basis van het ondertekende convenant tussen de gemeente Hattem en het Ondernemingsfonds.

  Ontwikkeling:
  De inkomsten van de reclamebelasting en de uitgaven vanwege de subsidie aan het Ondernemersfonds, zijn voor de gemeentebegroting budgettair neutraal. Het bedrag om te innen is gebaseerd op de begroting van het ondernemersfonds.

- **Toeristenbelasting**
  Feiten:
  In de begroting 2026 is uitgegaan van een tariefstelling van het lage tarief van € 2,01 en het hoge tarief van € 2,52 gebaseerd op een opbrengstenraming die voor 2026 is verhoogd met een inflatiepercentage van 4%.

  Ontwikkeling:
  Vanaf 2024 wordt een vrijstelling voorgesteld voor leden van minderjarige jeugdgroepen in educatief verband.

- **Rioolheffing**
  Feiten:
  Overeenkomstig het door de raad in 2020 vastgestelde Afvalwaterketenplan WHOEN, wordt vanaf 2024 tot en met 2032 de rioolheffing jaarlijks met 1,9% verhoogd. Van 2033 tot en met 2050 is een verdere stijging niet van toepassing. Op deze wijze wordt het zogenaamde rioolfonds optimaal benut. Verder is uitgegaan van het jaarlijkse inflatiepercentage, zijnde 4% voor 2026.

- **Precariobelasting**
  Feiten:
  Voor de opbrengsten van de terrassen en standplaatsen is uitgegaan van een jaarlijkse inflatie van 4%. Daarnaast is het bij de begroting 2025 vastgestelde ombuigingsvoorstel verwerkt dat uitgaat van een verhoging met € 2.500,--.

- **Leges**
  Ontwikkeling:
  De tarieven en opbrengsten van de secretarieleges burgerzaken worden geïndexeerd met de jaarlijkse inflatie van 4%.

- De Omgevingswet is per 1 januari 2024 van kracht geworden. De legesverordening en de daarbij behorende tarieventabel is overeenkomstig de geldende regelgeving aangepast. De bedragen voor de dienstverlening en activiteiten door de gemeente worden opgenomen in de Tarieventabel horende bij de Legesverordening 2026.

- **Begraafrechten**
  Feiten:
  Rekening houdend met het door de raad aangenomen amendement bij het vaststellen van de legesverordening 2025 stijgen de vastgestelde tarieven uitsluitend met de index van 4%. De kostendekkendheid staat hiermee onder druk en dit zal in 2025 nader uitgezocht worden. Zodat de raad een besluit kan nemen over de stijging van de tarieven per 2026.

- **Overige belastingen/rechten**
  Ontwikkeling:
  Voor de overige belastingsoorten zijn geen nieuwe ontwikkelingen te vermelden. De belastingaanslagen van deze belastingsoorten worden in 2026 opgelegd zodra de belastingplicht ontstaat.

• Overzicht Begrote Inkomsten

Op basis van de begroting 2026 dienen de volgende opbrengsten te worden gegenereerd:

Belastingsoort	Opbrengst heffingen in euro's
de onroerende zaakbelastingen:	
• OZB woningen - eigenaren	3.886.800
• OZB niet woningen - eigenaren	963.300
• OZB niet woningen - gebruikers	449.700
Forensenbelasting	4.200
Precariobelasting	23.000
Toeristenbelasting	361.900
Reclamebelasting	56.500

Voor onderstaande belastingsoorten is, conform het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV), de kostendekkendheid in beeld gebracht.
Tabel kostendekkendheid:

Belastingsoort	kosten taakveld	inkomsten taakveld	inkomsten belastingen	Toe te rekenen kosten	Overhead	BTW
Afvalstoffenheffing	1.318.600	-220.900	-1.533.400	2.100	96.200	249.800
Rioolheffing	1.256.300	-1.200	-1.670.100	3.900	214.100	144.600
Begraafrechten	422.900	0	-422.900	0	192.700	0
Leges:						
- Titel 1	271.000	0	-180.500	0	163.600	1.800
- Titel 2	321.700	0	-436.600	0	229.400	4.100
- Titel 3	12.300	0	-1.000	0	9.300	0

Belastingsoort	Totale kosten	Totale baten	Dekkingspercentage
Afvalstoffenheffing	1.666.700	-1.754.300	105,25%
Rioolheffing	1.618.900	-1.671.300	103,23%
Begraafrechten	615.500	-422.900	68,71%
Leges:			
- Titel 1	436.400	-180.500	41,37%
- Titel 2	555.200	-436.600	78,63%
- Titel 3	21.600	-1.000	4,63%

Afvalstoffenheffing: door een verrekening met de gevormde voorziening wordt het verschil van baten en lasten gelijk getrokken. Door storting in de voorziening van een bedrag van € 87.600,-- wordt het dekkingspercentage teruggebracht naar 100%.
De overhead is berekend overeenkomstig de voorschriften van het BBV.

Rioolheffing: door een toevoeging aan de voorziening van € 52.300 wordt het verschil tussen baten en lasten gedekt. Door deze toevoeging wordt het dekkingspercentage 100%.

Bouwleges in titel 2
De begrote baten bouwleges 2026 bedragen € 416.000. Dit is het bedrag dat standaard, structureel is begroot. En dit is ook het bedrag dat als legesinkomsten wordt meegenomen in de berekening van de kostendekkendheid van de Leges Titel 2.
Dit bedrag is € 112.000 hoger dan het standaard, structurele bedrag van € 304.000 uit 2025.
Deels voor € 12.000, komt dit door de 4% indexatie over € 304.000. Het grootste deel, voor € 100.000, komt doordat er elkaar opvolgende (nieuwbouwwoningen)projecten zijn die leiden tot een hogere basis in de werkzaamheden vergunningverlening. Daarom is in de begroting 2026 een 'inhaalslag' gemaakt om hogere legesbaten toe te rekenen vanwege de hogere salaris- en overheadkosten.

Vanwege het incidentele karakter van bouwleges van grote projecten zoals de Bongerd, de Woonzorgzone en het Integraal Kind Centrum en de onzekerheden inzake het begrotingsjaar waarin de aanvraag voor de bouwvergunning wordt ontvangen, zijn de te verwachten bouwleges voor een bedrag van € 645.000,-- wel in de primaire begroting 2026 opgenomen maar afgestort naar de algemene reserve.
Bij de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing is het bedrag dat zal worden kwijtgescholden aan belastingplichtigen, conform het BBV, niet meer in mindering gebracht op de opbrengst, maar wordt apart verantwoord.

• Kwijtschelding

Het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid is van toepassing op de onroerende zaakbelasting zakelijk recht, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Bij de afrekening diftar is een maximaal aantal ledigingen voor kwijtschelding mogelijk. Bij de vaststelling van de belastingverordeningen voor belastingjaar 2026 is besloten om voor dit maximum aansluiting te zoeken bij het gemiddeld aantal ledigingen genoemd in de afvalmonitor. Voor 2026 is het maximum aantal ledigingen voor het ondergrondse systeem 18 aanbiedingen.
De uitvoering van de kwijtschelding, die betrekking heeft op een doelgroep is gebonden aan de wetgeving van het rijk. Daartoe worden 2 maal per jaar normbedragen van het rijk ontvangen. Deze worden gebruikt bij de beoordeling van de kwijtscheldingsverzoeken.
Met ingang van het jaar 2013 worden de aanvragen automatisch getoetst door het inlichtingenbureau. Het percentage van toetsing lag de afgelopen jaren op ca 70%. Hierop vindt een controle plaats door de gemeente. De resterende aanvragen worden op basis van het aanvraagformulier kwijtschelding berekend.

• Invordering

Feiten:

- Het gemeentelijke invorderingsbeleid volgt nauwkeurig en actueel de wetgeving. De basis voor bevoegdheden en de rechten en plichten m.b.t. invorderen van gemeentelijke heffingen ligt besloten in diverse wetten met name in de Gemeentewet, de Algemene Wet Rijksbelastingen (AWR) en de Invorderingswet.
  Om meer duidelijkheid zowel intern als extern te hebben over het beleid en de uitvoering, is inmiddels besloten de landelijke Leidraad Invordering Gemeentelijke Belastingen van toepassing te verklaren.
- Voor de aanslagen 2026 zal het invorderingstraject binnen het betreffende belastingjaar worden opgestart.
  Maandelijks zal een incassobestand worden verwerkt voor de automatische incassanten. Daarnaast worden de ontvangsten dagelijks verwerkt. Tevens worden er maandelijks invorderingsmaatregelen (herinnering, aanmaning, dwangbevel, beslagopdrachten) getroffen bij die belastingplichtigen die niet tijdig aan hun betalingsverplichting voldoen.

B

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

• Inleiding

Het weerstandsvermogen van een organisatie geeft aan in hoeverre zij in staat is om (onvoorziene) financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit de continuïteit van de organisatie of de kwaliteit van haar dienstverlening direct in gevaar brengt. Een toereikend weerstandsvermogen voorkomt de noodzaak tot het nemen van acute financiële maatregelen.

De benodigde omvang van het weerstandsvermogen wordt bepaald door een afweging tussen de aanwezige weerstandscapaciteit en de geïdentificeerde risico's met financiële consequenties. De weerstandscapaciteit bestaat uit alle vrij inzetbare financiële middelen die kunnen worden aangewend om deze risico's op te vangen. Conform artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing minimaal inzicht geven in de relatie tussen risico's en beschikbare middelen.

De beschikbare weerstandscapaciteit kan worden onderverdeeld in vier categorieën:

1. Reserves – vrij besteedbare financiële reserves;
2. Voorzieningen – middelen gereserveerd voor specifieke risico's of toekomstige verplichtingen;
3. Ruimte in de begroting of jaarrekening – structurele en incidentele budgettaire ruimte;
4. Onbenutte belastingcapaciteit – de mogelijkheid om binnen wettelijke kaders de lokale lasten te verhogen.

Deze onderdelen vormen samen het fundament om financiële schokken op te vangen en de financiële gezondheid van de organisatie op peil te houden.

• Ontwikkelingen

Bepaling weerstandscapaciteit
Zoals eerder toegelicht, bestaat de weerstandscapaciteit uit vier onderdelen. Voor de bepaling van de financiële ruimte binnen de onderdelen reserves en voorzieningen is uitgegaan van de werkelijke standen per 31 december 2026.

a. <u>Reserves.</u>
Bij de beoordeling van de weerstandscapaciteit zijn uitsluitend de vrij aanwendbare reserves meegenomen. De hier weergegeven gegevens zijn gebaseerd op de uitgangspunten uit de Nota Reserves en Voorzieningen 2017.

1. Algemene reserve vaste buffer.
   Deze reserve vormt de kern van het beschikbare weerstandsvermogen. Zowel de onder- als bovengrens is vastgesteld op € 4.500.000. De stand per 31 december 2026 bedraagt dan ook€ 4.500.000.

2. Algemene reserve vrij aanwendbaar.
   Voor deze reserve is géén bovengrens vastgesteld. De actuele stand op 31 december 2026 bedraagt afgerond € 603.000 negatief. Deze middelen ontbreken als vrij inzetbaar voor het opvangen van risico's.

3. Stille reserves
   De gemeente bezit diverse eigendommen die niet direct voor publieke doeleinden worden ingezet en waarvan de waarde niet in de financiële administratie is opgenomen. Deze bezittingen – waaronder los land (vrij verkoopbaar), verpachte gronden, volkstuinencomplexen en groenstroken – kunnen worden beschouwd als stille reserves. De geschatte marktwaarde van deze eigendommen bedraagt per 1 januari 2025 circa € 1.440.000.

b. Voorzieningen.
Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit worden alleen voorzieningen meegenomen die vrij aanwendbaar zijn. Op dit moment zijn er geen voorzieningen beschikbaar die hiervoor in aanmerking komen. Dit betekent dat voorzieningen geen bijdrage leveren aan de beschikbare weerstandscapaciteit.

c. Ruimte op de begroting/rekening.
Op het moment van het opstellen van deze begroting is het verwachte resultaat 2025 afgerond € 685.000 nadelig. Dit verwachte resultaat is verrekend met de Algemene reserve per 1 januari 2026. Het geprognosticeerde begrotingsresultaat 2026 bedraagt € 81.000 positief.

d. Onbenutte belastingcapaciteit.
Voor de bepaling van de onbenutte belastingcapaciteit wordt aangesloten bij het artikel 12-tarief, zoals vastgesteld door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Dit tarief fungeert als norm bij een eventuele aanvraag voor een aanvullende uitkering op grond van artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet.
Het voor 2026 vastgestelde OZB-tarief voor de toepassing van artikel 12 (het zogenoemde "redelijk peil") bedraagt 0,001648. Ter vergelijking: voor 2024 was dit 0,001595.
De WOZ-waarde van de objecten op peildatum 1 januari 2025 is als volgt:
- Woningen: € 2.757.876.142
- Niet-woningen (eigendom): € 174.270.874
- Niet-woningen (gebruik): € 154.848.779

De totale WOZ-waarde bedraagt daarmee:
Totaal WOZ = € 2.757.876.142 + € 174.270.874 + € 154.848.779 = € 3.086.995.794
De potentiële opbrengst uit OZB bij toepassing van het artikel 12-tarief wordt als volgt berekend:
Potentiële opbrengst OZB = 0,001648 × € 3.086.995.794 = € 5.087.369
Afgerond bedraagt de potentiële OZB-opbrengst ongeveer € 5.087.000.
Met het opstellen van de begroting 2026 is in het begrotingsjaar gebruik gemaakt van deze onbenutte belastingcapaciteit.
Deze theoretische opbrengst geeft inzicht in de maximale belastingcapaciteit die de gemeente kan aanwenden op basis van het artikel 12-tarief.

- 0,1648% x € 3.086.995.794	5.087.000
- geraamde opbrengst OZB begroting 2026	5.300.000
- berekende onbenutte belastingcapaciteit	-212.000

Conclusie is dat er geen sprake is van een onbenutte belastingcapaciteit in het begrotingsjaar 2026.
De exacte omvang van de onbenutte belastingcapaciteit is niet eenduidig vast te stellen. Gemeenten hebben immers de beleidsvrijheid om belastingtarieven te hanteren die hoger liggen dan het normtarief dat geldt voor de toelating tot artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet.

Rioolrecht en Afvalstoffenheffing.
De kosten voor de reiniging en riolering worden volledig (100%) doorberekend aan de inwoners.

e. Recapitulatie.
De volgende weerstandscapaciteit is beschikbaar:

Exploitatie:	
- Begrotingsresultaat	81.000
- Onbenutte belastingcapaciteit OZB	0
- Onvoorzien (12.000 inwoners à € 1,35)	16.000
Totaal weerstandscapaciteit exploitatie	97.000
Vermogen:	
- Algemene reserve vaste buffer	4.500.000
- Algemene reserve	297.000
- Saldo rekening baten en lasten vorige boekjaren	-603.000
- Reserve grondexploitatie	0
- Stille reserves	1.440.000
Totaal weerstandscapaciteit vermogen (incidenteel)	5.634.000

De incidentele weerstandscapaciteit voor de bouwgrondexploitatie bedraagt € 0, gelijk aan de reserve grondexploitatie. De overige incidentele weerstandscapaciteit in het vermogen bedraagt daarmee € 5.634.000.

Bij de berekening van de incidentele weerstandscapaciteit zijn de overige niet-gebonden bestemmingsreserves, ter hoogte van € 2.196.369 per 31 december 2026, buiten beschouwing gelaten. De gemeenteraad kan, indien nodig, over deze reserves beschikken en de bestemming ervan aanpassen.

Risico's
De risico's worden onderverdeeld in drie categorieën: algemene, concrete en specifieke risico's.

a. Algemene risico's
Voor algemene risico's worden doorgaans geen specifieke reserves gevormd en wordt geen apart weerstandsvermogen opgebouwd. Wel is het wenselijk om hiervoor een deel van het weerstandsvermogen beschikbaar te houden. Als richtlijn wordt 5% van de omzet (totale baten, exclusief mutaties in reserves) aangehouden. Dit percentage is gelijk gebleven ten opzichte van 2025. Op basis van een omzet van € 40,371 miljoen komt dit neer op een gereserveerd bedrag van circa € 2.019.000.

b. Concrete risico's
Concrete risico's hebben een redelijk goed in te schatten financiële impact. Voor deze risico's zijn bestemmingsreserves of voorzieningen getroffen.

c. Specifieke risico's
De specifieke risico's zijn, voor zover mogelijk, gekwantificeerd. Deze kunnen zich zowel op korte als op lange termijn voordoen.

Exploitatie

Waarborg/achtervangpositie garantiegeldleningen met een publiek belang € 21,0 miljoen De gemeente staat garant voor leningen die door derden zijn verstrekt aan organisaties aan wie zij een publiek belang heeft toegekend. In het verleden is voor een totaalbedrag van € 100 miljoen aan dergelijke leningen verstrekt. Per 1 januari 2025 bedroeg de boekwaarde van deze leningen +/- € 41,0 miljoen (excl. H2O BV). De gemeente staat voor € 21,0 miljoen garant - voornamelijk aan woningbouwverenigingen (€ 19,81 miljoen). Van de € 21,0 miljoen aan gegarandeerde leningen kan 5% als risico worden opgenomen.	1.050.000
Leningen aan sportverenigingen Ultimo 2024 staat voor € 895.000 aan leningen uit bij sportverenigingen in Hattem. De kans dat deze leningen niet worden terugbetaald achten wij zeer klein (10%). De Stichting Waarborgfonds Sport staat voor maximaal 50% garant op deze leningen voor een deel van de lening periode. Het maximaal financieel gevolg plaatsen wij daarmee op 5% van de totaal uitstaande middelen.	45.000
Bedrijvenpark Hattemerbroek <u>Omschrijving</u> De gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek hebben een samenwerkings-overeenkomst voor het realiseren en exploiteren van een bedrijvenpark. Het bedrijvenpark richt zich vooral op het aantrekken van bedrijven in de logistieke sector. Om dat te realiseren is het bedrijvenpark aangewezen als 'bovenregionaal' bedrijventerrein. <u>Grondexploitatie</u> Jaarlijks wordt de grondexploitatieberekening geactualiseerd. De uitkomst (contante waarde) van de in mei 2025 opgestelde berekening is positief. De grondexploitatie is op 27 juni 2025 door de AVA vastgesteld. <u>Garantstellingen</u> Bedrijvenpark H2O heeft een door de aandeelhouders gegarandeerde kredietfaciliteit van 39 miljoen bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Elk van de drie gemeenten staat garant voor een derde deel van dat bedrag. De huidige grondverkopen en grex laten een dermate positief beeld zien, waarbij de looptijd is aangepast van 2032 naar eind 2025, dat de langlopende lening in oktober 2022 volledig is afgelost. In 2025 is gebruik gemaakt van een kortlopende kredietfaciliteit waarbij de verwachting is dat er geen aanvullend gebruik gemaakt gaat worden van de kredietfaciliteit van 39 miljoen bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Deze ontwikkelingen maken het mogelijk om het risico te verlagen van 10% van het bedrag waarvoor we garant staan naar 10% van de huidige kortlopende kredietfaciliteit	29.000

(totaal € 11.957.649). Van de huidige kredietfaciliteit staat elke gemeente voor een derde deel van dat bedrag garant (€ 3.986.000).

Realisatie van het risico 2025:
In de begroting 2025 werd dit risico ingeschat op 10% van de garantstelling. Hoewel de grondverkopen achterblijven bij de bijgestelde verwachting zoals opgenomen in de begroting 2025 van het bedrijvenpark H2O blijft het risico klein. Het risicobedrag 2025 is vastgesteld op 10% van het gedeelte van het huidige rekening courant krediet waarvoor wij garant staan zijnde € 399.000,-.

Hoogte van het risicobedrag
Het risicobedrag is vastgesteld op €399.000,-.

Wijze van berekening
Door elk van de drie gemeenten is voor een bedrag van € 13 miljoen aan garantstelling ten opzichte van de kredietfaciliteit bij financiers verleend. De langlopende lening is in 2022 volledig afgelost waarbij bedrijvenpark H2O gebruik maakt van een kortlopende kredietfaciliteit. De kortlopende kredietfaciliteit bedraagt per 14 september 2025 € 11.957.649. Elke gemeente staat garant voor 1/3 deel van € 11.957.649 zijnde € 3.986.000. Het risicobedrag is 10% van deze € 3.986.000.

Beheersing van het risico
Om de risico's te beheersen stellen we jaarlijks een risicomanagement-rapportage op voor de betrokken gemeenten. Het Bedrijvenpark maakt jaarlijks een grondexploitatieberekening en een liquiditeitsprognose.

't Veen 268.000

De investeringen voor 't Veen worden op twee manieren verhaald: privaatrechtelijk via anterieure overeenkomsten en publiekrechtelijk via posterieure overeenkomsten en het omgevingsplan. Volgens de richtlijnen van de Commissie BBV moeten deze kosten binnen vijf jaar worden terugverdiend. Op dit moment maakt de gemeente echter ook kosten waarvoor nog geen anterieure overeenkomsten zijn gesloten. Deze kosten worden daarom meegenomen in de berekening van het (bruto) financiële risico. Hierbij geldt een afbouwsystematiek: in het eerste jaar telt 20% van deze kosten mee als risico, in het tweede jaar 40%, oplopend tot 100% na vijf jaar. Subsidies van het Rijk en de Provincie worden op basis van de 'percentage of completion' (POC)-methode in mindering gebracht op deze kosten. De ontvangen dekking wordt daarbij verrekend met de oudste gemaakte kosten.
Dit leidt tot het volgende overzicht:

Jaar	Kosten	Vrijval subsidie	% kans risico	Bruto risico
2018	90.000	90.000	100%	0
2019	224.000	38.000	100%	186.000
2020	241.000		100%	241.000
2021	415.000		80%	332.000
2022	525.000		60%	315.000
2023	549.000		40%	220.000
2024	449.000		20%	90.000
Totaal	**2.493.000**	**128.000**		**1.384.000**

Ultimo 2024 is een voorziening getroffen van € 428.000 voor het bruto financiële risico dat ouder is dan vijf jaar. Daarnaast is een reserve van € 162.000 beschikbaar om (een deel van) het risico af te dekken dat voortkomt uit nog niet verhaalde kosten uit het verleden.
De kans dat deze kosten uiteindelijk niet verhaald kunnen worden, wordt als gering ingeschat (20%). Het totale bruto risico bedraagt € 1.384.000, waarvan € 428.000 al is voorzien. Het resterende risico komt daarmee uit op € 956.000. Op basis van de inschatting van 20% bedraagt het verwachte bruto risico € 191.000. Na aftrek van de beschikbare reserve van € 162.000 resteert een netto financieel risico van € 29.000.

Omgevingswet 821.000

Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. De Omgevingswet is 1 januari 2024 in werking

getreden. De impact op de leges zal de komende periode duidelijk worden en wordt verwerkt in de bestuursrapportages en de begroting voor de jaren 2026 en verder. Voor 2026 t/m 2029 is in totaal hiervoor circa € 821.000 nodig.	
Renterisico op nog aan te trekken leningen Volgens de begroting 2026 en meerjarenraming 2027 t/m 2029 verwachten wij nog € 30 miljoen aan langlopende leningen aan te trekken. Voor deze vanaf 2026 aan te trekken leningen is een rentelast van 3,50% in de meerjarenraming meegenomen. De marktrente (28-08-2025) voor een lening van 10 jaar circa 3,02%. De rente kan nog met 0,5% stijgen voordat een risico zich voordoet. De rentevisie in de paragraaf financiering verwacht geen stijgende rente, waarmee dit risico op € 0 wordt geplaatst.	-/-
Woonzorgzone (effecten prijsstijgingen) Voor het project woonzorgzone zijn vier belangrijke risico's geïdentificeerd: kostenverhoging bij verdere planuitwerking, bodemverontreiniging, vertraging in de planvorming en een lagere opbrengst door het niet volledig realiseren van middeldure huur. Deze risico's zijn gekwantificeerd op basis van inschattingen van kosten en waarschijnlijkheid van optreden. Het totaal van de nominale risicobedragen bedraagt circa € 1.340.000. Op basis van de ingeschatte waarschijnlijkheden (55%) komt het gewogen risicobedrag uit op € 735.000.	735.000
Inflatierisico investering gebouwen Voor de komende jaren staan enkele forse investeringen in gebouwen op de planning. In de achterliggende periode is de inflatie op bouwmaterialen fors geweest. De budgetten voor de investeringen in de gebouwen zouden door de stijging van de inflatie mogelijk ontoereikend zijn. De schatting voor de inflatie is 3%. Voor de volgende onderwerpen staan de volgende budgetten geraamd: IKC I à € 10.500.000 IKC II à € 7.400.000 Stadhuis à € 2.500.000 Totale investering van € 20.400.000. Het inflatierisico schatten wij in op ongeveer 1% waarmee dit risico op € 20.400.000 x 1% = € 204.000 uitkomt.	204.000
Opgave opvang vanuit de Spreidingswet Op 1 februari 2024 is de Spreidingswet ingegaan. Deze wet verplicht gemeenten om asielzoekers en statushouders te huisvesten. Gemeenten moeten daarbij locaties beschikbaar stellen voor de duur van minimaal 5 jaar. De grote instroom asielzoekers leidt tot een hogere huisvestings-taakstelling wanneer de personen een verblijfsvergunning krijgen. Deze opgave past niet binnen onze reguliere woningvoorraad. Dit maakt dat er extra inzet nodig is op de realisatie van huisvesting voor deze doelgroep. Naast de doelgroepen in de Spreidingswet heeft elke gemeente ook een opgave in de opvang van Oekraïense ontheemden. Op basis van deze opgaven is in Hattem gestart met het project Tijdelijke Huisvesting. Vanuit de raad is op 21 maart 2023 gevraagd om ook de doelgroepen Hattemse jongeren en spoedzoekers toe te voegen aan dit project. Een opgave van deze omvang is een grote uitdaging voor de gemeente Hattem en vraagt forse inzet. De urgentie is hoog; landelijk wordt er een beroep gedaan op gemeenten om locaties te creëren om de vastgelopen asielketen in beweging te krijgen en te voorkomen dat mensen op straat staan of in de buitenlucht slapen. Voor de opvang van Oekraïense ontheemden in de Bongerd hebben we vervolghuisvesting gerealiseerd, maar deze is op bepaalde locaties van tijdelijke aard. De verwachting is niet dat de oorlog in Oekraïne op korte termijn eindigt en daarmee blijft opvang nog lange tijd noodzakelijk. Hiervoor nemen wij vooralsnog een risico op van € 1 miljoen. De kans dat dit risico zich voor zal doen, schatten wij in op 60%.	600.000

Bepaling weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen getroffen zijn.

Weerstandscapaciteit.
De weerstandscapaciteit is als volgt berekend:

Incidentele weerstandscapaciteit	5.634.000	
Structurele weerstandscapaciteit	16.000	
Begrotingsresultaat 2025	81.000	
	5.731.000	

Risico's.
De risico's kunnen worden onderverdeeld in 3 onderdelen:

Incidentele risico's exploitatie:		
algemene risico's	2.019.000	
specifieke risico's	3.752.000	
		5.771.000
Incidentele risico's bouwgrondexploitatie		1.032.000
		4.739.000

Weerstandsvermogen

Omschrijving	Weerstandscapaciteit	Risico's	Totaal
Exploitatie			
incidenteel	5.715.000	4.739.000	976.000
structureel	16.000	0	16.000
Bouwgrondexploitatie			
incidenteel	0	1.032.000	-1.032.000
Generaal totaal	5.731.000	5.771.000	-40.000

Er resteert geen weerstandsvermogen om de niet gekwantificeerd risico's op te vangen als alle risico's zich tegelijk voordoen.

Conclusie
Om financiële tegenvallers te kunnen absorberen wanneer risico's zich voordoen, dient de gemeente over een buffer te beschikken. Echter, de structurele risico's zijn hoger dan de structurele buffer. Het weerstandsvermogen – de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de risico's – bepaalt in hoeverre de gemeente in staat is de financiële gevolgen van opgetreden risico's op te vangen. De weerstandsratio drukt het weerstandsvermogen van de gemeente uit als een verhoudingsgetal.
Gebruikelijk wordt de ratio als volgt weergegeven:

$$\text{Weerstandsratio} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Risico's (risicoprofiel)}} \quad \frac{\text{€ 5.731.000}}{\text{€ 5.771.000}} = 0{,}99$$

Het weerstandsvermogen is matig (> 0,8 – 1,0) om de gevolgen van de risico's op te kunnen vangen.
Ter vergelijking: begroting van 2025 was 0,94. In de jaarrekening van 2024 was deze ratio 1,13.

Weerstandsratio

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen gebruiken we een waarderingstabel die in samenwerking tussen het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) en de Universiteit Twente is opgesteld. Ons weerstandsvermogen valt in de waarderingsklasse B en is daarmee 'ruim voldoende' om de gevolgen van de risico's op te kunnen vangen.

Waardering	Ratio weerstandsvermogen	betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	> 1,4 – 2,0	Ruim voldoende
C	> 1,0 – 1,4	Voldoende
D	> 0,8 – 1,0	Matig
E	> 0,6 – 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV)

In 2015 is naar aanleiding van het rapport van de commissie Depla een wijziging van het BBV doorgevoerd. Deze wijziging heeft betrekking op het verplicht opnemen in de gemeentebegroting van een set financiële kengetallen.
De kengetallen geven zicht op de financiële positie van de gemeente en bieden de mogelijkheid om gemeenten onderling te vergelijken. De kengetallen dragen daarmee bij aan de controlerende en de kader stellende taak van de raad. De vijf kengetallen zijn:

1. Netto schuldquote
2. Solvabiliteitsratio
3. Grondexploitatie
4. Structurele exploitatieruimte
5. Belastingcapaciteit

Begroting 2026 (x € 1.000)		Verloop van de kengetallen					
	Vaststelling kengetallen (in procenten)	2024 (jrk)	2025	2026	2027	2028	2029
1	**Netto schuldquote**	98%	119%	149%	144%	144%	146%
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen en kapitaal	72%	95%	127%	123%	124%	127%
2	**Solvabiliteitsratio**	11,5%	9,7%	9,0%	9,6%	10,5%	10,7%
	Solvabiliteitsratio gecorrigeerd excl. doorleningen	12%	10%	9%	10%	11%	11%
3	**Structurele exploitatieruimte**	1,01%	0,09%	2,44%	0,90%	2,44%	1,36%
4	**Grondexploitatie**	2,58%	3,05%	1,15%	-0,18%	0,00%	0,00%
5	**Belastingcapaciteit**	111%	107%	112%	117%	122%	122%

Netto schuldquote

1. De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.
   Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Begroting 2026 (x € 1.000)		(A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%											
1	Kengetal Netto schuldquote:	2024 (jrk)		2025		2026		2027		2028		2029	
A	Totaal vaste schulden	39.635		37.430		55.725		54.249		55.877		58.102	
B	Totaal netto vlottende schulden	1.389		5.529		1.389		1.389		1.389		1.389	
C	Totaal overlopende passiva	10.394		10.394		10.394		10.394		10.394		10.394	
D	Totaal financiële vaste activa/gecorrigeerd	0	9.033	0	8887	0	8.661	0	8.523	0	8.384	0	8.243
E	Totaal uitzettingen	9.052		4.610		4.610		4.610		4.610		4.610	
F	Totaal liquide middelen	4.546		103		103		103		103		103	
G	Totaal overlopende activa	3.691		4.127		2.727		1.893		1.893		1.893	
H	Totaal saldo van baten	34.794		37.394		40.371		41.229		42.386		43.404	
	Kengetal (%)	98%	72%	119%	95%	149%	127%	144%	123%	144%	124%	146%	127%

Solvabiliteitsratio

2. De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.
   Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.
   De gemeente heeft een noemenswaardig deel van haar vermogen doorgeleend aan derden. In onderstaande tabel geven wij ook inzicht in het kengetal exclusief deze doorleningen.

Begroting 2026 (x € 1.000)		(A/B x 100%)					
2	Kengetal Solvabiliteitsratio:	2024 (jrk)	2025	2026	2027	2028	2029
A	Eigen vermogen	7.027	6.159	7.105	7.438	8.434	8.987
B	Balanstotaal	61.274	63.412	78.612	77.652	80.702	84.005
	Kengetal	11,5%	9,7%	9,0%	9,6%	10,5%	11%
	Doorleningen	1.045	1.045	1.045	1.045	1.045	1.045
B	Balanstotaal excl. doorleningen	60.229	62.367	77.567	76.608	79.657	82.960
	Kengetal excl. doorleningen	12%	10%	9%	10%	11%	11%

Structurele exploitatieruimte

3. Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten.
   De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten uit te drukken in een percentage.
   In het BBV wordt een overzicht gevraagd van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma tenminste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaal bedrag kunnen worden opgenomen. In het BBV wordt ook een overzicht gevraagd van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Deze gegevens moeten ook worden verstrekt voor de meerjarenraming.
   Op basis van deze gegevens kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend. Daarbij wordt het saldo opgeteld van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves.

Begroting 2026 (x € 1.000)		((B-A) + (D-C))/(E) x 100%					
3	Kengetal structurele exploitatieruimte:	2024 (jrk)	2025	2026	2027	2028	2029
A	Structurele lasten	34.448	37.108	39.423	40.897	41.390	42.851
B	Structurele baten	34.794	36.979	40.371	41.229	42.386	43.404
C	Structurele toevoegingen aan de reserves	0	367	0	0	0	0
D	Structurele onttrekkingen aan de reserves	5	529	39	39	39	39
E	Totaal saldo van baten	34.794	37.394	40.371	41.229	42.386	43.404
	Kengetal	1,01%	0,09%	2,44%	0,90%	2,44%	1,36%

Grondexploitatie

4. Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

Begroting 2026 (x € 1.000)		(A+B)/C x 100%					
4	Kengetal grondexploitatie	2024 (jrk)	2025	2026	2027	2028	2029
A	Niet in exploitatie genomen gronden	0	0	0	0	0	0
B	Bouwgronden in exploitatie	897	1.141	464	-73	0	0
C	Saldo baten	34.794	37.394	40.371	41.229	42.386	43.404
	Kengetal	2,58%	3,05%	1,15%	-0,18%	0,00%	0,00%

Belastingcapaciteit

5. De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.
   De uitkomst van de berekening van dit kengetal is voor het jaarverslag hetzelfde als bij de begroting. Het kengetal hoeft dus voor het opnemen in het jaarverslag niet opnieuw te worden berekend. Het toch opnieuw opnemen houdt verband met het feit dat de kengetallen gezamenlijk en in samenhang bezien inzicht geven in de financiële positie van een gemeente.

Begroting 2026 (x € 1.000)		(A+B)/C x 100%							
5	Kengetal belastingcapaciteit:	2024 (jrk)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
A	OZB-lasten gezin (WOZ: € 444.000)	582	617	688	767	855	889	925	962
B	Rioolheffing gezin	239	240	254	269	285	302	320	339
C	Afvalstoffenheffing gezin (incl. ledigingen)	238	292	305	317	330	343	356	371
D	Heffingskorting	0	0	0	0	0	0	0	0
E	Totale woonlasten gezin (A+B+C-D)	1.059	1.149	1.247	1.353	1.470	1.534	1.601	1.672
F	Woonlasten landelijk gemiddelde voorafgaand jaar	957	1.072	1.115	1.160	1.206	1.254	1.304	1.356
	Kengetal	111%	107%	112%	117%	122%	122%	123%	123%

C

Onderhoud kapitaalgoederen

• Inleiding

De gemeente Hattem heeft ongeveer 2.428 hectare aan openbare ruimte in beheer. Veel activiteiten vinden hier plaats zoals wonen, werken, zich verplaatsen spelen en recreëren. Voor deze activiteiten zijn kapitaalgoederen nodig zoals wegen, riolering, openbaar groen, openbare verlichting en gebouwen.
Het beleid van de gemeente Hattem voor het onderhoud kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in de nota's:

- Beleids- en beheerplan water en riolering;
- Visiedocument Beheer Openbare Ruimte;
- Meerjarige onderhoudsplanning wegen en kunstwerken;
- Beleidsplan openbare verlichting gemeente Hattem;
- Gemeentelijk Verkeer en vervoerplan (GVVP);
- Uitvoeringsprogramma GVVP;
- Groenstructuurvisie Hattem;
- Kwaliteitsboek Inrichting Openbare Ruimte gemeente Hattem;
- Meerjarenonderhoudsplan gebouwen.

• Ontwikkelingen

De kapitaalgoederen worden zowel technische (korte termijn) als cyclische (midden-lange en lange termijn) beheert. De beheercyclus bestaat uit:

- dagelijks onderhoud
- meldingen openbare ruimte
- inspecties
- beoordelen inspecties
- opstellen maatregelen
- uitvoeren onderhoud
- opleveringsinspectie

- **Openbare ruimte**
  Voor wegen, kunstwerken, riolering en groen maken wij gebruik van het assetmanagement programma GBI World. De vaste gegevens worden per asset in GBI World opgeslagen. We werken aan een situatie waarin we exact weten wat we beheren tot op het niveau van rioolbuistype, verhardingstype, beplantingssoort (bomen), enzovoort. Alle bekende gegevens worden aan de objecten toegevoegd zoals oppervlak, lengte, breedte, diameter, hoogte, aanleg- of plaatsingsjaar, soort enzovoort.

  Alle objecten worden periodiek geïnspecteerd:
  - wegen 1 x per 2 jaar
  - kunstwerken, 1x per jaar visueel en 1x per 7 jaar specifiek
  - riolering ouder dan 20 jaar; 1x per 10 jaar
  - attentiebomen worden jaarlijks geïnspecteerd, overige bomen worden 3-jaarlijks gecontroleerd met een BVC (boomveiligheidscontrole) volgens Handboek Bomen. Indien nodig wordt nader onderzoek uitgevoerd naar bv. stabiliteit of andere gebreken
  - groen; kwaliteitsschouw, meerdere keren per jaar
  - openbare verlichting, 2 schouwrondes per jaar

De resultaten worden in het beheersysteem omgezet in kwalitatieve maatregelen voor de korte termijn (tot 5 jaar). Voor de lange termijn wordt gebruik gemaakt van de cyclische benadering. Deze cycli worden bepaald op basis van landelijke richtlijnen en de plaatselijke ervaring.

Het opstellen van de maatregelen wordt afgestemd tussen de verschillende disciplines in de openbare ruimte voor het vergroten van efficiëntie. Ook wordt de uitvoering van nieuwe ontwikkelingen vanuit bijvoorbeeld, het delta programma ruimtelijke adaptatie (DPRA) en het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP) hierin meegenomen.

Op deze manier bereiden wij het groot onderhoud en/of reconstructies in de openbare ruimte integraal voor. De investeringen voor reconstructies en vervanging worden opgenomen in het meerjaren investeringsprogramma (MIP). Ieder jaar wordt deze investeringsplanning bijgesteld en aangevuld.

- **Waterhuishouding en Rioolbeheer**
  Met het vaststellen van het beleids- en beheerplan water en riolering in 2020 heeft de gemeenteraad gekozen voor een klimaat adaptief beleid. In de komende jaren blijven we investeren in afkoppelen. Stimuleren we particulieren om regenwater af te koppelen van de riolering en de tuinen te vergroenen. In de Hemelwatervisie is opgenomen hoe wij om willen gaan met regenwater zodat wij gerichte keuzes kunnen maken voor wat betreft het infiltreren, vasthouden en afvoeren van regenwater.

  Het "optimale" moment om het riool te repareren, renoveren of vervangen wordt in samenhang met de rest van de openbare ruimte (wegen, groen) bepaald. Het meten en monitoren van de kwaliteit van de rioolleidingen speelt hierbij een belangrijke rol. Met deze andere aanpak is de theoretische levensduur van de rioleringsbuizen losgelaten. De kwaliteit van de rioolleidingen is een belangrijk aspect waarmee het "optimale" moment wordt bepaalt. Ook wordt er meer naar nieuwe methoden gekeken om een ongestoorde afvoer van ons (afval)water te garanderen.
  De koppeling met wegbeheer blijft belangrijk, omdat een deel van de verharding wordt bekostigd vanuit de rioolheffing en om desinvesteringen voorkomen worden.

  Naast de reguliere onderhoudsbudgetten bedraagt het investeringsvolume dat voor de periode 2026 t/m 2029 op het MIP is opgenomen voor het taakveld water en klimaatadaptatie respectievelijk:

2026	2027	2028	2029
€ 3.117.800	€ 2.150.100	€ 207.600	€ 111.000

  Verder staat voor de komende jaren groot onderhoud gepland aan de drukriolering. In 2023 zijn de pompen en gemalen van de drukriolering geïnventariseerd en geïnspecteerd. De resultaten van deze inventarisatie en inspectie vormen de basis voor het groot onderhoud van de komende jaren.

- **Beheer Openbare Ruimte (BOR)**
  De openbare ruimte in beheer van de gemeente Hattem is circa 209 ha groot en is opgebouwd uit bos (ca. 76 ha), wegen (ca. 69 ha) en groen (ca. 64 ha). In deze openbare ruimte staat een groot aantal te beheren objecten, zoals bomen, banken, lichtmasten, verkeersborden, etc.

  Op 22 juni 2009 heeft de Raad de nota 'Evaluatie BOR' vastgesteld. Dit document is het beleidskader voor het onderhoud van groen en wegen, zowel ten aanzien van het technisch onderhoud als het schoonhouden van deze openbare ruimte. Voor alle onderdelen van de openbare ruimte en typen gebieden staat in de 'Evaluatie BOR' de wenselijke en haalbare onderhoudskwaliteit. De raad kan het onderhoudsniveau jaarlijks wijzigen.

  In onderstaande tabel is de kwaliteit van het vastgestelde straatbeeld weergegeven.

	stadshart	woonwijk	buiten wonen	buitengebied	begraafplaats	Netelhorst bedrijventerrein	H2O bedrijventerrein	hoofdstructuur wegen
verharding	B	C	C	C	B	C	B	C
groen	A	B	B	B	A	C	B	C
meubilair	B	C	C	C	B	C	B	C
onkruid /zwerfvuil	B	C	C	C	B	C	B	C

De komende periode werken we aan heldere richtlijnen en voorwaarden voor o.a. de adoptie van groen op basis van de visie en ambities uit de Groenstructuurvisie. Daarbij houden wij rekening met de ruimtelijke impact van actuele thema's zoals de energietransitie en klimaatadaptatie.

- **Wegbeheer**
  Het onderhoudsniveau van de wegen is op niveau C vastgesteld met uitzondering van Bedrijventerrein H2O en de Binnenstad waar niveau B geldt. Steeds meer wegen in vooral de woonwijken en het buitengebied komen op de ondergrens van de vastgestelde kwaliteit. Als goed beheerder zoeken we naar een optimale verhouding tussen de onderhoudskosten en de vervangingsinvesteringen, zoveel mogelijk afgestemd op GVVP en vervanging van riolering.

  De afstemming tussen de maatregelen wegen en riolering is in het voorjaar na de cyclische inspectieronde van de wegen (Q3 2023) geactualiseerd en vertaald naar uitvoeringsplannen en projecten voor het meerjaren investeringsplan.

  Naast de reguliere onderhoudsbudgetten bedraagt het investeringsvolume dat voor de periode 2026 t/m 2029 op het meerjaren investeringsprogramma is opgenomen voor het taakveld wegen respectievelijk:

2026	2027	2028	2029
€ 3.687.400	€ 1.450.600	€ 999.000	

- **Civiel technische kunstwerken**
  De gemeente Hattem heeft 18 bruggen, 2 steigers, 2 vlonders en 6 duikers in beheer. In 2023 zijn deze kunstwerken geïnspecteerd en is een meerjaren onderhoudsplanning opgesteld voor de periode 2023-2033. De uitvoering van het onderhoud en de vervangingen wordt in overeenstemming met de planning uitgevoerd en opgenomen in het MIP. Daarnaast heeft de gemeente ook diverse grondkeringen en muren in beheer. Deze zijn in 2025 geïnventariseerd en worden in 2026 geïnspecteerd en verwerkt in GBI World.

- **Openbare Verlichting**
  De openbare verlichting in Hattem is de afgelopen jaren voorzien van Led verlichting. In 2026 worden een aantal lichtmasten op basis van leeftijd (>35 jaar) geïnspecteerd om de technische staat te bepalen. Afhankelijk van de uitkomsten van deze inspectie zullen enkele oudere lichtmasten die einde levensduur zijn vervangen worden.

- **Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP):**
  In 2018 is het GVVP vastgesteld vanwege nieuwe ontwikkelingen en aangepaste wet- en regelgeving. Om uitvoering te geven aan het GVVP is in 2019 het uitvoeringsprogramma GVVP 2019-2023 vastgesteld door het college. De uit het uitvoeringsprogramma voortvloeiende benodigde maatregelen zijn in het MIP opgenomen en veelal geïntegreerd met herinrichting / reconstructie van wegen.

- **Openbaar groen bomen**
  In 2021 is de Groenvisie Hattem vastgesteld. Om uitvoering te geven aan het plan is een uitvoeringsplan opgesteld. De komende jaren werken we aan de implementatie van de Groenvisie en uitvoering van de maatregelen, o.a. met een beheerplan groen en een beheerplan maaien bermen en sloten.

- **Speeltuinen en speelweiden**
  In 2025 is het beleidsplan spelen door de raad aangenomen. In een amendement is vastgelegd dat de vervanging van speelplekken jaarlijks wordt geëvalueerd en dat ook uitvoeringsbudget voor het komende jaar daarbij bij de raad wordt aangevraagd. In 2026 staan de volgende speeltuinen op de planning voor vervanging: ABC speeltuin aan de Allee en de Rode Berk aan de Berkenlaan, beide zijn verbonden aan een speeltuinvereniging. Daarnaast worden de speelplekken aan de Hessenweg, Zevenhuizen, Klaas Adamsweg en het Tinnenplein vervangen.

- **Vastgoed (onderhoud gebouwen)**
  Het vastgoed van Gemeente Hattem wordt op basis van het meerjaren onderhoudsplan (MJOP) onderhouden. Jaarlijks wordt het MJOP up-to-date gehouden middels periodieke jaarlijkse controles.

  In 2023 is een forse prijsstijging van het onderhoud geconstateerd. Dit heeft geleid tot het bijstellen van de uitgangspunten bij de voorziening. De dotatie wordt door de raad bij aanvang van de zittingsperiode vastgesteld, dit is ook het moment waarop de nieuwe dotatie voor het onderhoud van de gemeentelijk panden, voor de komende zittingsperiode wordt bepaald. De mogelijke meer- of minderkosten zullen jaarlijks verrekend worden met de te vormen voorziening. In het voorliggende MJOP zijn 2 onderwerpen niet verwerkt:
  - Voor het onderhoud van het Stadhuis zijn er in de periode van 2024 - 2027 geen onderhoudskosten meegenomen in het MJOP vanwege de mogelijke verbouwing van het stadhuis. Omdat er geen scenario keuze is gemaakt voor de verbouwing/renovatie van het stadhuis heeft de raad in juni 2024 een budget van € 4 miljoen beschikbaar gesteld tot 2029, in 2025 is het budget aangepast

naar €2,5 miljoen tot 2029. Deze kosten zijn voor het onderhouden en vervangen van de installatie en herstellen van bouwkundige gebreken.

- In het huidige MJOP zijn geen extra klimaatmaatregelen voor het verduurzamen van gebouwen meegenomen. Dit dient in de komende periode nader uitgewerkt te worden.

Het voorliggende MJOP is in de periode van 2024-2037 betaalbaar en binnen de budgettaire kaders voor het onderhoud mogelijk.
Wij onderscheiden drie soorten onderhoud; planmatig , contractonderhoud en klachten-onderhoud.

- *Planmatig onderhoud*
  Voor gebouwen maken wij gebruik van het meerjarenonderhoudsprogramma. We stellen hierbij per gebouw een onderhoudsplan op voor een termijn van 10 jaar. Voor de langere termijn wordt gebruik gemaakt van de cyclische benadering.
- *Contract onderhoud*
  Bestaat uit jaarlijks terugkerend (installatie)onderhoud, met een preventief karakter.
- *Klachtenonderhoud*
  Dagelijkse meldingen van storingen loopt via meldingen openbare ruimte (MOR) of komen binnen per mail via onderhoud@hattem.nl.
- *Verduurzamingsmaatregelen t.b.v. onderhoud*
  De maatregelen die onze gebouwen verduurzamen zijn in 2023 uitgewerkt binnen het normale planmatige onderhoud of vervangingsonderhoud. Extra verduurzamingsmaatregelen zijn niet opgenomen in het MJOP.

D

Financiering

• Inleiding

Bij de uitoefening van de treasuryfunctie worden de regels in acht genomen, welke in de wet Financiering decentrale overheden (wet Fido), de door raad vastgestelde financiële verordening en in het BBV zijn opgenomen.
De wet Fido bevat instrumenten om de risico's te mitigeren die gemeenten lopen bij het lenen en het uitzetten van financiële middelen. In deze wet is onder meer een verbod opgenomen voor het inzetten van financieringsmiddelen voor andere dan publieke doelen.
Samen met de financiële regelgeving van de Gemeentewet en de Financiële verhoudingswet, met het artikel 12-regime en het financiële toezicht draagt de wet Fido bij aan het grote vertrouwen van de financiële sector in de overheid. Overheidsorganen hebben daardoor gunstige financierings-voorwaarden.

• Ontwikkelingen

- BBV-wijzigingen
  In de Notitie Rente 2023 van de commissie BBV is de regelgeving voor rente geactualiseerd. De nieuwe bepalingen en richtlijnen gelden vanaf het begrotingsjaar 2025.
  De doelstelling van deze notitie is:
  - een eenduidige handelwijze rond rente bij gemeenten (harmonisering);
  - het stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in begroting en jaarstukken;
  - het vergroten van de transparantie over de wijze waarop rente wordt toegerekend.

  De notitie bevat zowel wettelijke bepalingen als aanbevelingen. De belangrijkste wijzigingen zijn:
  - Voor de berekening van het rentepercentage voor het grondbedrijf wordt opnieuw uitgegaan van de omslagrente.
  - Bij het publiekrechtelijk kostenverhaal in faciliterende grondexploitaties (conform de Omgevingswet) moet voor de rentetoerekening een ander rentepercentage worden gebruikt, namelijk de gemiddelde rentelast over het rentedragende vreemd vermogen.

• Financiering

- **Algemeen**
  De treasuryfunctie omvat alle activiteiten gericht op:
  - het besturen en beheersen van financiële vermogenswaarden, stromen, posities en de daaraan verbonden risico's;
  - het verantwoorden daarover;
  - en het houden van toezicht.

  De treasuryfunctie bestaat uit vier deelfuncties:
  1. Risicobeheer
  2. Gemeentefinanciering
  3. Kasbeheer
  4. Debiteuren- en crediteurenbeheer

  De financieringsfunctie is daarbij beperkt tot publieke doeleinden en dient altijd prudent te worden uitgevoerd.

- **Schatkistbankieren**
  Schatkistbankieren houdt in dat decentrale overheden hun tegoeden aanhouden in de Nederlandse schatkist. Het doel hiervan is het verlagen van de schuld van de Economisch Monetaire Unie (EMU).
  - Gemeenten zijn verplicht overtollige liquide middelen te storten in de schatkist of bij andere decentrale overheden.
  - Onder 'overtollig' worden middelen verstaan die niet direct nodig zijn voor de publieke taak.
  - Door dit systeem hoeft de Nederlandse staat minder geld te lenen op de financiële markten, wat leidt tot een lagere staatsschuld en EMU-schuld.

  Een bijkomend voordeel is dat de risico's voor decentrale overheden op hun tegoeden sterk worden beperkt. Gemeenten behouden wel de mogelijkheid om leningen te verstrekken en middelen uit te zetten voor publieke taken.
  Voor het aanhouden van liquide middelen buiten de schatkist geldt een drempelbedrag. Voor Hattem is dit bedrag in 2026 en verder vastgesteld op € 1.000.000 (zijnde 2% van het begrotingstotaal, met een minimum van € 1.000.000 bij een begroting lager dan € 500 miljoen). Alles boven dit bedrag moet worden gestort bij de schatkist.

- **Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën (Wet Hof) en het EMU-saldo**
  In 2011 hebben de Europese regeringsleiders afspraken gemaakt om de financiële stabiliteit van de EU en de eurozone te waarborgen. Deze afspraken zijn in Nederland vastgelegd in de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof).
  - De hoogte van de overheidsschuld en de jaarlijkse groei daarvan (het EMU-saldo) zijn genormeerd.
  - Voor decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) geldt een gezamenlijk plafond voor het totale EMU-tekort per jaar.

  Gevolgen:
  - Grote incidentele investeringen in activa kunnen in een bepaald jaar leiden tot een tekort.
  - Voor individuele gemeenten kan het EMU-saldo daardoor flink schommelen.

  Als referentiewaarde geldt circa 4% van het begrotingstotaal. Voor de gemeente Hattem betekent dit ongeveer € 1 miljoen.
  Volgens artikelen 20 en 23 van het nieuwe BBV moeten gemeenten het meerjarige EMU-saldo inzichtelijk maken. Dit wordt weergegeven in een kasstroombalans per ultimo van het jaar, inclusief het EMU-saldo van het huidige en voorgaande verslagjaar.

Financiële sfeer

x € 1.000,-	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Investeringen Financiële Vaste Activa	10.730	10.584	10.357	10.219	10.080	9.940
Financieringsoverschot/werkkapitaal	1.063	-7.083	-4.343	-5.177	-5.177	-5.177
Vaste Schuld	-39.635	-37.430	-55.725	-54.249	-55.877	-58.102
Vorderingen saldo (Cumulatief EMU)	**-27.842**	**-33.929**	**-49.710**	**-49.206**	**-50.973**	**-53.339**
Toename/afname EMU-saldo	**-2.985**	**-6.087**	**-15.782**	**504**	**-1.767**	**-2.366**

De toename van het EMU-saldo in de jaren 2024 tot en met 2028 bedraagt afgerond € 40 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de hoge investeringsambitie van de gemeente Hattem, zoals ook zichtbaar is in de groei van de materiële vaste activa.

Reële sfeer

x € 1.000,-	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal Eigen Vermogen	7.027	6.159	7.105	7.438	8.434	8.987
Totaal (Im)materiële Vaste Activa	-36.099	-41.196	-57.905	-60.530	-61.302	-67.005
Voorzieningen	2.828	3.900	3.998	4.183	4.608	5.133
Voorraad grondbedrijf	-1.598	-2.792	-2.909	-297	-2.713	-453
Vorderingen saldo (Cumulatief EMU)	**-27.842**	**-33.929**	**-49.710**	**-49.206**	**-50.973**	**-53.339**
Toename/afname EMU-saldo	**-2.985**	**-6.087**	**-15.782**	**504**	**-1.767**	**-2.366**

In de septembercirculaire 2025 (met een normering voor drie jaar) zijn per gemeente referentiewaarden vastgesteld. Voor Hattem geldt:
- Begrotingstotaal 2025: € 37.922.000
- Referentiewaarde: -5% = -€ 1.890.000

Dit betekent dat Hattem binnen de macro-norm meetelt voor een geraamde afname van het EMU-saldo met € 1.890.000. Voor 2026 wordt deze norm ruim overschreden.

EMU-saldo t.o.v. de Referentiewaarde

x € 1.000,-	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Vorderingen saldo (Cumulatief EMU)	-27.842	-33.929	-49.710	-49.206	-50.973	-53.339
Toename/afname EMU-saldo t.o.v. vorig jaar	-2.985	-6.087	-15.782	504	-1.767	-2.366
Referentiewaarde (septembercirculaire 2025)	-1.378	-1.799	-1.890	-1.890	-1.890	-1.890
Saldo boven (+) of onder (-) de referentiewaarde	**-1.607**	**-4.288**	**-13.892**	**2.394**	**123**	**-476**

- **Risicobeheer.**

De Wet Fido benoemt de uitgangspunten voor risicobeheer. Daarbij worden de volgende risico's onderscheiden:

- renterisico's
- koersrisico
- kredietrisico
- intern liquiditeitsrisico
- valutarisico

Binnen het renterisicobeheer worden twee hoofdactiviteiten uitgevoerd:

1. Kasgeldlimiet (per kwartaal)
2. Renterisiconorm (jaarlijks)

1. Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een instrument om renterisico's bij kortlopende financiering te beperken.

- Jaarlijks bepaalt het ministerie welk bedrag gefinancierd mag worden met kort geld (rekening-courant en kortlopende leningen).
- De limiet bedraagt momenteel 8,5% van het begrotingstotaal bij aanvang van het begrotingsjaar.
- Per kwartaal wordt het gemiddelde kassaldo berekend en getoetst aan deze kasgeldlimiet.

Bij structurele overschrijding (langer dan drie kwartalen):

- moet de vlottende schuld worden geherfinancierd met een langlopende lening;
- moet de provincie worden geïnformeerd en een ontheffing worden aangevraagd.

Onderstaand overzicht laat de kasgeldlimiet voor de jaren 2025 tot en met 2029 zien.

(€ x 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Begrote kasgeldlimiet	Budget	Budget	Budget	Budget	Budget
Begrotingstotaal (lasten) primaire begroting	37.193	39.372	40.853	41.346	42.807
Kasgeldlimiet 8,5% hierover	3.161	3.347	3.472	3.514	3.639

2. Renterisiconorm

De renterisiconorm is bedoeld om de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente te beperken. De norm bedraagt jaarlijks 20% van het begrotingstotaal. Het renterisico van de vaste schuld wordt daarmee vergeleken. Uit de berekeningen blijkt dat het renterisico onder de norm blijft.

Bij het afsluiten van nieuwe leningen wordt gestuurd op spreiding in looptijden en/of jaarlijkse aflossingen, met als doel de rentelasten te minimaliseren.

	(Bedragen x EUR 1.000)					
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Renterisico op vaste schuld	budget	budget	budget	budget	budget	budget
1. Renteherzieningen	0	0	0	0	0	0
2. Aflossingen	2.180	2.184	2.200	2.203	2.206	2.210
3. Renterisico op vaste schuld (1 + 2)	**2.180**	**2.184**	**2.200**	**2.203**	**2.206**	**2.210**

4 Renterisiconorm	2024	2025	2026	2027	2028	2029
4a. Begrotingstotaal (lasten, volgens prim. begroting)	31.030	34.448	39.372	40.853	41.346	42.807
4b. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%	20%	20%
4. Renterisiconorm	**6.206**	**6.890**	**7.874**	**8.171**	**8.269**	**8.561**

Toets Renterisiconorm	2024	2025	2026	2027	2028	2029
3. Renterisico op vaste schuld	2.180	2.184	2.200	2.203	2.206	2.210
4. Renterisiconorm	6.206	6.890	7.874	8.171	8.269	8.561
5. Ruimte onder de norm	**4.026**	**4.706**	**5.675**	**5.967**	**6.063**	**6.352**

- **Nog aan te trekken leningen**
  De meerjarenraming laat zien dat in 2026 € 20,5 miljoen lang vreemd vermogen wordt aangetrokken. De financieringsbehoefte loopt verder op naar € 29,5 miljoen in 2029. Daarbij is uitgegaan van uitvoering van het volledige investeringsprogramma en gedeeltelijke aflossingen van bestaande leningen. Voor de nieuwe leningen (totaal € 30 miljoen, exclusief aflossingen) is gerekend met een structurele extra rentelast van 3,5% in de periode 2026–2029.
  Eventuele extra aflossingsverplichtingen zijn hierin niet meegenomen. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is geen renterisico voor deze toekomstige leningen opgenomen, omdat de verwachting is dat de rente zal dalen.

- **Kasbeheer**
  Het kasbeheer richt zich op het efficiënt beheren van geldstromen, rekening-courantposities en kortlopende financiering. Het AFS-kasstroomoverzicht geeft inzicht in de kasstromen van deze meerjarenbegroting.

Tabel: AFS Kasstroomoverzicht per ultimo jaar

(€ x 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Liquide middelen 01-01	**4.546**	**103**	**103**	**103**	**103**
Resultaat ná bestemming	-775	**81**	-11	508	554
Mutaties in de reserves	-93	**865**	343	488	-1
Resultaat uit bedrijfsvoering	-868	**946**	**332**	**996**	**553**
Aanpassingen voor:					
Afschrijvingen materiële vaste activa	1.624	**1.717**	2.184	2.252	2.382
Desinvestering in materiële vaste activa					
Cashflow	**756**	**2.663**	**2.516**	**3.248**	**2.935**
Aanpassingen resultaat uit bedrijfsvoering:	1.848	**1.672**	2.555	1.558	1.785
Kasstroom op winstbasis	**2.604**	**4.335**	**5.071**	**4.806**	**4.720**
Investeringen voorraad grondbedrijf	-1.194	**-117**	2.613	-2.417	2.260
Veranderingen in werkkapitaal	-436	**1.400**	834		
Kasstroom uit operationele activiteiten	**975**	**5.618**	**8.518**	**2.390**	**6.980**
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	**-6.512**	**-18.136**	-4.608	-2.822	-7.883
Vrije kasstroom	***-5.537***	***-12.519***	***3.910***	***-432***	***-903***
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	1.095	**12.519**	-3.910	432	903
Mutatie geldmiddelen	-4.442				
Liquide middelen 31-12	**103**	**103**	**103**	**103**	**103**
WERKAPITAAL 01-01	**2.662**	**-4.291**	**-1.434**	**-4.881**	**-4.724**
Mutatie werkkapitaal	**-6.953**	**2.857**	**-3.447**	**2.417**	
WERKAPITAAL 31-12	**-4.291**	**-1.434**	**-4.881**	**-2.464**	**-4.724**

- **Rentevisie**
  De marktrente voor leningen met een looptijd van 10 jaar en lineaire aflossing is per 19 september 2025 gestegen naar 3,02% (was 2,82% op 25 september 2024). De Europese Centrale Bank (ECB) houdt de huidige renteniveaus vooralsnog aan. Hoewel mogelijke verlagingen worden genoemd, zijn hierover nog geen concrete toezeggingen gedaan.
  De inflatie blijft naar verwachting rond of iets boven de 2%, waardoor de ECB terughoudend is met te vroege versoepeling. Marktanalisten verwachten dat de rente in 2026 geleidelijk enigszins kan dalen, maar boven de 2% zal blijven, tenzij de economische omstandigheden sterk verslechteren.
  De korte rente is in dezelfde periode gedaald van 3,40% naar 2,02%. Ook hiervoor geldt de verwachting dat deze in 2025 en 2026 licht verder zal dalen. Het gemeentelijk beleid blijft gericht op het aantrekken van kort geld tot maximaal de kasgeldlimiet.

- **Financiering**
  De ontwikkeling van de financieringspositie hangt samen met de behoefte aan middelen. Daarbij wordt rekening gehouden met de beschikbare eigen middelen en de geplande investeringen.

Het werkkapitaal wordt in het komende jaar beïnvloed door de financieringsbehoefte die voortvloeit uit de lopende investeringen.
Langlopende activa (looptijd langer dan één jaar) worden zoveel mogelijk gedekt met langlopende financiering.
Onderstaand overzicht toont de begrote meerjarige financieringsbehoefte per 31 december voor de jaren 2024 tot en met 2029.

Bedragen x EUR 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Financieringsbehoeft (A):						
Vaste activa + Grondbedrijf	48.427	54.572	71.172	71.046	74.096	77.399
Financieringsmiddelen (B):						
Afgesloten geldleningen > 1 jaar	39.635	37.430	35.230	33.027	30.821	28.611
Reserves en voorzieningen	9.856	10.059	11.104	11.620	13.042	14.119
Totaal vaste passiva	49.491	47.489	46.334	44.647	43.863	42.730
Financieringstekort A -B (1)	-1.063	7.083	24.837	26.399	30.233	34.668
Kasgeldlimiet (2):	3.161	3.347	3.472	3.514	3.639	3.639
Financieringstekort boven de kastgeldlimiet	**-4.224**	**3.736**	**21.365**	**22.885**	**26.594**	**31.029**
Aan te trekken leningen(cumulatief) kort geld:	-	**4.140**	-	-	-	-
Aan te trekken leningen(cumulatief) lang geld:	-	-	**20.494**	**21.221**	**25.056**	**29.491**

- **Rente omslag en renteresultaat**
  In de begroting is de renteomslag berekend volgens de methodiek die het BBV voorschrijft. De omslagrente voor het begrotingsjaar 2026 is 1,00%.
  - In het schema op de volgende pagina is weergegeven hoe de rente aan de investeringen, grondexploitaties en taakvelden is toegerekend.
  - Hierna zijn de totale rentelasten weergegeven. Die komen voor 2025 uit op €540.195 Hiervan heeft een deel betrekking op leningen die zijn doorgeleend aan derden zoals verbonden partijen. Daar staan rentebaten tegenover.
  - Uit het schema blijkt dat het renteresultaat uitkomt op een saldo van -€ 124.876. Dit saldo ontstaat doordat gekozen is voor een renteomslag van 1,00%, waarbij gebruik is gemaakt van de mogelijkheid om het berekende percentage van 0,71778% af te ronden binnen de wettelijke bandbreedte van 0,5%.

Renteschema BBV

		Rente
a.	De externe rentelasten over lange financiering	540.195
b.	De externe rentebaten :	216.591
	Totaal door te rekenen externe rente	323.604
c1.	Af: De rente t.b.v. grex Woonzorgzone 1,00% x € 600.000	6.000
	Saldo door te rekenen externe rente	317.604
d1.	Rente over eigen vermogen	0
d2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente	**317.604**
e.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	442.480
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury	**-124.876**

Berekening omslagrente percentage:

Vaste activa begrote boekwaarde per 1-1-2026	44.248.021
Toe te rekenen rente aan taakvelden	**317.604**

Renteresultaat:

Rente% (317.604 / 44.248.021)	0,72%
Afgerond	**1,00%**

(Afronding moet plaatsvinden binnen een veelvoud van 0,5% en binnen een marge van 0,5%.)

Renteresultaat door afronding (0,72% min 1% x 44.248.021)	**-124.876**

E

Bedrijfsvoering

• Inleiding

In programma 0 wordt de ambitie voor besturen en organiseren nader toegelicht. Samen Hattem vormt het kernprogramma om deze ambitie te verwezenlijken.
De vakdisciplines van de keten Ondersteuning zijn mede richtinggevend én ondersteunend aan de uitvoering van dat programma. Er wordt gewerkt vanuit business-partnerschap zodat vakkennis nadrukkelijk(er) wordt ingezet én ontwikkeld ten gunste van goed (be)sturen en functioneren van de organisatie.

In deze paragraaf worden de belangrijkste ontwikkelingen beschreven. Wij verwijzen hier naar deze resultaten. In deze paragraaf benoemen we concreet wat we gaan doen.

• Relevante Ontwikkelingen

- **Informatievoorziening & Automatisering**
  De organisatie en uitvoering van gezamenlijke i-projecten krijgt steeds meer structuur, zodat de voordelen van de samenwerking ook financieel voordeel oplevert. Door gezamenlijk aan te besteden wordt het landschap van applicaties geoptimaliseerd. Kernapplicaties worden gezamenlijk gebruikt en beheert, waardoor de kosten van licenties behoorlijk lager worden. Dit kostenvoordeel is zichtbaar gemaakt in de ombuigingsmonitor en daarmee gerealiseerd.

  Er wordt verder gewerkt vanuit een centraal informatiebeleidsplan, met als doel de ontwikkelingen in- en de behoefte aan informatievoorziening te bundelen en te vertalen naar een overzichtelijke projectportfolio voor de drie organisaties. De (be)sturing van de samenwerking tussen de CIO office, de Idienst en de 3 organisaties, blijft belangrijk. We onderzoeken de mogelijkheid om de CIO office onder de bedrijfsvoeringsorganisatie te positioneren en daarmee de regie en samenwerking tussen de I en de A te versterken.

  De investeringen voor het komende jaar richten zich op de volgende speerpunten:
  - Digitale transformatie: Werken vanuit de Cloud is de nieuwe norm. Verdere implementatie van cloudoplossingen en innovatieve technologieën om de efficiëntie en flexibiliteit van onze ICT-dienstverlening te verhogen.
  - Gebruikersondersteuning en innovatie: Het verbeteren van de gebruikerservaring door middel van hybride werken faciliteren, samenwerken via onlineplatformen, intuïtieve systemen, selfservice-oplossingen en continue innovatie.
  - Veiligheid en compliance: Cyberdreigingen blijven toenemen. Verdere versterking van onze cybersecuritymaatregelen en naleving van de laatste wet- en regelgeving, zoals de NIS2-richtlijn, is noodzakelijk.
  - Duurzaamheid en kostenbeheersing: Investeringen in energiezuinige ICT-oplossingen en optimalisatie van bedrijfsprocessen om kosten te verlagen en onze ecologische voetafdruk te verminderen.

  Samenwerking H2ONE
  Naast de bovengenoemde speerpunten zullen we in de nabije toekomst ook rekening houden met de uitbreiding van de samenwerking op gebied van informatisering én automatisering (I&A). We zetten koers om met Elburg een integrale I&A-samenwerking op te zetten. Hiermee kan een nog robuustere I&A-organisatie ontstaan waardoor nieuwe kwalitatieve - en kwantitatieve voordelen zullen ontstaan.

- **Informatiebeheer**
  Informatiehuishouding op orde
  In 2025 heeft Advies en toezicht van NoVA haar eerste inspectierapport uitgebracht over het informatiebeheer, waarin diverse aandachtspunten zijn benoemd en aanbevelingen zijn gedaan. Naar aanleiding hiervan zullen in 2025 een aantal beleidsstukken worden opgesteld voor zowel het archief- als het informatiebeheer. Waar nodig worden deze afgestemd in H2O-verband.

  In 2026 ligt de nadruk vooral op de uitvoering van dit beleid. Daarnaast wordt er ingezet op een tweetal belangrijke projecten:
  - het inhalen van achterstanden bij het overbrengen van analoge archiefbescheiden
  - de invoering van Sharepoint en de opschoning en herinrichting van de netwerkschijf (T:schijf)

  De ondersteuning van de gemeentelijke organisatie op het gebied van informatiebeheer en met name zaakgericht werken, blijft uiteraard ook in 2026 een kerntaak.

  Streekarchief Noord-Veluws archief (NoVA)
  Vanaf 1 juli 2025 neemt Hattem deel aan de nieuwe Bedrijfsvoeringsorganisatie Noord Veluws Archief (NoVA) samen met nog zeven gemeenten op de Noord-Veluwe. Per die datum is het streekarchief Epe, Hattem en Heerde opgeheven.

  Strategisch gezien wordt al in 2025 gestart met een onderzoek naar de mogelijkheden van centralisatie van dienstverlening en huisvesting van deze archiefdienst. In dit onderzoek wordt ook een herijking van de kostenverdeelsystematiek meegenomen.

  Voor Hattem spelen als gevolg van deelname aan NoVA een aantal zaken, die de aandacht vragen:
  - Het bepalen en uitvoeren van een plan van aanpak om achterstanden in toegankelijkheid van archieven in het depot Epe weg te werken.
  - De migratie van data van het collectiebeheersysteem Atlantis naar Mais Flexis
  - Een nieuwe gebruikersovereenkomst met NoVA inzake het depot Epe en aanpassingen van studiezaal en werkruimtes in het depot

  Restauratie archieven.
  In het meerjarenprogramma zijn tot en met 2026 gelden opgenomen om de restauratie van de oudere archieven, zoals het Franse archief en de Notariële archieven. Deze uitvoering vindt fasegewijs plaats. De werkzaamheden richten zich vooral op de restauratie van de helft van het oud rechterlijk archief van Hattem.

- **<u>BBV - Beleidsindicatoren</u>**
  Op grond van de voorschriften is de gemeente gehouden de maatschappelijke effecten die met de verschillende programma's worden beoogd of gerealiseerd, toe te lichten aan de hand van beleidsindicatoren. Deze indicatoren dragen bij om de begroting en jaarverslagen beleidsmatiger te maken, zodat de raad op de belangrijke momenten in een beleidscyclus zich een beeld kan vormen over behaalde beleidsresultaten en te behalen beleidsresultaten.
  Voor de gemeenten is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten VNG en Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING), met raadpleging van enkele gemeenten, een lijst van indicatoren ontwikkeld en samengesteld.

  Daarbij is een aantal belangrijke uitgangspunten gehanteerd:
  - de indicatoren leveren een bijdrage aan de versterking van het horizontaal toezicht;
  - de indicatoren zijn van toepassing op alle gemeenten;
  - de indicatoren zijn gebaseerd op landelijke bronnen waardoor er geen extra informatie uitvraag hoeft te worden gedaan en zodat gemeenten automatisch deelnemen;
  - er worden bestaande bronnen gebruikt;
  - de indicatoren worden regelmatig door de bronnen gepubliceerd;
  - voor de indicatoren met betrekking tot het 'sociaal domein' is aangesloten bij de reeds bestaande 'Gemeentelijke monitor sociaal domein'.

  Omdat er voor gekozen is om voor de indicatoren aan te sluiten bij reeds bestaande bronnen is de informatie voor de indicatoren voor alle gemeenten beschikbaar en toegankelijk. Via de website 'waarstaatjegemeente.nl' zijn alle gegevens voor het opnemen van de indicatoren te raadplegen (peildatum begroting 2026 is 1 oktober 2025). Via deze website zal ook meer achtergrond-informatie over de gekozen indicatoren worden gegeven en de bronnen.

  Uit de publicatie blijkt dat niet alle beleidsindicatoren even relevant zijn voor onze gemeente.
  De indicatoren zijn, met uitzondering van de indicatoren die betrekking hebben op Bestuur en ondersteuning, afkomstig van externe instanties. Dat is ook de reden dat de periode waarop de indicator betrekking heeft varieert. In de kolom 'Jaar' wordt het meest recente jaar genoemd waarvan beschikbaar is.

- **Overhead**

De kosten die verband houden met de gemeentelijke bedrijfsvoering worden verantwoord op programma 0 – Bestuur en ondersteuning

- Naast de indeling in taakvelden vragen de voorschriften ook inzicht in de gemeentelijke overhead en (rente)kosten. In het programma 0 – Bestuur en ondersteuning is onder taakveld overhead een overzicht opgenomen van de kosten.
  In de overige programma's zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Het uitgangspunt hierbij is dat direct toe te rekenen kosten onderdeel uit maken van de directe producten en derhalve niet onder de overhead vallen. De kosten die verband houden met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces (keten eigenaren) en de kosten van communicatie, klachtenafhandeling en de receptie worden wel onder de overhead gerekend.

  Overhead is toegerekend aan grondexploitaties, investeringen en andere projecten. In de paragraaf lokale heffingen is een uitwerking van de kostendekkendheid opgenomen. Voor het berekenen van de kostendekkende tarieven wordt rekening gehouden met de feitelijke rente en overhead. Voor de tarieven van de afvalstoffen- en rioolheffing wordt daarnaast rekening gehouden met de BTW.

  De organisatiekanteling heeft er toe geleid dat ook nadere invulling wordt gegeven aan de relatie tussen beleid en uitvoering en bevoegd- en verantwoordelijkheden.
  Wijziging in de inrichting betekent ook wijziging in de capaciteit en werkplanning en de toerekening van kosten en overhead aan de beleids- en taakvelden. Het voornemen is om in 2026 te starten met tijdregistratie met als planning vertaling in de begroting 2027. Voor de huidige begroting is gekozen voor een systematiek waarbij doorbelasting van kosten is gebaseerd op de werkelijke kosten die zijn verwerkt in de jaarrekeningen.
  De totaal gemiddelde ureninzet is vertaald in een organisatie-uurtarief van afgerond € 62,50.

  Evenals bij de berekening van het uurtarief voor de doorbelasting van de directe kosten is ook voor de overhead uitgegaan van de werkelijke kosten zo die zijn verantwoord in de laatste jaarrekeningen . Het uurtarief voor de overhead is hierdoor bepaald op € 47,50,--.
  Doorbelasting heeft direct plaatsgevonden naar de grondexploitatie en de investeringen die zijn opgenomen op het meerjareninvesteringsprogramma (MIP) 2026-2029.
  De overhead aan de exploitatie vindt extra comptabel op die taakvelden plaats waarbij sprake is van de berekening van een kostendekkendheidspercentage.

Overzicht beleidsindicatoren

Taakveld	nr.	Indicator	Eenheid	Bron	Hattem	NL	*Jaar*
0. Bestuur en ondersteuning	1	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	9,9		*2026*
	2	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	9,1		*2026*
	3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen gegevens	1.202		*2026*
	4	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen gegevens	6,9		*2026*
	5	Overhead	% van totale lasten	Eigen gegevens	17		*2026*
1. Veiligheid	6	Verwijzingen Halt	per 1.000 inw. 12-17 jr	Bureau Halt	6	9	*2024*
	8	Winkeldiefstal	aantal per 1.000 inwoners	CBS - Geregistreerde criminaliteit & diefstallen	0,0	2,2	*2024*
	9	Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	CBS - Geregistreerde criminaliteit & diefstallen	2,0	4,3	*2024*
	10	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	CBS - Geregistreerde criminaliteit & diefstallen	0,8	1,2	*2024*
	11	Vernieling en beschadiging	aantal per 1.000 inwoners	CBS - Geregistreerde criminaliteit & diefstallen	4,4	5,7	*2024*
3. Economie	14	Functiemenging	%	LISA	43,3	54,2	*2023*
	16	Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw. 15-64jr	LISA	151,8	181,8	*2023*
4. Onderwijs	17	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	DUO/Ingrado	3,1	6,7	*2024*
	18	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	DUO/Ingrado	20	28	*2024*
	19	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	DUO/Ingrado	1,5	2,3	*2024*
5. Sport, cultuur en recreatie	20	Niet-sporters	%	RIVM - Zorgatlas	38,6	42,5	*2024*
6. Sociaal domein	21	Banen	per 1.000 inw 15-74jr	LISA	555,4	836,6	*2023*
	22	Jongeren met delict voor rechter	%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	1	1	*2022*
	23	Kinderen in uitkeringsgezin	%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	3	6	*2032*
	24	Netto arbeidsparticipatie	%	CBS - Arbeidsdeelname	76,3	73,2	*2024*
	26	% werkloze jongeren	%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	1	2	*2024*
	27	Bijstandsuitkeringen	per 10.000 inw 18jr eo	CBS - Participatie Wet	160,4	343,6	*2024*
	28	Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw. 15-64jr	CBS - Participatie Wet	172,1	203,1	*2024*

Taakveld	nr.	Indicator	Eenheid	Bron	Hattem	NL	*Jaar*
	29	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	10,9	13,7	*2024*
	30	Jongeren met jeugdbescherming	%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	0,7	1,0	*2024*
	31	Jongeren met jeugdreclassering	%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	geen data	0,4	*2024*
	32	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inwoners	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	600	720	*2024*
7. Volksgezondheid en Milieu	33	Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	50	148	*2023*
	34	Hernieuwbare elektriciteit	%	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	14,6	32,5	*2022*
8. Vhrosv	35	WOZ-waarde woningen	per 1.000 euro	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	444	398	*2025*
	36	Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	ABF - Systeem Woningvoorraad	11,7	8,4	*2024*
	37	Demografische druk	%	CBS - Bevolkingsstatistiek	85,4	70,7	*2025*
	38	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	COELO, Groningen	1.252	957	*2025*
	39	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	COELO, Groningen	1.278	1.050	*2025*

F

Verbonden partijen

• Inleiding

Medio 2025 heeft de Commissie BBV de notitie Verbonden Partijen uit 2016 aangepast. Dit mede als gevolg van de gewijzigde Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr) per 1 juli 2022.
In de paragraaf Verbonden partijen wordt beknopt ingegaan op het wettelijk kader en op de notitie. De notitie zelf is te vinden op de website www.commissiebbv.nl.

1. Wat is een verbonden partij?
   Een verbonden partij heeft een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtsvorm waarin de provincie en/of gemeenten en waterschappen een bestuurlijke én financieel belang hebben.
   De term financieel belang wil zeggen dat de gemeente financiële middelen heeft bijgedragen aan de verbonden partij. Bij een privaatrechtelijke rechtspersoon zoals een stichting, NV of BV kunnen bij een faillissement de schulden niet verhaald worden op de gemeente. Bij een gemeenschappelijke regeling (GR) zijn de deelnemers gehouden om eventuele tekorten aan te zuiveren.
   Van bestuurlijk belang is sprake wanneer er zeggenschap is door middel van vertegenwoordiging in het bestuur door een wethouder, raadslid of ambtenaar van de gemeente of in de vorm van stemrecht, aandelen of anderszins.
   Het verstrekken van subsidies aan instellingen valt niet onder het hier bedoelde begrip verbonden *partijen, omdat geen sprake is van een bestuurlijke participatie en bij faillissement geen sprake is van juridi*sche aansprakelijkheid.

2. Wettelijk kader
   Bij verbonden partijen geldt een juridisch kader. Dit kader bestaat uit de Gemeentewet, de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr), het Besluit Begroting en Verantwoording en de Wet versterking decentrale rekenkamers.

   2.1. Gemeentewet
   In de gemeentewet (artikel 160) staat dat het college slechts besluit tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen, indien dat "in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang". Het college neemt dit besluit niet eerder dan nadat de raad een ontwerpbesluit is toegezonden en in de gelegenheid is gesteld haar wensen en bedenkingen ter kennisname van het college te brengen.
   De Gemeentewet spreekt dus de voorkeur uit voor publiekrechtelijke rechtsvormen boven privaatrechtelijke rechtsvormen. Daarvoor is gekozen omdat in de Gemeentewet en de Wgr bepaalde waarborgen zijn opgenomen bij publieke samenwerking voor het gebruik van bevoegdheden, besluitvormingsstructuren, beïnvloedingsmogelijkheden, toezicht, democratische controle en openbaarheid, die niet gelden bij privaatrechtelijke rechtsvormen.

   2.2. Wet gemeenschappelijke regelingen
   Een belangrijk juridisch kader voor samenwerking tussen gemeenten is de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). De Wgr richt zich op de samenwerking tussen decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) onderling. Gemeenten (en ook provincies en waterschappen of combinaties hiervan) kunnen met elkaar samenwerken in de vorm van een gemeenschappelijke regeling (GR). Het Gemeenschappelijk openbaar lichaam is de zwaarste samenwerkingsvorm die in de Wet op de gemeenschappelijke regelingen is opgenomen. In deze vorm richten bestuursorganen van verschillende

gemeenten een nieuw openbaar lichaam op met rechtspersoonlijkheid. Het openbaar lichaam oefent de overgedragen bevoegdheden op eigen naam en verantwoordelijkheid uit.
Het gaat hierbij om de uitvoering van bevoegdheden door bestuursorganen (burgemeester, college, raad). Dus niet de rechtspersoon gemeente, maar de bestuursorganen zijn deelnemer aan de regeling en ondertekenen de regeling, voor zover het hun bevoegdheid betreft.

3. De begroting- en verslaggevingsvoorschriften
Voor verbonden partijen gelden de eigen van toepassing zijnde begrotings- en verslaggevingsregels. In het publiekrechtelijke domein worden vijf vormen van intergemeentelijke samenwerking onderscheiden. Het BBV is van toepassing voor alle gemeenschappelijke organen en voor gemeenschappelijke regelingen met rechtspersoonlijkheid (openbaar lichaam en bedrijfsvoerings-organisatie).

Samenvatting GR en BBV Regels
Een Gemeenschappelijk Regeling (GR) is een samenwerkingsverband tussen overheidslichamen dat op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen is opgericht.

Samenwerkingsvorm conform Wgr	*Openbaar lichaam*	*Bedrijfsvoerings-organisatie*	*Gemeenschappelijk orgaan*	*Centrum-gemeente*	*Regeling zonder meer*
Rechtspersoonlijk-heid?	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee
Eigen begroting en jaarrekening?	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee
Toepassing BBV	Ja	Ja	Ja	n.v.t.	n.v.t.

Voor het treffen van elk type regeling is toestemming van de raad vereist. Dit betreft ook het wijzigen van, toetreden tot en uittreden uit een gemeenschappelijke regeling (artikel 1 Wgr). De raad kan toestemming slechts onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang. Het stellen van voorwaarden is niet mogelijk.

3.1. Stellige uitspraak van de Commissie BBV
Bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen moeten als directe lasten op de taakvelden worden geboekt. De bijdragen worden aan de lastenkant bij gemeenten en batenkant bij gemeenschappelijke regelingen verwerkt zonder afsplitsing van de overhead naar het taakveld Overhead. Aan de lastenkant bij de gemeenschappelijke regelingen vindt de afsplitsing van de Overhead op het taakveld overhead wel plaats.

3.2. Aanbeveling van de Commissie BBV
Om per hoofdtaakveld/programma (HTV) expliciet en beknopt op te nemen welke verbonden partijen bijdragen aan de uitvoering, welke rol zij vervullen en welke financiële bijdrage daaraan gekoppeld is.

3.3. Advies van de Commissie BBV
In de paragraaf verbonden partijen een tabel op te nemen zoals hieronder opgenomen. En deze tabel te beperken tot een overzichtelijke tabel met per partij de beleidsmatige relevantie, financiële betrokkenheid, risico's en verwachte resultaten.

Indien informatie over eigen vermogen (EV) of vreemd vermogen (VV) niet beschikbaar is, dan worden deze vakken in de tabel leeg gelaten.

Verbonden partij	Progr.	Vorm van belang	Omvang belang	Financiële bijdrage	EV 1 jan.	EV 31 dec.	VV 1 jan.	VV 31 dec.	Risico	Verwacht resultaat

Omwille van zowel de leesbaarheid van de tabel als ook de stellige uitspraak, zie boven 3.1, is de toelichting van het bestuurlijk en financieel belang opgenomen onder het hoofdtaakveld / programma. In de sectie Verbonden partijen.

In de tabel hieronder is een samenvatting van de verbonden partijen opgenomen.

Verbonden partij	***Rechtsvorm***	***HTV***	***Programma***
Bedrijfsvoeringsorganisatie Noord-Veluws Archief (NoVA)	GR	0	Bestuur en ondersteuning
Bedrijfsvoeringsorganisatie H2O	GR	0	Bestuur en ondersteuning
Alliander	NV	0	Bestuur en ondersteuning
Vitens	NV	0	Bestuur en ondersteuning
BNG Bank	NV	0	Bestuur en ondersteuning
Leisurelands	BV	0	Bestuur en ondersteuning
Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland	GR	1	Veiligheid
Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek	BV	3	Economie
Plus OV	GR	4 6	Onderwijs Sociaal domein
Archeologie	GR	5	Sport, Cultuur en Recreatie
Sociale recherche IJssel-Vechtstreek	GR	6	Sociaal domein
GGD Noord- en Oost Gelderland	GR	7	Volksgezondheid en milieu
Omgevingsdienst Veluwe	GR	7	Volksgezondheid en milieu
ROVA	NV	7	Volksgezondheid en milieu

Plus OV - HTV 4 Onderwijs voor Leerlingenvervoer en 6 Sociaal domein voor Wmo en Jeugd.

G

Grondbeleid

• Inleiding

Grondexploitatie is het proces waarbij grond wordt aangekocht, bouw- en woonrijp wordt gemaakt om vervolgens de grond te verkopen voor de bouw van woningen of bedrijven. Gronden welke buiten het grondexploitatieproces vallen worden door de Algemene Dienst beheerd.

Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De grondexploitatie (inclusief de resultaten hieruit) is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente. Gelet op de risico's in relatie tot de omvang van de bedragen, waarover het op dit terrein gaat, zijn de financiële risico's van groot belang voor de algemene financiële positie van de gemeente.

• Ontwikkelingen

In 2026 speelt het volgende in Hattem op het gebied van grondbeleid.

Bedrijvenpark H2O

- Op Bedrijvenpark H2O wordt in totaal circa 63 ha (netto) bedrijfsgrond ontwikkeld. De Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV is verantwoordelijk voor de aan- en verkopen. Dekking vindt plaats uit de opbrengsten in de grondexploitatie. Door de gunstige marktsituatie van de afgelopen jaren is de verkoop van kavels sterk aangetrokken. De realisatie van de nieuwe aansluiting op de A28 heeft hierop ook een gunstig effect. Zowel op het Hattemse als het Oldebroekse plandeel is het grootste deel van de kavels verkocht of in optie uitgegeven. De verwachting is dat de resterende kavels uiterlijk in 2028 uitgegeven zijn.

Woonzorgzone De Bongerd

- In 2021 en 2022 zijn door initiatiefnemers Habion en Hanzeheerd (nu: IJsselheem) de voorbereidingen getroffen voor het concept-bestemmingsplan. Na inspraak door en participatie met omwonenden ging het bestemmingsplan in augustus 2022 ter inzage; een half jaar later dan voorzien. Er is beroep ingesteld tegen het vaststellingsbesluit en er is voorlopige voorziening gevraagd. Er is nog geen definitieve uitspraak. Gedurende deze juridische procedure hebben initiatiefnemers met de omgeving een co-creatieproces gevoerd voor de inrichting van het terrein, de functies in de gezamenlijke ruimte en de architectonische kwaliteit. Voor de vereniging Gelre Petanque is door gemeente i.s.m. met de initiatiefnemer een passend alternatief geboden. Na uitspraak RvS zal de periode direct daarna in het teken staan van vergunning(en) voor de vernieuwbouw van het complex naar een nieuw huisvestingsconcept.
  De gemeente heeft bij de vernieuwbouw van De Bongerd de rol van bewaker van kwaliteit (woonproduct, zorgaanbod en stedenbouwkundig) en faciliteert het ruimtelijk planologisch proces, op basis van de anterieure overeenkomst. De gemeentelijke kosten worden hiermee afgedekt. De gemeentelijke inzet vraagt wel capaciteit die deels is ingehuurd en onder de werking van de overeenkomst valt. Het programma is afgestemd met de ontwikkeling op de zone Geldersedijk.

Woonzorgzone Geldersedijk

- Voor de gemeentelijke gronden van de oude ijsbaan en omgeving werd eind 2019 een nieuwe visie op de ontwikkeling naar woonzorgzone met IKC vastgesteld. In 2020 is de visie uitwerkt in een Stedenbouwkundig Plan, als basis voor een bestemmingsplan. Dat bestemmingsplan is in december 2021 vastgesteld. Tegelijkertijd werd een gemeentelijke grondexploitatie geopend. Er is sprake van actief grondbeleid – de gemeentelijke kosten van planvoorbereiding worden gedekt door de verkoop

van de bouwkavels waar de woongebouwen op gerealiseerd gaan worden. Als gevolg van een uitspraak in voorlopige voorziening en beroep tegen het vaststellingsbesluit liep het proces vertraging op. In 2022 is de verdere voorbereiding in intensiteit omlaag gebracht. Na een tussenuitspraak van de RvS is een herstelbesluit genomen in juli 2025. De definitieve uitspraak van de Afdeling laat nog op zich wachten. Daarna wordt het vervolg van het project verder uitgekristalliseerd.

Transformatie 't Veen

- Voor de transformatie van 't Veen is gelijktijdig met de vaststelling van het Ontwikkelkader in december 2019 een gemeentelijke grondexploitatie opgesteld. De gemeente hanteert nog steeds een stimulerend-facilitair grondbeleid. Om enkele noodzakelijke verwervingen te kunnen plegen, is de gemeente situationeel actiever en werkt daarbij nadrukkelijk samen met marktpartijen, OHG (Ontwikkelings- en herstructureringsmaatschappij Gelderland) en provincie Gelderland. De gemeentelijke kosten van de transformatie (plankosten, infrastructurele werken en de verkabeling) moeten worden gedekt door eigen middelen (voorziening), kostenverhaal (o.b.v. anterieure overeenkomsten en kostenverhaalsregels in het nieuwe bestemmingsplan) en subsidies. De vervolgstappen zijn:
    - Vaststelling Chw bestemmingsplan in december 2025, en daarna
    - Bouw van woningen door marktpartijen op de ontwikkelvelden Hattemleeuw en Brimos,
    - Realisatie van de verkabeling door/namens TenneT in opdracht van gemeente
    - Aanleg derde ontsluiting van de wijk (taak gemeente)

• Risico's

Als algemene risico's in de grondexploitatie kunnen genoemd worden:

- het niet tijdig kunnen verwerven van gronden en het stijgen van aankoopprijzen;
- stagnerende vraag naar grond (bijv. economische omstandigheden);
- planschadeclaims;
- milieu/bodemrisico's;
- tijdsduur/renteverliezen;
- hogere kosten en lagere opbrengsten dan voorzien in de exploitatieberekeningen;
- gewijzigde wetgeving;
- planologische procedure wordt niet succesvol afgerond.

In de exploitatieberekeningen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met deze risico's. Verder worden de exploitatieopzetten jaarlijks herzien om de financiële situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen en zo nodig maatregelen te nemen.

Voor de specifieke risico's verwijzen wij naar Paragraaf B - Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

• Financiële Positie

Voor elk door de gemeente geïnitieerd ruimtelijk plan wordt een berekening opgesteld, die de financiële vertaalslag is van de voorgenomen ruimtelijke ingreep.
Deze berekening ofwel grondexploitatie geeft (een financieel) inzicht in het geheel van activiteiten en werkzaamheden voor verwerving, het bouw- en woonrijp maken en de uitgifte van gronden, en is daarmede het instrument op basis waarvan de financieel-economische uitvoerbaarheid van ruimtelijke plannen kan worden afgeleid.
Na vaststelling van deze grondexploitatie door de raad, geldt deze als (financieel) kader voor de uitvoering. Vervolgens wordt de grondexploitatie jaarlijks geactualiseerd.

Voor het grondbeleid is de "bestemmingsreserve grondexploitatie" in het leven geroepen. De stand van deze reserve laat het weerstandsvermogen zien van de grondexploitatie, waaruit de eventuele financiële risico's dienen te worden opgevangen.
Als een complex wordt afgesloten, dan wordt het voordelige of nadelige saldo van dat complex verrekend met deze reserve. In de Nota Reserves en Voorzieningen 2017 is als bodem voor deze reserve een percentage van 2,5% van de boekwaarde van alle grondexploitaties vastgesteld. De stand van de Reserve grondexploitatie per 1 januari 2026 bedraagt € 0.

H

Wet open overheid (Woo)

• Inleiding

In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet Open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Deze begroting en jaarlijkse verantwoording vloeien voort uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).
In de memorie van toelichting bij de Woo staat onder andere dat met dit artikel beoogd wordt een impuls te geven aan de actieve openbaarheid door voor te schrijven dat bestuursorganen in hun begroting en verantwoordingsverslag aan moeten geven hoe zij rekening houden met de bepalingen uit de Woo.

• Relevante Ontwikkelingen

De Wet open overheid (WOO) vervangt sinds 1 mei 2022 de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De belangrijkste verandering is de verplichting tot actieve openbaarmaking van overheids-informatie. Daarnaast blijft ook passieve openbaarmaking (op verzoek) mogelijk. Het doel van de WOO is om de overheid transparanter en betrouwbaarder te maken.

In de toelichting van de WOO staat onder andere dat er beoogd wordt een impuls te geven aan de actieve openbaarheid door voor te schrijven dat bestuursorganen in hun begroting en verantwoordingsverslag moeten aangeven hoe zij rekening houden met de bepalingen uit de WOO. De WOO omvat 17 informatiecategorieën die ingedeeld zijn in een viertal tranches. Deze tranches treden gefaseerd in werking. De definitieve data waarop de verplichting ingaat voor gemeenten voor de tranches 2, 3 en 4 zijn nog niet bekend. In het schema hieronder is de huidige stand van zaken van implementatie voor wat betreft Hattem aangegeven.

De informatiecategorieën uit de eerste tranche van de WOO worden actief openbaar gemaakt. In Hattem is een project bezig om de processen van informatiecategorieën uit de tweede tranche in kaart te brengen.

Verder is een H2O-projectgroep op zoek naar een technische oplossing om informatie actief openbaar te maken. Wanneer de technische oplossing H2O breed bekend wordt, kan er in de organisatie gekeken worden wie informatie gaan publiceren en op welke wijze dit gaat gebeuren.

	Categorie Wet Open Overheid	1ste tranche	2de tranche	3de trance	4de tranche
1	Wetten en andere algemeen verbindende voorwaarden (verordeningen	gereed			
2	Overige besluiten van algemene strekking (beleid)	gereed			
3	Ontwerpen van wetten, andere algemeen verbindende voorschriften en overige besluiten van algemene strekking waarover een extern advies is opgevraagd inclusief de adviesvraag		niet gereed		

	Categorie Wet Open Overheid	1ste tranche	2de tranche	3de trance	4de tranche
4	Inzicht in organisatie en werkwijze waaronder de taken en bevoegdheden van de organisatieonderdelen	gereed			
5	De bereikbaarheid van het bestuursorgaan en de organisatieonderdelen en de wijze waarop een verzoek om informatie kan worden ingediend	gereed			
6	De ingekomen stukken van de gemeenteraad			gereed	
7	Vergaderstukken/verslagen van de Kamers en de verenigde vergadering der Staten-Generaal	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
8	Vergaderstukken en verslagen van de vertegenwoordigde lichamen van decentrale overheden (gemeenteraad)		gereed		
9	Agenda's en besluitenlijsten van de bestuurlijke organen van openbare lichamen (college)		Gedeeltelijk gereed		
10	Adviezen		niet gereed		
11	Convenanten			niet gereed	
12	Jaarplannen en jaarverslagen van bestuursorganen (begroting, rekening, jaarverslag, etc.)		gereed		
13	Verplichtingen tot verstrekking van subsidies, anders dan met een beschikking			niet gereed	
14	WOO-verzoeken, -besluiten en verstrekte informatie		Gedeeltelijk gereed		
15	Onderzoeksrapporten			niet gereed	
16	Beschikkingen				gereed
17	Klachtoordelen			niet gereed	

MEERJARENRAMING 2027 T/M 2029 | BIJLAGEN

Overzicht van baten en lasten 2024 t/m 2029

Programma	Omschrijving	Rekening 2024			Begroting na wijziging 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
	Programma's:																		
0	Bestuur en ondersteuning	3.014	-816	2.198	2.780	-256	2.525	2.783	-292	2.491	2.837	-301	2.536	2.836	-311	2.525	2.891	-321	2.570
1	Veiligheid	1.650	-86	1.564	1.658	-122	1.536	1.648	-28	1.620	1.713	-25	1.688	1.820	-20	1.800	1.815	-21	1.794
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	2.148	-133	2.016	2.257	-41	2.216	2.166	-130	2.036	2.362	-135	2.227	2.433	-135	2.298	2.613	-140	2.474
3	Economie	240	-4	236	300	-2	298	304	-2	302	312	-2	309	319	-2	316	322	-2	320
4	Onderwijs	1.121	-326	794	1.026	-259	767	1.066	-312	754	1.592	-296	1.296	1.619	-295	1.324	1.711	-299	1.412
5	Sport, cultuur en recreatie	3.254	-465	2.789	3.808	-438	3.371	3.841	-354	3.487	3.915	-318	3.598	3.845	-234	3.611	3.855	-238	3.617
6	Sociaal Domein	13.728	-3.723	10.005	13.154	-2.636	10.519	13.810	-2.841	10.969	13.713	-2.890	10.823	13.431	-3.040	10.391	13.467	-3.051	10.416
7	Volksgezondheid en Milieu	5.003	-4.017	986	5.036	-4.120	916	5.129	-4.148	981	5.213	-4.192	1.021	5.439	-4.391	1.048	5.592	-4.485	1.107
8	Volkshuisvesting, RO en vernieuwing	2.296	-1.157	1.139	1.361	-742	619	1.219	-1.140	79	1.266	-508	758	1.318	-523	795	1.352	-538	815
	Subtotaal programma's	32.453	-10.727	21.726	31.381	-8.615	22.766	31.967	-9.247	22.719	32.923	-8.667	24.255	33.060	-8.951	24.109	33.620	-9.095	24.525
	Algemene dekkingsmiddelen:																		
0.5	- Treasury	348	-720	-373	138	-344	-206	191	-327	-136	765	-325	440	533	-323	210	599	-323	276
0.6	- Lokale heffingen	407	-3.918	-3.511	449	-4.554	-4.105	451	-5.373	-4.922	457	-6.199	-5.743	463	-7.008	-6.545	467	-6.919	-6.452
0.7	- Algemene uitkering		-22.303	-22.303		-23.295	-23.295		-24.048	-24.048		-24.627	-24.627		-24.636	-24.636		-25.569	-25.569
0.7	- Integratie uitkering sociaal domein		-862	-862		-813	-813		-806	-806		-813	-813		-779	-779		-786	-786
3.4	- Toeristen- en forensenbelasting		-400	-400		-369	-369		-366	-366		-381	-381		-496	-496		-516	-516
	Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	755	-28.203	-27.448	587	-29.376	-28.789	642	-30.920	-30.278	1.221	-32.345	-31.123	996	-33.242	-32.246	1.065	-34.112	-33.047
0.4	Overhead	7.754	-350	7.404	7.076	-201	6.875	6.851	-204	6.648	6.855	-217	6.638	7.169	-193	6.976	7.364	-197	7.167
0.8	Onvoorziene uitgaven	55		55	16		16	-37		-37	-103		-103	166		166	801		801
0.9	Heffing vennootschapsbelasting (VPB)																		
	Begroot totaal saldo van baten en lasten	41.017	-39.280	1.737	39.059	-38.191	868	39.423	-40.371	-947	40.897	-41.229	-332	41.390	-42.386	-996	42.851	-43.404	-553
0.10	*Toevoeging/onttrekking aan reserves:*																		
0	Bestuur en ondersteuning	179	-1.446	-1.267	273	-602	-329	418	-189	229	555	-202	353	714	-216	498	226	-232	-5
1	Veiligheid		-11	-11		-60	-60												
2	Verkeer, vervoer en waterstaat		-250	-250															
3	Economie																		
4	Onderwijs																		
5	Sport, cultuur en recreatie		-21	-21		-50	-50		-20	-20		-20	-20		-20	-20		-20	-20
6	Sociaal Domein	118	-55	63	177	-91	86		-60	-60		-60	-60		-61	-61		-46	-46
7	Volksgezondheid en Milieu		-246	-246	34	-90	-56												
8	Volkshuisvesting, RO en vernieuwing	55	-150	-95	331	-15	316	715		715	70		70	70		70	70		70
	Totaal mutaties reserves	351	-2.179	-1.828	815	-908	-93	1.133	-268	865	625	-282	343	784	-296	488	296	-297	-1
	Begroot resultaat	41.368	-41.458	-91	39.874	-39.099	775	40.557	-40.639	-82	41.522	-41.510	11	42.174	-42.683	-508	43.147	-43.701	-554

Toelichting overzicht baten en lasten 2026 tot en met 2029

Begrotingsrichtlijnen 2026

Voor die instellingen waarmee meerjarige subsidie-afspraken zijn gemaakt is het niet nodig richtlijnen te verstrekken. Het subsidiebedrag ligt immers vast in het contract.
Voor de overige instellingen is in de basis rekening gehouden met een indexering van 2,2%.
Als gemeente ontvangen we uit het gemeentefonds een compensatie voor loon- en prijsstijgingen. Deze indexatie compenseert (voor een deel) de stijgende kosten die organisaties hebben om de activiteiten te organiseren die de gemeente van hen vraagt.
De ramingen voor 2026, gebaseerd op het takenpakket 2025 zijn gebaseerd op de ramingen voor 2025. Wel zijn conform de gevolgde methode van de laatste jaren de ramingen ten behoeve van diensten door derden en overige materiële kosten gestegen. Per geval is, onder andere op basis van de laatst bekende rekeningcijfers, afgewogen of de bijstelling noodzakelijk is om het huidige voorzieningenniveau te handhaven.

Belastingvoorstellen 2026
In de begroting 2026 zijn de volgende tariefsverhogingen verwerkt. De tarieven afvalstoffenheffing en rioolheffing worden in een afzonderlijk voorstel aan de raad voorgelegd.
Uitgangspunten van de tarieven van de lokale heffingen zijn:

• kostendekkende tarieven voor afvalstoffenheffing, leges, begraafrechten, precariorechten en rioolheffing.
  ○ voor personele inzet wordt hierbij een gemiddeld uurtarief gehanteerd van:
  ○ voor overhead bedraagt het voor-calculatorisch uurtarief:
	
	€ 62,50
	€ 47,50

• de leges	4%
• de bouwleges (tarief omgevingsvergunning)	
• de afvalstoffenheffing	4,35%

• de onroerende zaakbelastingen
  ○ inflatiepercentage
  ○ dekking exploitatietekort
  ○ versterken reservepositie
	
	4% +
	5% +
	2,5%

• de rioolheffing Overeenkomstig het door de raad in 2020 vastgestelde Afvalwaterketen-plan WHOEN, is er van 2025 tot en met 2032 sprake van een jaarlijkse verhoging van 1,9% van de opbrengsten uit rioolheffing door het vastgestelde scenario. Van 2033 tot en met 2050 is een verdere stijging niet van toepassing. Op deze wijze wordt het zogenaamde rioolfonds optimaal benut. Verder is uitgegaan van het jaarlijkse inflatiepercentage (4,0% voor 2026).	4% + 1,9%
• de begrafenisrechten Het dekkingspercentage wordt opnieuw tegen het licht gehouden. Voor de stijgen van de tarieven is uitsluitend gerekend met de index.	4%
• de toeristenbelasting Het gedifferentieerde tarief ingaande begrotingsjaar 2025 is bepaald op € 1,93 laag tarief en € 2,42 voor het hoge tarief per persoon per overnachting.	4%
• de forensenbelasting	4%
• de precariorechten De opbrengsten van de terrassen en standplaatsen zijn geïndexeerd. Bij de begroting 2025 is besloten de opbrengst met € 2.500,- te verhogen.	4%
• de reclamebelasting De tarieven zijn gebaseerd op de begroting van het ondernemer fonds.	

Overzicht baten en lasten per taakveld naar indeling Iv3

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten per taakveld gepresenteerd op basis van de Iv3-indeling (Informatie voor Derden).
De Iv3-indeling is landelijk voorgeschreven en wordt gebruikt voor het uitwisselen van financiële informatie met onder andere de Rijksoverheid en het CBS. Deze informatie kan ook gebruikt worden voor een vergelijking met andere gemeenten.
Bij de programma's zijn onder enkele taakvelden reservemutaties in beeld gebracht.
Voor de Iv3-indeling worden alle reservemutatie verantwoord op taakveld 0.10 Mutaties reserves.
De totale baten, lasten en het Saldo zijn gelijk.

Programma	Taakveld	L / B	2025	2026	2027	2028	2029
0 - Bestuur en ondersteuning	0.1 - Bestuur	Lasten	2.222	2.224	2.255	2.233	2.274
		Baten	-29	-55	-55	-55	-55
	0.10 - Mutaties reserves	Lasten	815	1.133	625	784	296
		Baten	-908	-268	-282	-296	-297
	0.11 - Res. rekening van baten en lasten	Lasten	14	2.602	2.610	3.187	4.010
		Baten	-789	-2.521	-2.621	-2.679	-3.456
	0.2 - Burgerzaken	Lasten	337	351	364	376	385
		Baten	-186	-194	-201	-209	-218
	0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	Lasten	222	204	213	222	228
		Baten	-40	-43	-45	-47	-49
	0.4 - Overhead	Lasten	7.076	6.851	6.855	7.169	7.364
		Baten	-201	-204	-217	-193	-197
	0.5 - Treasury	Lasten	138	191	765	533	599
		Baten	-344	-327	-325	-323	-323
	0.61 - OZB woningen	Lasten	115	117	123	129	133
		Baten	-3.303	-3.887	-4.473	-5.076	-5.031
	0.62 - OZB niet-woningen	Baten	-1.181	-1.413	-1.648	-1.849	-1.809
	0.64 - Belastingen overig	Lasten	334	334	334	334	334
		Baten	-70	-73	-78	-84	-79
	0.7 - Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	Baten	-24.109	-24.854	-25.440	-25.415	-26.355
	0.8 - Overige baten en lasten	Lasten	16	-37	-103	166	801
0 - Bestuur en ondersteuning - Totaal			**-19.872**	**-19.867**	**-21.344**	**-21.093**	**-21.445**
1 - Veiligheid	1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	Lasten	1.026	1.004	1.040	1.120	1.096
		Baten	-14	-20	-17	-11	-12
	1.2 - Openbare orde en veiligheid	Lasten	632	643	672	701	719
		Baten	-108	-8	-9	-9	-9
1 - Veiligheid - Totaal			**1.536**	**1.620**	**1.688**	**1.800**	**1.794**
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1 - Verkeer en vervoer	Lasten	2.090	2.081	2.275	2.347	2.521
		Baten	-13	-125	-130	-135	-140
	2.2 - Parkeren	Lasten	148	68	71	70	73
		Baten	-24	-2	-3	0	0
	2.3 - Recreatieve havens	Lasten	19	17	16	15	19
		Baten	-4	-3	-3	0	0
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat - Totaal			**2.216**	**2.036**	**2.227**	**2.298**	**2.474**
3 - Economie	3.1 - Economische ontwikkeling	Lasten	61	62	64	67	69
	3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Lasten	3	3	3	3	3
		Baten	-2	-2	-2	-2	-2
	3.4 - Economische promotie	Lasten	236	239	244	248	250
		Baten	-369	-366	-381	-496	-516
3 - Economie - Totaal			**-71**	**-64**	**-71**	**-180**	**-196**

Programma	Taakveld	L / B	2025	2026	2027	2028	2029
4 - Onderwijs	4.1 - Openbaar basisonderwijs	Lasten	30	38	38	38	38
	4.2 - Onderwijshuisvesting	Lasten	249	249	825	823	837
	4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Lasten	747	779	729	758	836
		Baten	-259	-312	-296	-295	-299
4 - Onderwijs - Totaal			**767**	**754**	**1.296**	**1.324**	**1.412**
5 - Sport, cultuur en recreatie	5.1 - Sportbeleid en activering	Lasten	275	247	194	197	198
		Baten	-131	-58			
	5.2 - Sportaccommodaties	Lasten	1.355	1.397	1.524	1.354	1.358
		Baten	-198	-184	-209	-149	-150
	5.3 - Cult.presentatie, -productie en -partic.	Lasten	167	160	154	159	160
	5.4 - Musea	Lasten	176	197	165	159	165
		Baten	-51	-56	-49	-41	-43
	5.5 - Cultureel erfgoed	Lasten	203	167	177	198	157
		Baten	-30	-27	-30	-15	-15
	5.6 - Media	Lasten	329	334	290	296	296
		Baten	-12	-12	-12	-12	-12
	5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Lasten	1.304	1.339	1.412	1.483	1.520
		Baten	-16	-17	-17	-18	-19
5 - Sport, cultuur en recreatie - Totaal			**3.371**	**3.487**	**3.598**	**3.611**	**3.617**
6 - Sociaal Domein	6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	Lasten	1.335	1.432	1.413	1.446	1.460
		Baten	-397	-464	-414	-414	-413
	6.21 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	Lasten	350	354	358	363	363
	6.22 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	Lasten	323	335	348	362	364
		Baten					
	6.23 - Toegang en eerstelijns-voorzieningen Integraal	Lasten	61	76	76	76	76
	6.3 - Inkomensregelingen	Lasten	3.168	3.532	3.440	3.404	3.378
		Baten	-1.940	-2.306	-2.284	-2.279	-2.286
	6.4 - WSW en beschut werk	Lasten	976	971	977	953	956
	6.5 - Arbeidsparticipatie	Lasten	265	288	295	302	307
		Baten	0	0	0	0	
	6.60 - Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	Lasten	495	480	498	517	533
		Baten	-12	-12	-12	-12	-12
	6.711 - Huishoudelijke hulp (Wmo)	Lasten	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
		Baten	-60	-60	-180	-180	-180
	6.712 - Begeleiding (WMO).	Lasten	815	765	690	690	690
	6.713 - Dagbesteding (WMO).	Lasten	250	250	250	250	250
	6.751 - Jeugdhulp ambulant lokaal	Lasten	2.489	2.695	2.690	2.348	2.342
		Baten				-156	-160
	6.752 - Jeugdhulp ambulant regionaal	Lasten					
	6.762 - Jeugdhulp met verblijf regionaal	Lasten	200	200	200	200	200
	6.763 - Jeugdhulp met verblijf landelijk	Lasten	100	100	100	100	100
	6.791 - PGB Wmo	Lasten	75	75	75	75	75
	6.792 - PGB Jeugd	Lasten	20	20	20	20	20
	6.811 - Beschermd Wonen (Wmo)	Lasten	10	4	4	4	4
		Baten	-227				
	6.821 - Jeugdbescherming	Lasten	40	40	40	40	40
	6.822 - Jeugdreclassering	Lasten	24	24	24	24	24
	6.91 - Coördinatie en beleid Wmo	Lasten	483	492	517	541	557
	6.92 - Coördinatie en beleid Jeugd	Lasten	375	383	403	422	434
6 - Sociaal Domein - Totaal			**10.519**	**10.975**	**10.829**	**10.396**	**10.422**

Programma	Taakveld	L / B	2025	2026	2027	2028	2029
7 - Volksgezondheid en Milieu	7.1 - Volksgezondheid	Lasten	1.002	1.049	938	958	971
		Baten	-63	-177			
	7.2 - Riolering	Lasten	1.277	1.309	1.419	1.532	1.638
		Baten	-1.680	-1.671	-1.799	-1.939	-2.068
	7.3 - Afval	Lasten	1.242	1.392	1.396	1.400	1.403
		Baten	-1.664	-1.783	-1.783	-1.783	-1.783
	7.4 - Milieubeheer	Lasten	1.091	863	901	957	986
		Baten	-255				
	7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	Lasten	423	517	558	591	594
		Baten	-457	-517	-609	-669	-634
7 - Volksgezondheid en Milieu - Totaal			**916**	**981**	**1.021**	**1.048**	**1.107**
8 - Volkshuisvesting, RO en vernieuwing	8.1 - Ruimte en leefomgeving	Lasten	805	733	768	801	824
		Baten	-140	-50	-50	-50	-50
	8.2 - Grondexploiatie (niet-nedrijventerrein)	Lasten	0	0	0	0	0
		Baten					
	8.3 - Wonen en bouwen	Lasten	557	486	498	516	529
		Baten	-602	-1.090	-458	-473	-488
8 - Volkshuisvesting, RO en vernieuwing - Totaal			**619**	**79**	**758**	**795**	**815**
Totaal:		Lasten	39.888	43.160	44.132	45.361	47.157
Totaal:		Baten	-39.888	-43.160	-44.132	-45.361	-47.157
	Totaal rekening van baten en lasten		0	0	0	0	0

Overzicht van incidentele baten en lasten.

Bij de aanpassing van de Gemeentewet en Provinciewet in 2013 is meer nadrukkelijk benoemd, dat in de begroting structurele lasten gedekt dienen te worden door structurele baten.
De commissie Depla heeft een aantal ontwikkelingen geschetst die hun weerslag hebben gevonden in de aanpassing van het besluit Begroting en Verantwoording in 2016. Hierbij was de wens om de kaderstellende en controlerende rol van de raad te versterken in combinatie met het geven van meer financieel inzicht, aanleiding tot het uitbreiden van het instrumentarium. Voor meerjarig financieel inzicht zijn onder meer de volgende elementen van belang:

- kengetallen en beleidsindicatoren
- geprognosticeerde balans
- meerjarenraming
- structurele en incidentele baten en lasten
- resultaatbestemming

Hoe de raad hier invulling aan moet geven, is onder andere in 2018 verder uitgewerkt in de 'Notitie structurele en incidentele baten en lasten' van de Commissie BBV.

Om vast te kunnen stellen dat sprake is van een structureel evenwicht is belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel zijn en welke structureel. In de begroting moet daarvoor een limitatief overzicht van de incidentele baten en lasten worden gegeven. Dit verplichte (meerjarige) overzicht speelt een rol bij het vast kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht. Het is van belang dat het overzicht van incidentele baten en lasten betrokken wordt bij het presenteren van het structureel begrotingssaldo.

Het bewaken van het structureel en reëel begrotingsevenwicht op langere termijn is een belangrijke taak. Daarnaast zijn de afgelopen jaren wijzigingen in het BBV doorgevoerd zoals het moeten opstellen van een geprognosticeerde balans en financiële kengetallen. Van belang is te onderkennen wat daarin kan veranderen door het nemen van besluiten met grote financiële gevolgen. Bijvoorbeeld het toenemen van de structurele lasten door een investering.

De begroting en jaarstukken zijn belangrijke instrumenten. Immers de financiële middelen die een gemeente tot haar beschikking heeft stellen grenzen aan de mogelijkheden voor het uitvoeren van haar taken, zodat beleid en keuzes daarin gemaakt moeten worden.

In de meerjarenbegroting 2026-2029 zijn op grond van de BBV-notitie 'Structurele en incidentele baten en lasten', incidentele ramingen opgenomen die aan de in de notitie opgenomen criteria voldoen. Het betreft voor deze jaren de mutaties met de reserves. Uitzondering hierop vormt de onttrekking aan de reserve 'dekking kapitaallasten' die wordt ingezet om de jaarlijkse (structurele) afschrijvingslasten van het gebruik van bezittingen (materieel, gebouwen etcetera) te kunnen dekken.

Taakveld	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Toelichting
0.10	Mutaties reserves	1.133.200	625.000	783.900	296.400	Toevoegingen aan de reserves
0.10	Mutaties reserves	-229.000	-242.400	-257.100	-258.000	Onttrekkingen aan de reserves
Totaal:		904.200	382.600	526.800	38.400	

Presentatie van het structureel begrotingssaldo 2026-2029

	2026			2027			2028			2029		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 0 -	2.783	-292	2.491	2.837	-301	2.536	2.836	-311	2.525	2.891	-321	2.570
Programma 1 -	1.648	-28	1.620	1.713	-25	1.688	1.820	-20	1.800	1.815	-21	1.794
Programma 2 -	2.166	-130	2.036	2.362	-135	2.227	2.433	-135	2.298	2.613	-140	2.474
Programma 3 -	304	-2	302	312	-2	309	319	-2	316	322	-2	320
Programma 4 -	1.066	-312	754	1.592	-296	1.296	1.619	-295	1.324	1.711	-299	1.412
Programma 5 -	3.841	-354	3.487	3.915	-318	3.598	3.845	-234	3.611	3.855	-238	3.617
Programma 6 -	13.810	-2.841	10.969	13.713	-2.890	10.823	13.431	-3.040	10.391	13.467	-3.051	10.416
Programma 7 -	5.129	-4.148	981	5.213	-4.192	1.021	5.439	-4.391	1.048	5.592	-4.485	1.107
Programma 8 -	1.219	-1.140	79	1.266	-508	758	1.318	-523	795	1.352	-538	815
Totaal van de programma's	31.967	-9.247	22.719	32.923	-8.667	24.255	33.060	-8.951	24.109	33.620	-9.095	24.525
Algemene dekkingsmiddelen	642	-30.920	-30.278	1.221	-32.345	-31.123	996	-33.242	-32.246	1.065	-34.112	-33.047
Overhead	6.851	-204	6.648	6.855	-217	6.638	7.169	-193	6.976	7.364	-197	7.167
Vennootschapsbelasting												
Onvoorziene uitgaven	-37		-37	-103		-103	166		166	801		801
Subtotaal	39.423	-40.371	-947	40.897	-41.229	-332	41.390	-42.386	-996	42.851	-43.404	-553
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.133	-268	865	625	-282	343	784	-296	488	296	-297	-1
Geraamd resultaat (begrotingsaldo na bestemming)	40.557	-40.639	-82	41.522	-41.510	11	42.174	-42.683	-508	43.147	-43.701	-554
Incidentele baten en lasten												
Incidentele baten en lasten (reserves)	1.133	-229	904	625	-242	383	784	-257	527	296	-258	38
Structureel begrotingssaldo			-987			-371			-1.035			-592
Structurele baten en lasten	39.423	-40.371	-947	40.897	-41.229	-332	41.390	-42.386	-996	42.851	-43.404	-553
Structurele mutaties reserves		-39	-39		-39	-39		-39	-39		-39	-39
	-98%	100%	2%	-99%	100%	1%	-98%	100%	2%	-99%	100%	1%

Meerjareninvesteringsprogramma 2026 t/m 2029

GEMEENTE HATTEM

Investeringsstaat (als bedoeld in het "Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)) 2011.

1. In deze staat zijn per programma de voorgenomen investeringen opgenomen voor de periode 2025 tot en met 2029.

2. Het meerjareninvesteringsprogramma kent een categoriale indeling voor wat betreft de beslissingsbevoegdheid.
   - **raad**: de beslissingsbevoegdheid ligt bij de raad als de investering betrekking heeft op nieuw of verandering van het beleid. De "burgergevoeligheid" en dus ook de politieke opvattingen zijn van invloed op de te maken keuze.
   - **college**: met betrekking tot het opvoeren en wijzigen van investeringen ter continuering van het beleid.
   - **secretaris**: met betrekking tot de vervanging van investeringen waarvan de omvang en soort gelijkwaardig blijft. Grotendeels gaat het hier om de vervanging van bedrijfsmiddelen om de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen.

3. Voor de berekening van de kapitaallasten is een rentepercentage van 3 gehanteerd.

4. De uit de investeringen voortvloeiende kapitaallasten worden rechtstreeks verantwoord op de taakvelden. Eventueel vindt dekking van de kapitaallasten plaats uit gevormde reserves.

5. Op basis van de Financiële verordening gemeente Hattem 2023 worden activa met uitzondering van gronden afgeschreven vanaf 1 januari na het jaar van ingebruikname (bijlage afschrijvingsbeleid bij artikel 9)

6. Investeringsvolume. Dit bedraagt voor de jaren:

Jaar	P0	P1	P2	P4	P5	P7	Grex	Totaal:
2e hj 2025	622			16		145		783
2026	520	81	3.687	10.500	239	3.118	2.854	20.999
2027	614		1.451		185	2.150	2.764	7.164
2028	533		999	660	170	208	5.395	7.965
2029	503			6.812		111	669	8.095
Totaal:	**2.792**	**81**	**6.137**	**17.988**	**594**	**5.732**	**11.682**	**45.006**

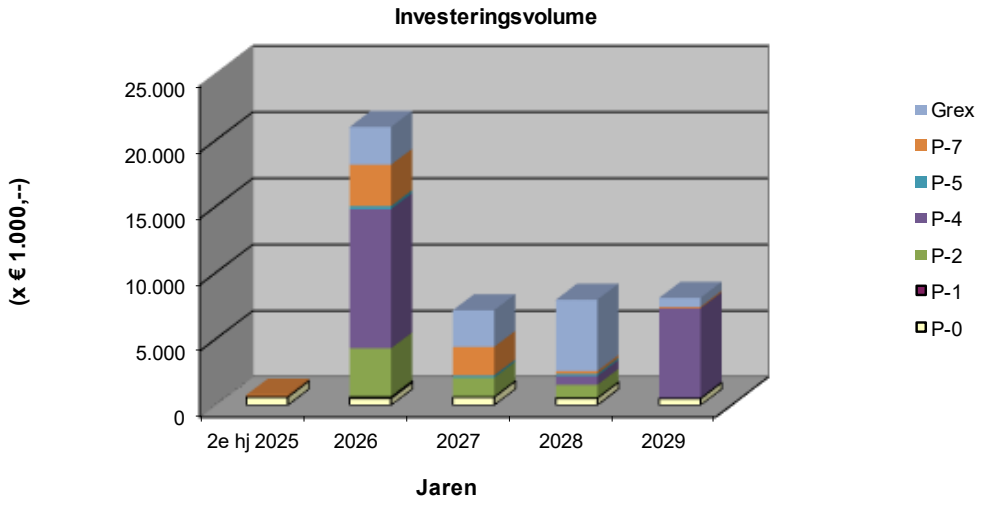

Meerjareninvesteringsprogramma 2024-2029

TV	Omschrijving taakveld	ERPx	Investering	2025	2026	2027
TV0.4	Overhead	E10003-113	- digitaliseren archief (fase 5)	10.000		
TV0.4	Overhead	E10003-113	- restauratie archieven streekarchief fase III tot en met V	68.000	34.000	
TV0.4	Overhead	E10003-113	- bewerking achterstanden Streekarchief Epe, Hattem en Heerde I-X		40.000	40.000
TV0.4	Overhead	E10003-111	- verbouw en herinrichting stadhuis	522.800	446.300	574.300
TV0.4	Overhead	E10003-111	- camerasysteem voor de werf en stadhuis	20.800		
TV1.1	Crisisbeheersing en brandweer	E10015-102	- verbouw brandweerkazerne		80.500	
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- reconstructie Hilsdijk (bibekom) en Waalstraat (tot Vechtstraat)		463.425	
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- reconstructie Hilsdijk (bubeko)		306.360	
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- herinrichting aansluiting Nieuweweg-Stationslaan			
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- herinrichting Geldersedijk (bibeko)		246.888	
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- reconstructie wegen			
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- reconstructie Lageland e.o. (1/3)		1.459.650	
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- reconstructie Rijnstraat e.o. (1/3)			874.125
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- herinrichting Verlengde Parklaan-Stationslaan		647.570	
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- aanbrengen geluidreducerend asfalt Nieuweweg		126.540	
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- voorbereidingskrediet reconstructie Apeldoornseweg		62.000	
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- voorbereidingskrediet reconstructie Grote gracht		42.600	
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- voorbereidingskrediet F50 Doorfietsroute Epe - Zwolle		46.600	
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- vervanging VRI Nieuweweg		83.200	
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- optimalisatie hoofdroute Hessenweg-Vechtstraat-Bijleveldsingel		89.840	
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- herinrichting Dorpsweg 2020		66.660	
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- Dorpsweg-Oost		29.590	
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- afronding Binnenstad		16.500	
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- reconstructie Rosenboomspoor			446.913
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- voorbereidingskrediet Beekstraat, Spoorstraat en Vijverstraat			67.000
TV2.1	Verkeer en vervoer	E10017-100	- voorber.krediet herinr. aansluiting Nieuweweg-Stationslaan			62.600
TV5.2	Sportaccommodaties	E10031-103	- parkeren sportvelden		35.750	
TV4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	E10029-106	- vervanging terreinverharding kinderopvang Partou	16.200		
TV4.2	Onderwijshuisvesting	E10028-100	- integraal kindcentrum (IKC) cluster I		10.500.000	
TV4.2	Onderwijshuisvesting	E10028-100	- integraal kindcentrum (IKC) cluster II			
TV4.2	Onderwijshuisvesting	E10028-100	- integraal kindcentrum (IKC) cluster III			
TV5.7	Openbaar groen en recreatie	E10036-101	- vervanging speelvoorzieningen 2025-2028		202.840	185.443
TV7.4	Milieubeheer	E10017-106	- machine nr. 9 Fiat Doblo (afval)	61.760		
TV7.2	Riolering	E10063-100	- vervanging mechanische riolering		96.570	96.570
TV7.2	Riolering	E10063-100	- reconstructie Lageland e.o. (2/3)		2.910.200	
TV7.2	Riolering	E10063-100	- reconstructie Rijnstraat e.o. (2/3)			1.942.500
TV7.2	Riolering	E10063-100	- DPRA Middelen	83.250	111.000	111.000
				782.810	**18.144.583**	**4.400.451**
			- herontwikkeling locatie 't Veen en Geldersedijk		2.854.400	2.764.300

			Rente	Jaarlasten				
			3,0%					
2028	2029	Totaal	Afschr.	kap.lst'26	kap.lst'27	kap.lst'28	kap.lst'29	Toelichting
		10.000	5	2.300				
		102.000	15	6.573	3.287			
40.000	40.000	160.000	15		3.867	3.867	3.867	Plan van aanpak voor een periode van 10 jaar
493.300	463.300	2.500.000	25	36.596	31.241	40.201	34.531	Ombuigingsvoorstel 60 - begroting 2025
		20.800	10	2.704				
		80.500	25		5.635			Afwachten besluitvorming VNOG
		463.425	30		29.350			Voorbereiding 2025, uitvoering en realisatie 2026
		306.360	30		19.403			Voorbereiding 2025, uitvoering en realisatie 2026
			30					Voorbereiding 2026, uitvoering en realisatie 2027
		246.888	30		15.636			
999.000		999.000	30				63.270	
		1.459.650	30		92.445			
		874.125	30			55.361		
		647.570	30		41.013			Voorbereiding 2026, uitvoering en realisatie 2027
		126.540	30		8.014			
		62.000	30		3.927			
		42.600	30		2.698			
		46.600	30		2.951			
		83.200	30		5.269			
		89.840	30		5.690			
		66.660	30		4.222			
		29.590	30		1.874			
		16.500	30		1.045			
		446.913	30			28.304		
		67.000	30			4.243		Investering weer opgenomen vanuit de activastaat
		62.600	30			3.965		Investering weer opgenomen vanuit de activastaat
		35.750	30		2.264			
		16.200	15	1.566				
		10.500.000	40		577.500			Voorbereiding 2025, uitvoering en realisatie 2026
560.000	6.812.000	7.372.000	40				30.800	Ombuigingsvoorstel 57 - begroting 2025
100.000		100.000	40				5.500	Voorbereiding 2028
170.443		558.726	15		19.608	17.926	16.476	Ombuigingsvoorstel 124 - begroting 2025
		61.760	6	12.146				
96.570		289.710	50		4.829	4.829	4.829	Dekking uit rioolheffing / obv budget 2028
		2.910.200	50		145.510			
		1.942.500	50			97.125		
111.000	111.000	527.250	50	4.163	5.550	5.550	5.550	Dekking uit rioolheffing / obv budget 2028
2.570.313	**7.426.300**	**33.324.457**		**66.048**	**1.032.827**	**261.371**	**164.822**	
5.395.200	668.700	11.682.600						Dekking uit anterieure overeenkomsten
		45.007.057						

Meerjarenraming staat van reserves en voorzieningen 2026 t/m 2029

GEMEENTE HATTEM

Toelichting:

1. In deze staat worden gespecificeerd opgenomen:
    a. De algemene reserves van de algemene dienst
    b. De bestemmingsreserves van de algemene dienst
    c. De overige bestemmingsreserves (*beklemd*)
    d. De voorzieningen van de algemene dienst
    e. De overige voorzieningen (*beklemd*)

2. Reserves zijn vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die bedrijfseconomisch gezien vrij zijn te besteden.
   De reserves kunnen worden onderscheiden naar de algemene reserve en bestemmingsreserves. Zodra de gemeenteraad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. De reserves zonder een dergelijk oormerk vormen samen de algemene reserves.

3. Voorzieningen zijn onderdeel van het vreemd vermogen. Voorzieningen worden gevormd wegens:
    a. Verplichtingen, verliezen en risico's waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar wel redelijkerwijs ingeschat kan worden
    b. Kosten die in een volgend jaar zullen worden gemaakt (bijvoorbeeld onderhoudsfondsen)
    c. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

   Elke voorziening moet de omvang hebben van de betreffende verplichting of risico.
   Mutaties in voorzieningen bestaan uitsluitend uit het aanpassen van de omvang van een voorziening.

Meerjarenraming "Staat van reserves en voorzieningen"

Grootboek-nummer	Omschrijving	Saldo per 1-1-2026	Saldo per 1-1-2027	Saldo per 1-1-2028	Saldo per 1-1-2029	Saldo per 1-1-2030
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	Algemene reserves					
890.000	algemene reserve (vaste buffer)	4.500.000	4.500.000	4.500.000	4.500.000	4.500.000
890.010	algemene reserve	-587.561	296.800	660.077	1.168.119	1.173.039
	Totaal algemene reserves	3.912.439	4.796.800	5.160.077	5.668.119	5.673.039
	Bestemmingsreserves					
891.020	reserve grondexploitatie					
891.270	reserve frictiekosten	10.960	10.960	10.960	10.960	10.960
891.280	egalisatiereserve rioolrecht	386.000	386.000	386.000	386.000	386.000
891.290	reserve volkshuisvestingsdoeleinden	200.500	200.500	200.500	200.500	200.500
891.300	egalisatiereserve afvalstoffenheffing	206.862	206.862	206.862	206.862	206.862
891.370	egalisatiereserve sociaal domein	786.475	736.315	685.655	634.495	597.995
891.380	reserve ontwikkeling 't Veen	222.000	292.000	362.000	432.000	502.000
891.385	reserve gemeentelijke opvang Oekrainers	363.732	363.732	363.732	363.732	363.732
	Totaal bestemmingsreserves	2.176.529	2.196.369	2.215.709	2.234.549	2.268.049
	Overige bestemmingsreserves (*beklemd*)					
891.500	reserve dekking kapitaallasten *	755.022	715.791	676.560	637.329	598.098
	Totaal bestemmingsreserves (*beklemd*)	755.022	715.791	676.560	637.329	598.098
892.500	Saldo rekening baten en lasten *****	-684.846	-603.469	-614.681	-106.306	447.477
	Totaal Reserves	**6.159.144**	**7.105.491**	**7.437.665**	**8.433.691**	**8.986.663**
	Voorzieningen					
893.880	voorziening wethouderspensioenen	1.011.885	1.050.885	1.089.885	1.128.885	1.167.885
	Totaal voorzieningen	1.011.885	1.050.885	1.089.885	1.128.885	1.167.885
	Overige voorzieningen (*beklemd*)					
893.780	voorziening afkoopsommen onderhoud graven	376.887	421.956	494.675	582.980	705.811
893.885	voorziening verlofsparen	131.503	131.503	131.503	131.503	131.503
893.890	voorziening rioolrecht **	653.028	705.373	820.486	989.649	1.252.894
893.895	voorziening afvalstoffenheffing	97.457	185.023	272.589	360.155	447.721
893.900	voorziening ontwikkeling 't Veen ****	427.595	427.595	427.595	427.595	427.595
893.905	voorziening grondexploitatie WZZ Geldersedijk ****	987.312	987.312	987.312	987.312	987.312
893.910	voorziening onderhoud gebouwen	214.234	88.671	-41.542	249	11.984
	Totaal voorzieningen *(beklemd)*	2.888.016	2.947.433	3.092.618	3.479.443	3.964.820
	Totaal voorzieningen	**3.899.901**	**3.998.318**	**4.182.503**	**4.608.328**	**5.132.705**
	TOTAAL PASSIVA BALANS	**10.059.046**	**11.103.810**	**11.620.169**	**13.042.020**	**14.119.369**
893.720	voorziening oninbare vorderingen***	55.446	55.446	55.446	55.446	55.446
	TOTAAL ACTIVA BALANS	**55.446**	**55.446**	**55.446**	**55.446**	**55.446**
	TOTAAL GENERAAL	**10.114.491**	**11.159.255**	**11.675.614**	**13.097.465**	**14.174.814**

In de raad van 16 oktober 2017 is de "Nota reserves en voorzieningen 2017" vastgesteld.
Met ingang van de begroting 2017 bepaalt de relevante BBV-versie dat er geen rente meer wordt toegerekend aan reserves.
Evenmin wordt nog rente toegerekend ten gunste van de exploitatie.

*) Voor een specificatie de "reserve dekking kapitaallasten" kan worden verwezen naar de aparte staat van beklemde bestemmingsreerves.

**) Wanneer op de rioolheffing een voordeel wordt behaald - nu of in de toekomst - dan mag dit op grond van de BBV enkel in een reserve vloeien als kan worden aangetoond dat de overdekking wordt veroorzaakt door efficiency- of aanbestedingsvoordelen.
In alle andere gevallen moet het voordeel in een voorziening (artikel 44 lid 2 BBV) door derden beklemde middelen worden gestort.

***) De voorziening moet conform BBV worden verantwoord aan de activakant van de Balans.

****) De voorziening is conform de BBV voorschriften omgezet in een bestemmingsreserve.

*****) Het saldo van de rekening van baten en lasten wordt verrekend met de algemene reserve.

Meerjarenraming staat van reserves en voorzieningen 2026 t/m 2029 - Toelichting

ALGEMEEN
In de raad van 16 oktober 2017 is de "Nota reserves en voorzieningen 2017" vastgesteld.
In de Nota is rekening gehouden met de meest recente wettelijke voorschriften (BBV). Daarnaast **i**s kritisch gekeken naar de noodzaak en hoogte van de diverse reserves en voorzieningen.

RESERVES

890.000 algemene reserve vast buffer
De algemene reserve vaste buffer is het vrij besteedbaar eigen vermogen van de gemeente. Uit motieven van financiële dekking (rentebeleid) is de gewenste omvang van deze buffer bepaald op € 4,5 miljoen.
Deze reserve geeft stabiliteit aan de beschikbare weerstandscapaciteit.

890.010 algemene reserve
Deze reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers en wordt gebruikt voor opvang van risico's. Tekorten en overschotten op zowel de begroting als de jaarrekening komen ten laste respectievelijk ten gunste van de algemene reserve.
Daarnaast wordt deze reserve gebruikt als algemeen dekkingsmiddel. In de praktijk bestaat de reserve uit een deel waarop al een aantal claims zijn gelegd (raadsbesluiten / begrote onttrekkingen) en een deel dat nog vrij beschikbaar is (voor het opvangen van risico's en als algemeen dekkingsmiddel).
In 2023 is om aan de richtlijnen van het BBV te voldoen een uitname uit de reserve gedaan als dekking van de extra afschrijving op ICT-investeringen (Software as a Service) die ten onrechte zijn geactiveerd.
Mede door deze uitname en de correctie die hierop ook in 2024 is doorgevoerd is ultimo 2024 een negatieve boekwaarde ontstaan. De verplichte verwerkingssystematiek betekent ook dat er geen afschrijvingslasten meer worden doorbelast aan de exploitatie. De vrijval hiervan wordt gedurende de gekozen afschrijvingstermijn jaarlijks ter compensatie van de uitname weer toegevoegd aan de reserve.
De negatieve boekwaarde en de financiële kwetsbaarheid die hierdoor is ontstaan is voor de raad aanleiding geweest om bij de begroting 2025 het besluit te nemen de opbrengsten uit de onroerend zaakbelastingen voor de periode 2025 t/m 2028 jaarlijks met 2,5% te verhogen en deze inkomsten te doteren aan de algemene reserve om deze boven de bepaalde ondergrens van € 500.000 te brengen.

891.020 reserve grondexploitatie
De reserve grondexploitatie laat het weerstandsvermogen zien van de grondexploitatie, waaruit de risico's dienen te worden opgevangen. Risico's in de grondexploitatie kunnen bijvoorbeeld voortvloeien uit de vertraging van het in exploitatie nemen van complexen, tegenvallende grondverkopen of hogere investeringen. Om de risico's van de lopende complexen deels op te vangen wordt een bodempercentage van de boekwaarde van alle grondexploitaties gehandhaafd.

891.270 reserve frictiekosten
Deze reserve dient in de basis als dekking van onvoorziene personele frictiekosten.
Het saldo bedraagt ultimo 2025 € 11.000.

891.280 egalisatiereserve rioolrecht
In 2007 is deze egalisatiereserve in het leven geroepen om de grote schommelingen in het door te berekenen rioolrecht (ingesteld in 2006) op te kunnen vangen. De raad heeft op 14 december 2020 het 'beleids- en beheerplan water en riolering' vastgesteld en is tevens akkoord gegaan met het kostendekkingsplan. In overeenstemming met het kostendekkingsplan wordt jaarlijks de rioolheffing met de andere heffingen vastgesteld. De in het plan voorgestelde investeringen worden opgenomen op het meerjaren-investeringsplan.
Elk jaar wordt bekeken of het saldo van de producten pompen en riolen, rioolrechten en straatvegen een voordelig dan wel nadelig saldo te zien geeft. Het saldo wordt met de reserve verrekend, mits kan worden aangetoond dat de 'overdekking' wordt veroorzaakt door efficiency- of aanbestedings-voordelen. Het saldo bedraagt per 1 januari 2026 € 386.000 en is in 2026 niet ingezet.

891.290 reserve volkshuisvestingsdoeleinden
In het Kwalitatief Woonprogramma zijn afspraken gemaakt over de aantallen en typen te bouwen woningen. Geconstateerd is dat de productie van goedkope woningen achter blijft.
Om de bouw van goedkope woningen te stimuleren is een bijdrage ontvangen van de Provincie Gelderland en de Regio Noord Veluwe. Het gaat hier om de SGW (Stimuleringsbijdrage Goedkope Woningbouw). Deze bijdrage is aan de reserve toegevoegd. In principe is een gedeelte van de reserve vrij besteedbaar maar zal logischerwijs ingezet worden voor volkshuisvestingsdoeleinden. De ontvangen middelen worden gereserveerd voor het Hattemse bouwprogramma.

Het saldo van de reserve is als volgt geoormerkt:

- Woningbouw Woonzorgzone Geldersedijk	€ 80.000
- Duurzaamheid woningbouw	€ 20.500
- Woningbouw 't Veen	€ 100.000
Totaal geoormerkte gelden	€ 200.500

891.300 egalisatiereserve afvalstoffenheffing

Deze reserve is ingesteld met als doel de egalisatie van baten en lasten op het gebied van de afvalstoffenheffing. De afgelopen jaren zijn in de reserve de positieve resultaten verwerkt. Op grond van de richtlijnen (BBV) is een bedrag van € 155.000 'overgeheveld' naar een voorziening rioolrecht omdat het saldo van de reserve gedeeltelijk niet is gevorm vanuit efficiency- of aanbestedings-voordelen. De reserve bedraagt per 1 januari 2026 € 206.900 en is in 2026 niet ingezet.

891.370 egalisatiereserve sociaal domein

Het doel van deze reserve is om de schommelingen van de extra taken op het terrein van de Jeugdwet, de Participatiewet en de overheveling van de functie Begeleiding uit de AWBZ naar de Wmo te kunnen opvangen. Het beschikbare budget is verdeeld over de componenten

- Wet Tegemoetkoming Chronisch zieken en Gehandicapten (Wtcg)
- Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen (MO/BW)

891.380 reserve Ontwikkeling ’t Veen

De herontwikkeling van industrieterrein 't Veen is in de jaren 2018 en eerder in gang gezet. De gemeente Hattem kan met ingang van 2029 een investering doen voor wegen in het gebied. Er wordt een jaarlijkse kapitaallast gecalculeerd van € 100.000; die volgt uit een investering van netto € 2,3 miljoen.
In de begroting is een groeipad naar dat bedrag opgenomen door ieder jaar cumulatief € 10.000 in onze begroting op te nemen, oplopend van € 10.000 naar € 100.000 . Dat gaat in de vorm van een dotatie aan de reserve. De verwachting dat de investering in het wegennetwerk van ’t Veen in 2030 tot uitdrukking komt in de vorm van kapitaallasten. De toename van de kapitaallast wordt gedekt vanuit een evenredige afname van de bovengenoemde structurele toevoeging aan de reserve ’t Veen. De reserve kan bij effectuering van de werkwijze vrijvallen. Ultimo 2029 is een reservevolume van € 502.000 geprognosticeerd.

891.385 reserve opvang Oekraïners

In maart 2022 zijn vele inwoners uit Oekraïne op de vlucht geslagen. Ook in Nederland zijn vele vluchtelingen opgevangen. In Hattem is er ook gezocht naar opvangplekken. Die zijn gevonden bij particulieren, maar ook via gemeentelijke opvanglocaties. De kosten die voor deze opvangplekken zijn gemaakt worden vergoed vanuit het Rijk. Op basis van de landelijke bekostigingsregeling (werkelijke kosten of normvergoeding) heeft de gemeente compenserende middelen ontvangen.
Het verschil tussen de ontvangen bijdrage en de kosten is over de jaren 2022 en 2023 gedeeltelijk aan de reserve toegevoegd omdat de gemeente nog een grote opgave in het langduriger huisvesten van Oekraïense vluchtelingen én statushouders en asielzoekers heeft. Bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 is een bedrag van € 250.000 toegevoegd.
In 2024 heeft een onttrekking aan de reserve plaatsgevonden voor verbouw van een aangekocht pand aan de van Galenstraat. In 2025 is een pand aan de Eijerdijk aangekocht. Bij het op termijn wegvallen van de rijksvergoeding kan de reserve ingezet worden voor dekking van kosten. Per ultimo 2025 bedraagt de stand van de reserve € 364.000.

891.500 reserve dekking kapitaallasten

In het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) mogen reserves niet meer rechtstreeks in mindering worden gebracht op investeringen met economisch nut.
Ter dekking van de jaarlijkse kapitaallasten is de "beklemde" reserve "dekking kapitaallasten" ingesteld.

VOORZIENINGEN

893.780 voorziening afkoopsommen graven

De voorziening wordt gevoed door de afkoopsommen van de graven jaarlijks toe te voegen. Voor het berekenen van de beschikking over de voorziening is de methodiek gekozen dat jaarlijks 1/20ste deel van de cumulatief gestorte bedragen terug vloeien naar de exploitatie. Hieruit worden de jaarlijkse onderhoudskosten voldaan.

893.880 voorziening wethouderpensioenen

Met ingang van 2015 wordt de pensioenopbouw van zittende wethouders in eigen beheer opgebouwd. Daarvoor is een voorziening ingesteld waarvan de jaarlijkse dotaties als last in de exploitatie zijn opgenomen.

893.885 voorziening verlofsparen

De voorziening verlofsparen wordt gevormd vanuit de mogelijkheid die de CAO biedt.
Medewerkers worden in de gelegenheid gesteld om voor verlof te sparen om eerder te stoppen met werken. Hiervoor kunnen zij maximaal 3.600 uur sparen, met een maximum van 200 uur per jaar.

893.890 voorziening rioolrecht

Op grond van artikel 44 lid 2 van het BBV is er in 2017 een wijziging doorgevoerd. Wanneer op de rioolheffing een voordeel wordt behaald - nu of in de toekomst - dan mag dit op grond van de regelgeving enkel in een reserve vloeien als kan worden aangetoond dat de 'overdekking' wordt veroorzaakt door efficiency- of aanbestedingsvoordelen. In alle andere gevallen moet het voordeel in een voorziening door derden beklemde middelen worden gestort. Hiervoor is er in 2017 deze voorziening rioolrecht gevormd.

893.895 voorziening afvalstoffenheffing

In de reserve afvalstoffenheffing zijn de positieve resultaten van de afgelopen jaren verwerkt. Op grond van BBV-voorschriften dienen 'resultaten' in een voorziening verwerkt te worden. In 2023 is besloten de resultaten over 201 en 2022 voor een bedrag van € 155.000 te verminderen op de reserve en te doteren aan de gevormde voorziening.

893.900 voorziening ontwikkeling 't Veen

Een uitspraak van de Commissie BBV is dat "het kwalificeren van voorbereidingskosten voor faciliterende exploitatieplannen of nog te sluiten anterieure overeenkomsten als "nog te verrekenen kosten" onder de overige nog te ontvangen bedragen (artikel 40a, lid 1 onderdeel BV) is toegestaan onder o.a. de volgende voorwaarde:

- de kosten mogen maximaal 5 jaar als overige nog te ontvangen bedragen blijven staan;
  na maximaal 5 jaar moet het kostenverhaal zijn gerealiseerd dan wel dienen de kosten te worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat".

De door de gemeente gemaakte kosten t/m 2018 voor 't Veen vallen buiten deze voorwaarde. Op de kosten is als dekking een "vrijval" van de subsidie van de Provincie Gelderland en de WBI in mindering gebracht. Daarmee blijft een te treffen voorziening over waarmee is voldaan aan de uitspraak van de Commissie BBV. De stand van de voorziening bedraagt per 1-1-2026 € 427.600.

893.905 voorziening grondexploitatie Geldersedijk (WZZ)

De voorziening voor de grondexploitatie van de Geldersedijk (Woonzorgzone) is gevormd in verband met het verwachte tekort. Conform de regelgeving vanuit de BBV heeft de gemeente Hattem een verliesvoorziening getroffen. Ultimo 2025 bedraagt de voorziening € 987.000.

893.910 voorziening onderhoud gebouwen

De onderhoudsvoorziening is gevorm op basis van het meerjarenonderhoudsplan van de Gemeente.
Het meerjarenonderhoudsplan wordt cyclisch bijgesteld en geüpdatet wat de basis is voor de dotatie en jaarlijkse kosten in de exploitatie.
De jaarlijkse dotatie is geactualiseerd en verhoogd. De oorzaak van deze stijging ligt in de aanbesteding van installatietechniek en prijsstijging. Vanaf dit jaar zal de dotatie jaarlijks geïndexeerd worden met het geldende inflatiepercentage, om zodoende voldoende budget te hebben voor het jaarlijkse onderhoud. De mogelijke meer- of minderkosten zullen jaarlijks verrekend worden met de te vormen voorziening.

893.720 Voorziening oninbare vorderingen

Er is altijd een risico aanwezig dat openstaande vorderingen niet worden voldaan. Door middel van een ouderdomsanalyse wordt, bij de jaarrekening, een inschatting van dit risico gemaakt. De voorziening wordt vervolgens tot het bedrag van dit risico gemuteerd. Conform BBV wordt de voorziening verantwoord als waarde correctie op de vorderingen (vlottende activa).

Ontwikkeling reserves en voorzieningen
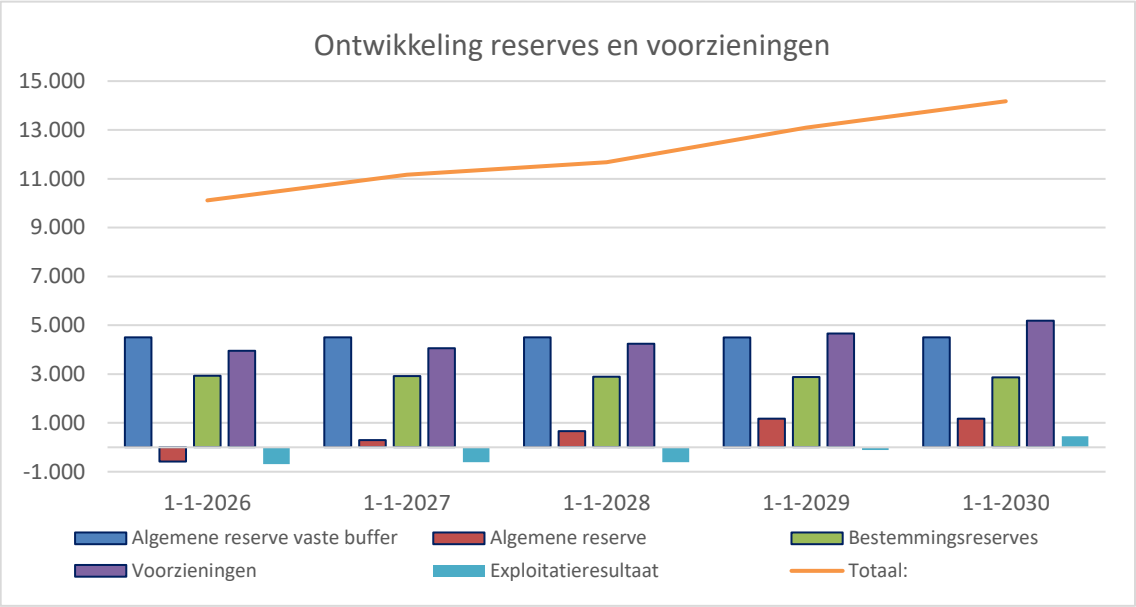
Saldo per:	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029	1-1-2030
Algemene reserve vaste buffer	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500
Algemene reserve	-588	297	660	1.168	1.173
Bestemmingsreserves	2.932	2.912	2.892	2.872	2.866
Voorzieningen	3.955	4.054	4.238	4.664	5.188
Exploitatieresultaat	-685	-603	-615	-106	447
Totaal:	**10.114**	**11.159**	**11.676**	**13.097**	**14.175**